Campbell 1. d. 40

NATIONAL LIBRARY OF SCOTLAND

J. F. Campbell

July 1861.

Got from Sinclair. Glasgow

COCHRUINNEACHA TAOGHTA

DE

SHAOTHAIR

NAM

BARD GAËLEACH.

A CHOICE

COLLECTION

OF THE

WORKS

OF THE

Highland Bards,

COLLECTED IN THE HIGHLANDS AND ISLES.

BY

ALEXANDER AND DONALD STEWART, A. M.

" Illa pharetratis est propria gloria Scotis,
Cingere venatu saltus, superare natando
Flumina, ferre famem, contemnere frigora et æstus;
Nec fossa, et muris patriam, sed Marte tueri;
Et spreta incolumem vita defendere famam:
Polliciti servare fidem, sanctumque vereri
Numen amicitiæ, mores, non munus amare."

IN TWO VOLUMES.

VOL. II.

Dunedin:
CLODH-DHUAILT LE T. STIUART.

1804.

Entered in Stationers Hall.

COCHRUINNEACHA TAOGHTA

DE

SHAOTHAIR

NAM

BARD. GAELEACH.

ORAN eadar Dughall, agus Donull, ann am bheil cor truagh nan Gael, dh'a'n eigean an tir fein fhagail, air a leigeadh ris.

Air fonn—" Mac an Tuathanaich."

Du.

M'INNTINN cha'n eirich ri ceol,
Mo chridhe tha làn de bhron,
From muladach tinn,
'S goirt cradh mo chinn,
Ri caoidh na bheil marbh, a's beo.
De m' chairdean glan ur,

Tha cuid diu san uir,
'S cuid an duthchana fada o laimh.
Och m'amhghair geur!
Còrr itean mo sgè
Air an sganradh gu leir,
Gun a h-aon diu le cheil'.
B'e m'aidhir an t-eug bhi m' chòir.

Ach co so a chi mi nall?
'S e mo charaid ciuin, caomh, gun mheang,
Mo chompanach ùr,
A's flathaile gnuis,
Do bhriathran tha muinte, mall.
'S eatrom, socair, do cheum,
Cha dochuinn thu 'm feur,
A' coiseachd air taobh a ghlinn;
'S dearg bilibh do bheoil,
Mar chaineal do phòg,
Do ghruaidh mar an ròs,
A tarruing na m' chòir,
'S e do lathaireachd a d' fhogradh sgraing.

Do.

O Dhughaill! ciod a chuir thu leat fein,
A'd' shineadh fudh ghruaim air an fheur,

'S na deoir silteach mu d' ghruaidh,
Ag nigheadh do ghruaig,
'S mor m'eagal gun d'fhuair droch sgeul.
Tog ealamh do cheann,
Ni sam bith a ta ann,
Na ceil e san am uainn fein;
Co dhiu's beatha, na bàs,
Na buaidh do namh.
An cogadh, na'n blar,
Gus an cluinn mi e,
Tha m'aigne fudh chradh le pein.

Du.

O Dhonuill a ghraidh mo chridh'!
'S e d'fhag mi trom, muladach, sgi,
Bhi smuainteach an cein,
Air gach bochdain tha m' dheigh,
'S mo chairdean gu leir bhi m' dhith.
Cha'n ardan, na stoirm,
Cha ghruamaich gharg, bhorb,
Cha chogadh, 's beag orm, na stri;
Ach Ila bhi gann
De'n oigridh a bh'ann,
Chaidh am fuadach o laimh,

Do dh'America thall,
'S gu'n neach ann am bheil daimh, na sith.

Do.

'S tim-chridheach, traileoil an tùrn,
Do neach ris an earbamaid tùr,
Gliocas, foghlum, a's tlachd,
Cliu, urram, a's neart,
A's seasamh calmurra, tapaidh r'ar cùl;
Gu'm biodh aghaidh gun fhònn,
Osnaich tric o a chom,
Deoir a' sileadh gu trom o a shuil.
O Dhughaill mo nair!
Cha do shaoil mi gu brath
Gu'm faicinn an la,
Ann am biodh tu d' thràill,
Gun spiorad, gun chàil, gun sùrd.

Du.

O Dhonuil! cha'n eil mis am thràill,
Oir 's toileach a d'fhuiligin am bàs
Ann an onair mo dhuthach,
M'fhuil dhuraigin bhi drudhadh,
'S a còmhdach mar dhriuchd an lair.

Ach tha saighidean na m' chre,
Nach leighisear le leighe,
Guineach, goirt, le ùr chreuchd gach la.
Bhi faicinn dol sios,
An tàit' an robh na fir dhion,
Air a chreideamh tha fior,
'S a chuireadh ceartas an gniomh,
'S gun fhios domh cia'n tìr an tamh.

Do.

Do chairdean d'imthich fudh sheol,
Do rainig ead sabhailte beo,
Dh'ionnsaidh fearain an aigh
Am bheil tlus, agus blàthas,
A bhuilich an t-Ard Righ oirn,
'G ar tabhairt o'n Eiphit,
Ann am bheil sinn am pein,
'S nar traillean gu leir gun treoir;
Sinn gun fhuran, gun fhòmn,
Fudh uallaichean trom,
Sinn ruisgte gle lom,
'S ar cridheachan tollta,
Air leaghadh 'nar com le bròn.

Fhuair mi litir sa mhadain Di-luain,
A dhearbh an dol sabhailt' thar cuan ;
'S an uair a ghabh iad mu thìr,
Bha iad subhach le fion,
'S feisdean taitneach 'g an diol gun ghruaim.
Ceol loinnail 'g a sheinn,
Le fidhlearan grinn,
Oighean mireanach 's binn ghlan fuaim,
Pioba pronn mhor, 's cruaidh sgal,
Luth mhor, bhinn-fhochlach mear,
'Nuair sheinnte gach car
Leis na laoich mheanmnach, dheas,
Leo ruagadh gach smal, 's gach ruaim.

Na h-eoin bhuchallach, ghrinn a' cuir beus,
Seinn gu triolant air bharraibh nan geug,
Beanntan, coilltean, a's glinn,
Co fhreagradh gu binn,
Do'n caithreim cuanalach, grinn, mar theud.
Deochan slainte nan cuach
Ga'n aisig mu'n cuairt,
Measg na'm fiuran bu chruaidh 'n àm feum ;
Na curaidh chruaidh dhian
Sheasadh daingean mar shliabh ;

Luchd nan cridheachan fial,
A chuireadh gu biadh
Gach truaghan bhiodh 'g iaraidh deirce.

'S iad a dh'adhlaiceadh bochdan gun stòr,
'S a phaidheadh an cosdas gu leoir.
Biodh an airgid gu feum
Gach neach bhiodh an teinn,
Agus bheireadh do'n fheumach lòn.
Bhiodh na dileachdain mhaoth
Mu theaghlaich gach aoin,
'S labh'radh riu gu caomh gun bhrod.
B'iad na cairdean gun ghruaim
Do bhantreabhaich thruagh,
Ga'n tabhairt o'n uaigh,
'S 'g an còmhdach o'n fhuachd,
'S 'g an càradh suas mu'm bhord.

Am bheil sonas, bheil tlachd, na'm bheil gradh,
Am bheil seircealachd annuinn, na baidh,
Am bheil sean spiorad na Saors'
Na thraill aig an Daors',
Na'n do ruidh mach aois na prais

Le aois an airgid, 's an oir;
Am bheil ceartas saltairt fudh'n fhoid,
An d'eirich aimh-reit, a's brod an aird,
'N e aois an iarrain ata ann,
Am bheil mi-dhiaghaidheachd, a's sant,
Ag foireigneadh gu teann,
Am bheil breugan na'n dean
Le mi-ruin measg chlann so Adhaimh?

Am bheil slat chasgraidh aig Maistirean fuinn,
'G a crathadh o thuinn gu tuinn,
Feum aig eigheach 's gach aite,
"Deanaibh paidhe gun chàird,
Ni's faide cha toir sinn dàil duibh,
Oir tha Trati, a's Cluchd,
Ag cumail na Cuirt,
'S foill cumail gach cuis dhoibh cruinn.
Sgairt feadh gach la
Air mullach gach cairn,
Ag eigheach gu h-ard,
Ho! paidhibh am màl,
An gearsom, gach cain, 's gach suim."

Du.

Do chridhe biodh beo gu brath,
'S an siothaimh gu'n gabh thu do thamh,
Gu'm bu lionmhor do threud,
Ag mireadh, 's a' leum
Gun ghalar na'n deigh, na plaigh.
Do bhuachaillean gleadht',
Na'n sineadh fudh gheig,
Co-sheinn le cheil' an dàn
Air feadanan grinn,
Ag seinn gu binn,
Gu co-thromach cinnt,
'S an caithreim gu'n cluinnt',
Co-stri cia'n ti as fearr.

Do bhan'raichean bleoghan do bhò,
'S ard chruach air na cuachan de chroic,
'N am dhoibh bhi de'n chrodh reidh,
Ni iad damhsa gu treun,
'S na laoigh mheanmnach a' leum mun chrò;
Mac Stallaidh toirt fuaim
O na creagan mu'n cuairt,
Co-fhreagradh nan gruagach òg,

Le'n cantaireachd shuairc,
Nach labh'radh mi-stuaim,
'S aig na buachaillean duain
D'fheuch, co ac a bheir buaidh,
Na 's tric a gheibh uath am pòg.

Biodh eidhean na crùn mu d' cheann,
Gu d' choimhead san aois a t'ann.
Aois iarrain na meirg
Làn stri, agus ceilg,
Làn milleidh, làn feirg, a's saint;
Gu frioth namhach borb,
Gu fionghalach coirbte,
Tha ea-coir air falbh le cloinn.
'Nuair thig fear dhiu na'm chòir,
A thairigeas dhomh pòg,
Bithidh scian na dhorn,
Gu sparadh na m' fheoil,
'S mar mhil feadh do bheoil tha chaint.

Tha Diaghachd ceannsuicht', 's cha till
Ceartas tuille gu'r tìr.
Gaol mallaicht' an òir,
Fein speis, agus bròd

Ag ullmhachadh dhorn gu strì.
A neach a thàr a bhi ard,
Tha e cumail fudh smaig
Fear falamh le tàir, 's le spid.
Tha'n Rioghachd so gu leir
Air ghoil feadh a cheil' ;
Luchd fearainn ag streup,
Mar leoghain ro threun,
'S an ea-coir cha chlaon gu sior.

Do.

Dean deifir, 's gu'm bitheamaid gradh fhalbh,
Mu'm beir oirn gu h-uile an Stoirm,
Teicheamaid gu'n dàil.
Do ionnsaidh an ait',
Dh'aindeoin uachdaran nach failig oirn ;
'S am fearann, 's iad fein,
Gu'm basaich le cheil',
O na d'fhàs iad na'm beistean doirbh,
Ragmhuinealach cruaidh,
Gun iochd, na ath-truaghas ;
Iad puiseanta fuar,
Ri'n iochdarain, 's ri'n tuath,
'G an casgairt le uallach doirbh.

Du.

Nach bochd, 's nach duilich an ni,
Gur eigean duinn teicheadh a'r tìr
Le foirneart luchd màil;
'N aghaidh ceartais, a's lagh',
O! 's neonach an dragh sam bheil sibh.
Ach cuimhnichibh 'n ràdh,
Co-fhad 's bhitheas an dàil,
Nach bheil beartas a ghnà gu sior;
Na gealladh air crùn
Aig gineal, na glùn;
Ged mhairth sibh car ùin',
Thig crioch air ur cùrs,
'S bheir sibh dioladh sgach cuis bha fiar.

Biodh ur fearann gun taing ceithir màil,
'S ur gearsom biodh paidhte gun chàird.
Am foghlum bheir sibh d'ur cloinn,
Stòr a charnadh le foill,
'S gu meal iad mar oighreachd e.
Iad gu mearganta, òg,
Làn uabhair, a's bròid,
Ag sgoladh gu lonrach, ard,

Le'n sioda, 's le'n srol,
'S le aigealain òir,
Anart finealt mu'n dorn,
'S deoch bhrioghor ga h-òl,
'S iad do mhiannaibh na feol' na'n traill.

An labhair, na'm bi mi m' thosd,
Na'n eigh mi mar fhuaim an Stuic ;
Na'm buin e dhomh fein
Aon ni chuir an ceill,
Dhe'n achdan tha ea-corach cli.
Mar tha sinn an tras
Sior ghuidheadh a bhàis,
Theachd gu'r saoradh o'n trailleachd bhochd.
Tha teachd orrasan plaigh,
Mar a dubhairt am faidh',
Nach cuir orraghain graidh,
Na draoitheachd na tamh,
Gus an lobh, a's an cnamh i'n corp.

Chaidh ar eideadh, 's ar airm chuir sios,
Mar nach buineamaid idir do'n tìr.
Ann am Babilon bha
Clann Israel na b'fhearr,

Na tha sinne an tras nar tìr.
Sinn mar chaoraich gun aodhair,
'G ar sgapadh gach taobh,
Leis na seannaich a d'fhoghlum sgrios ;
'G ar leantuinn gu geur,
'S 'g ar fogradh an cein,
Cainnt Dhu-ghall na'm beul,
Cuir an droch-bheart an ceill,
'S mairg tharladh le feum na'n iochd.

Ach na'n tiondadh a chuibhèall mu'n cuairt,
Gu'm b'aigeantach bheireamaid buaidh,
Air na foillearan mor,
Lan ceilg, agus bosd,
Tha deanamh a stòr an uaill.
Bhiodh na fearainn, (nis daor)
Air an suidheachadh saor,
'S bhiodh gach beartach gu faoilidh, suairc ;
'Nuair bhiodh iadsan ga'n cràdh
Le gort, agus plaigh,
'G am folach 's gach àit,
Agus sinne nar tamh,
'S gun am fearann os cionn a luaich.

ORAN le Uilliam Mac Mhurchaidh duine Mhuintir Chinntire, air dha dol tre eigean do'n Arm, agus mothacha' fhaotuin air an dealacha', tha eadar beatha an t-saigheadair, agus an tuathanaich.

'S tìm, tuirseach mo dhusgadh,
'S cha bu ùgaidh mo shuain domh;
Mar fhear air ùr theachd a meisg mi,
Làn de bhreisleach, 's de bhuaireadh;
Le m'ath-shealladh de m' ghòraich
Làn de bhròn, a's de uamhann:
Gu'n do reic mi mo shaorsadh,
Mo theaghlach, 's mo shuaimhneas.

'S trom a chuings' air mo mhuineal,
'S is do-fhulang r'a giulan,
Gad na daorsaidh ga m' chùradh,
Mo mhaoth-chlann, 's mo cheile,
'S gun mo ghleus air an cùmhdach,
Ach an iomain air udal,
'S ud a ghuin gus a chùl mi.

Cha b'e cealgadh, na cluaineadh,
O uasal, n'o iosal,
Ach an luime, 's a cruadail,
A ruaig anns an lion mi,
'S gu'n do shaoil mi gu'n cothainn
Le m'chosnadh mo dhislean,
No cha'n fhagainn am feasd iad
Ann am freasdal na tìre.

Eirich, 's imthich a Dhuanag
Thar a chuan gu Cinntìre,
Thoir mo bheannachd d'a h-uaislibh,
Da'm bu dual, 's ata rioghail,
Agus innis mo smuairean
Do luchd fuasglaidh mo chuibhrich,
Nach d'fhailing mo dhòchas
Gu'm foir iad a ris mi.

Dean mo ghearan gu cuimhneach
Ris na Dùimhnidh ghlan, uasal,
Fir cheanalta, chairdeoil,
A's ro mhor daimh, agus suairceas,
Am pòr mordhalach, reachdmhor,
Siol Airtuir nan cruaidh lann;

Tha mi earbsach nach failing sibh
Lamh chur gu m' fhuasgladh.

Clann Neil o Mhagh Sanais,
Mor an onair, 's am feile
Dream chruadalach, smachdail,
A d'fhuil bhras ard' Chuinn cheud-chaith,
Chuireadh ruaig air an namhaid,
'S a bheireadh cairdean a h-eigean;
As ar daimh, ri àm m'amhghair,
Dheanain earbsa nach treig mi.

'S mor m' earbs' as a Bharon,
Fear farasda, ceillidh,
'S mor fuasgladh d'a dhuthaich,
An am an cuisibh a reiteach;
'S na bhaintighearna chliuiteich,
Fuil ùrghlan nan Iarlaibh,
Lan mathais, as morchuis,
Gu'm foir sibh air m'iargain.

Clann Donuill an Ionaidh,
Treibh-bhunaidh gach uaisle,
Sgeimh gach finidh, 's deagh chomuinn,

Ard shliochd Chollaidh chath-bhuadhaich.
Chuirte naimhdean fudh smachd
Le fior luchd cleachdaidh gach suairceis,
Sheasamh còir an luchd leanamhuinn,
Bheireadh tearmunn do'n truaghan.

A Cheolradh gabh sciathan,
A's ruig Triathran na feile,
Agus innis do'm annsachd,
Mas am Fraincis, no'm Beurla,
Na'm biodh mo dha Iain
An aite ruigheachd dhomh, m'eigin,
Bhiodh m'earbsa nan suairceas,
Gu'm fuasg'leadh iad fein mi.

MIANN an Fhior Ghail 'nuair a bha e'n tìr Aineoil.

Air fonn,—" Tha mo chadal luaimneach."

'S truagh gu'n bhi san aite,
San d'araicheadh m'oig' an tùs,
'G amharc maise Naduir,
Taobh aimhne nam badan dlù;
Do'n tug i, mar chaomh-mhàthair,
Gach sgeimh, 's math a d'fheudte luaidh,
'S am bheil mo ghaol. 's mo chàirde,
A's m'Ard mhath, Deo-ghrein nam buadh.

Air chluainibh glas nan seimh-shruth,
Measg threud agus, uan gun fheall,
A's ghabh'raibh breac ag leimnich
Feadh eidheanaich, sna creagaibh ard;
San ait' am biodh na h-eiltean
Sa' bheinn a' dlu bhreith nan laogh,
Sam falachadh bean a chaoil-bhuic
Sna caoiltean a meannan maoth.

Bithidh Iolair luath nan speur ann,
Ag geur ruag' a choileich dhuibh,
'S 'n'air threigeas luthas a scè e,
'S ro eibhinn leis dosan tiugh;
Bithidh tarmach breac am beinn ann,
A's binn-fheadag, 's coileach ruadh,
'S eala bhàn a' seinn ann.
Air linn, 's lach air lochan fuar.

Chit' muintir an t-sruith gheimnich
Ag eirigh re easan garbh,
'S an tuil ag teachd na taomaibh,
Le beucaibh, a's airde toirm,
'N'air tharlas dha bhi 'g eirigh,
Ag reubadh nam bruach, 's nan crann,
Thig creagaibh trom o'n airde,
'S bithidh tairneach, 's crith thalmhuin ann.

Bithidh creag air chreig ag spealgadh,
Le garbh-thoirm an grund an eas,
Uisg' 'g eirigh suas na neulaidh
Sa ghrein feuchain bogha frais.
Cha mhair neach fudh ach maighdean,
Ni aoibhneas na h-uaimh fudh 'n t-sruth,

Na amhasg oilteoil, fiaclach,
Na iasg teich' o'n dobhar chu.

O choiribh goileach, iochd'rach,
Thig iasga mar shaighid a' ruidh,
'S tuitidh ris na'n siamain,
Le sciath sgaoilt', a's earr air chrith,
A' sin theid iad do ionnsaidh
Sruith seimh-ruidh nan innse glas,
Na lubaibh bhitheas ag tiondadh
Gu cheann brath bhi dol air ais.

Leam b'eibhinn bhi sna criochaibhs'
Le iasg-shlait, sa' cheitein chaomh,
Ag mealladh luchd nan liath-lann,
Na fiaghach le Spainneich chaoil;
Na m' shineadh 'n dosan boidheach,
Re sòlas fa cheol nan eun,
Ag eisdeachd lòn, a's smeorach,
A's crònan nan seillean crian.

Bhiodh leabhran ann mo phòcadh
Gam' sheoladh, am' chaint, 'sam' smuain,
'S am bheus: a's na'm bu cheol domh,

Bu shòlasach Dànaibh Fhiann.
Bhiodh cairde fir na dho
Teagasg eòlais, gach aon dha cheil',
An soirbheas ri co-shòlas,
'S ri co-fhurtach an la nan deur.

'N,air thearnadh suil an t-saoghail,
'S bhiodh caoraich a' teachd mu'n chrò,
Bhiodh bean nam mala mìne,
Mu m' thimchill, a' gabhail sceoil.
A m' choinneamh thigeadh rimhinn
A mhin-chruith, 's a mheadhain chaoil,
'S a basaibh bàn an sìneadh,
Gu fior-shuairc, ag earail gaoil.

Na glan aghaidh chit' fea-ghair,
'S a seamh-rosg ag seallduinn sios,
" Bu mhuladach mi m'aonar
Ag caoineadh mo ghraidh fudh sgios ;
Tha slainte, tha mi'n dòchas,
Aig ògan nam beusan mìn',
A's cuimhne air an òg mhnaoi,
Ni sòlas na-shlaint', 's na shith."

Sin dheanadh i mo threorach
Do seomar le laimh ghil mhìn,
'S cho diultadh i dhomh orain,
Mil-phògaibh, na còradh binn ;
Tha gruaidhean inar na ròsan,
Snuadh òir air cas-ghruaig a cinn,
'S ro ghile biau nan neonan,
'S mar smeoraich th'a beulan binn.

Tha'n rimhinn suairc na nòsaibh,
Sàr sheoltadh an ceol nan teud ;
Tha h-inntinn làn de mhorachd,
Gun mhor-ua'r, 's de ghradh, gun eud.
Chaidh h-eolas thar mo smuaintean,
'S a sceimh fad o chaint mo bheil
Gun aireamh air a buaidhean
Mo thruaigh ! sinn bhi scart' o cheil.

ORAN le Uilliam Ros d'a leannan.

Feasgar Luain, a's mi air chuairt,
Gu'n cualas fuaim nach b'fhuathach leam,
Ceol nan teud gu h-ordail, readh,
A's coisir da reir os a chionn ;
Thuit mi'n caoch'ladh leis an iongna,
A dhaisig mo smaointean a nunn,
'S chuir mi'n ceill gu'n imthichin cein
Le m'aigne fein, 's e co-streupa' rium.

Chaidh mi steach an ceann na coisridh,
An robh òl, a's ceol, a's damhsa ;
Rimhinnean, a's fleasgaich òga,
'S iad an ordugh grinn gun mheang,
Dhearcas fa-leath air na h-oighean,
Le rosg foil a nunn, 's a nall,
'S ghlacadh mo chridhe, 's mo shuil co-luath,
'S rinn an Gaol mo leon air ball.

Dhiuchd, mar aingeal, mu mo choinneamh,
'N ainnir og, bu ghrinne snuadh ;

Seang shlios fallain air bhlà canaich,
Na mar Eala air a chuan;
Suil ghorm, mheallach, fudh chaoil mhala,
'S caoin' a sheallas 'g amharc uath,
Beul tlà, tairis, gun ghnè smalain,
Dha'n gnà carthanachd gun uaill.

Mar ghath grein', am madain cheitein,
Gu'n mheath i mo leirsin shùl,
'S i cèumadh urlair gu reidh, iompaidh,
Do reir puncanan a chiuil:
Rimhinn mhodhail, 's fior-ghlain' foghlum,
D'fhion-fhuil mhordhalach mo ruin,
Reul nan oighean, grian gach coisridh,
'S i 'n ciall chòraidh, cheoil-bhinn, chiuin.

'S tearc an sgeula sunnailt t'eugaisg,
Bhi ri fhaotuin san Roinn-Eorp,
Tha mais', a's feile, tlachd, a's ceutaidh,
Nach facas leam fein fa choir.
Gach cliu a' fàs riut a' muirn, 's an ailleachd,
An Sugradh, 's a manran beoil,
'S gach buaidh a b'ailli, bh'air Diana,
Gu leir mar fhagail, tha aig Moir.

'S bachlach, dualach, cas-bhuidh, cuachach,
Càradh suanais gruaig do chinn,
Gu h-aluinn, boidheach, faineach, or-bhuidh,
An cáraibh seoighne san ordugh grinn,
Gun chron a' fàs riut, d'fheudte aireamh,
O do bharr gu sail do bhuinn;
Dhiuchd na buaidhean, oigh, mu'n cuairt duit,
Gu meudachdain t'uaill sgach puinc.

Bu leigheas teugbhail, slan o'n Eug,
Do d'fhear a d'fheudadh bhi ma d' chòir,
B'fhearr na cadal bhi na d'fhagaisg,
'G eisdeachd aigeallaidh do bheoil.
Cha robh Bhenus a measg leugaidh,
A dh'aindeoin feutantachd cho boidheach
Ri Moir Nighin mhìn, a leon mo chridh'
Le buaidhean, 's mi 'g a dith ri m' bheo.

'S glan an fhion-fhuil as na fhreamhaich
Thu gun fhiaradh mheur, na mheang,
Cinneadh mordhalach, bu chròdha,
Tional co-luath cho-stri-lann,
Bhuin'eadh cuis bhar nan Dù-ghall,
Sgiursadh iad gu'n dùthchas thall,

Leanadh ruaig air Cataich fhuara,
'S a toirt buaidh orr' anns gach ball.

Tha Cabar-feigh an dluthas do reir dhuit,
Nach biodh easlaineach san stri,
Fir nach obadh leis ga'n togail
Dol a chogadh 'n aghaidh Righ
Bu cholgail, faiceant' an stoirm feachdaidh,
Armach, breacanach, air tì
Dol san iomairt gun bhonn gioraig,
'S iad nach tilleadh chaoidh fudh chìs.

'S trom leam m'osnadh, 's cruaidh leam m' fhortan,
Gun ghleus socair, 's mi gun sunt,
'S mi ri smaointean air an aon rùn,
A bhuin mo ghaol gun ghaol d'a chionn.
Throm na Duilean peanaist dhubailt,
Gus mis' umhlachadh air ball,
Thaladh Cupid mi san dùsal
As na dhuisg mi bruite, fann.

Thoir soghraidh uam do'n rimhinn shuairc
De'n chinneadh mhor, a's uailse gnàs,

'S thoir mo dhurachdsa g'a h-ionnsaidh,
'S mi'n deagh rùn d'a cùl bhuidh, bàn.
'S nach bruadar cadail, a ghais m'aigne,
'S truagh nach aidmhich e dhomh tamh,
'S ge b'ann air chuairt, na thall an cuan,
Gu'm bi mi smuainteach ort gu brath.

ORAN eile leis a Bhard cheudna.

LUINNEAG.

Beir mo shoghraidh le dùrachd
Do rimhinn nan dlu-chiabh,
Ris an tric bha mi sùgradh
Ann am brughaichean Ghlinne Braon.

Gur e mis' tha gu cianail,
'S mi co fad' uat am bliadhna,
Tha liunn-dubh air mo shiaradh,
'S mi ri iargain do ghaoil.
Beir mo, &c.

Cha'n fheud mi bhi subhach,
Gur e's beus domh bhi dubhach,
Cha dirich mi brughach,
Chaidh mo shiubhal an lughad.

Chaidh m'astar a' maillid,
O nach faic mi mo leannan,
'S ann a chleachd mi bhi mar riut
Ann an gleannan a chaoil.

Anns a choill' am bi smùdan,
'S e gu binn a' seinn ciuill duinn,
Cuach, a's smeorach, 'g ar dùsgadh,
A' cuir nan smuid diu le faoilt'.

'S tric a bha mi 's tu mireadh,
Agus cach ga nar sireadh,
Gus am bu deonach leinn pilleadh,
Gu Innis nan laogh.

Sinn air faireadh na tulach,
'S mo lamh thar do mhuineal,
Sinn ag eisdeachd na luinneag,
Bhiodh a' mullach nan craobh.

Tha mise 'g a raite,
'S cha'n urra mi aicheadh,
Gur iomadach sàr
Thig air airidh nach saoil.

Gur mis' tha sa' champar,
'S mi fudh chìs ann san àm so,
Ann am priosan na Fraince,
Fudh ainneart gach aon.

Ann an seomraichean glaiste,
Gun cheol, na gun mhacnas,
Gun ordugh a Saghsun,
Mo thoirt dathigh gu saor.

Cha b'ionann sud 's m' abhaist,
Ag siubhal nam fàsach,
'S a direadh nan ard-bheann,
Gabhail fath air na laoich.

Siubhal nan stuc-bheann
Le mo ghunna, nach diultadh,
'S le m' phlasgaichean fùdair,
Air mo ghlun ann san fhraoch.
Beir mo, &c.

ORAN eile leis a Bhard cheudna.

LUINNEAG.

Hò ro *ladie* dhui', hò ro èile,
Hò ro *ladie* dhui', hò ro èile,
Hò ro *ladie* dhui', hò ro èile,
Gu'm b'eibhinn le m'aigne
An *ladie* na'm feudadh.

NACH mireagach Cupid,
'S e sùgradh ri mhathair,
Dia bruidhneach gun suilean,
An duil gur ceol gair e,
A' tilgeadh, air thuairean,
Mu'n cuairt anns gach aite,
A shaighid bhig, ghuineich,
Mar a's urrain e sàthadh.

Bha sagart 's na criochan,
'S bu diaghaidh 'm fear leughaidh,
Air dùnadh le creideamh,

'S le eagnaichd co eudmhor,
'S b'ann a cheann eagair,
A theagasg bhi beusach,
Gun ofrail a nasgadh
Aig altairean Bhenuis.

'Nuair chunnaic a Baindia
Fear teampuil cho dùire,
Gun urram dh'a muilteachd,
Gun mhiagh air a sùgradh,
Chuir i 'n Dia dalldach,
Beag, feallsach, gun suilean,
D'fheuchain am feudadh e,
A ghleusadh gu h-urlaim.

'Nuair dhiuchd an Dia baothmhor,
Beag, faoilteach, mu'n cuairt da,
Gu'n thilg e air saighid
O chailin na buaile,
Chaidh 'n sagart na lasair,
'S cha chuirt' as gu la-luain e,
Mur bhiodh gu'n gheill e
Do Bhenus san uair sin.

'S b'e aidmhail an Lebhit,
'Nuair b'eigean da umhlachd,
Gu'm b'fhearde gach buachaille
Gruagach a phùsadh;
'S bha cailin na buaile,
Cho buan ann a shuilean,
'S gu'n robh i na aigne,
Na chadal, 's na dhuisgeadh.

'S e fath ghabh an Sagart
Air caidridh na h-oighe,
Air dha bhi air madain
'G a h-aidmhail na sheomar,
A glacadh, 's a leagadh
Air leabaidh bhig, chonaird,
'S mu's mathadh e peacadh,
Bhi tacan ga pogadh.

ORAN gaoil do Mharaich, le Maighdean araid.

LUINNEAG.

Fhir a bhata na horo eile,
Fhir a bhata na horo eile,
Fhir a bhata na horo eile,
'S e mi rùn chaich thug dom' ghradh mo threigeadh.

'S tric mi sealtuinn o'n chnoc a's airde,
D'fheuch am faic mi fear a bhata,
An tig thu'n diugh, na'n tig thu maireach,
'S mar tig thu idir, gur truagh ata mi.

Tha mo chridhe-sa briste, bruite,
'S tric na deoir ag ruidh o'm shuilean,
An tig thu nochd na'm bi mo dhuil riut,
Na'n duin mi'n dorus le osnadh thùrsach.

'S tric mi foineachd de luchd nam bata,
Am fac iad thu na'm bheil thu sabhailt,

'S ann tha gach aon diu rium ag raite,
Gur gorach mi mo thug mi gradh dhuit.

Gheall mo leannan domh gùn dhe'n t-sioda,
Gheall e sud agus breachdan riamhach,
Faine oir anns am faicinn iomhagh,
Ach 's eagal leam gu'n dean e di-chuimhne.

Cha'n eil baile beag sam bi thu,
Nach tamh thu greis ann a chuir do sgios diot,
Bheir thu lamh air do leabhar riamhach,
Ghabhail dhuanag, 's a bhuaireadh nianag.

Gc do thuirt iad gu'n robh thu eatrom,
Cha do lughadhaich sud mo ghaol ort,
Bithidh tu m'aisling anns an oiche,
A's ann sa mhadain bithidh mi ga d'fhoineachd.

Thug mi gaol duit 's cha'n fhaod mi aicheadh.
Cha ghaol bliadhna, 's cha ghaol raidhe,
Ach gaol a thoiseach 'n'air bha mi m' phaisdean,
'S nach searg a chaoidh gus an claoidh am bàs mi.

Tha mo chairdean gu tric ag innseadh,
Gu'm feum mi taogas a leig air di-chuimhne,

Ach tha'n comhairle dhomh co diamhain,
'S a tilleadh mara, a's i toirt lionaidh.

Tha mo chriosan air dol an airde,
Cha'n ann o fhidhlair, na o chlarsair,
Ach o stiuireadair a bhata,
'S mur tig thu dhathigh, struagh mar tha mi.

Bithidh mi tuille tùrsach, dèurach,
Mar Eala bhàn, 's i 'n deigh a reubadh,
Guileag bàis aic air lochan feurach,
A's cach uile an deigh-sa treigeadh.

ORAN do'n Chath bhuidhinn Dhonullaich, 'nuair bha iad dol do America.

LUINNEAG.

Bithibh eatrom, 's togaibh fònn,
Eireadh ur cridhe 'n ur com,
Diolaibh a ghloine gu bonn
Air slainte nan sonn flàthasach.

'S iad na Gaidhil a fhuair an cliu,
Riamh o chaidh iad a nunn,
Aca bha buinig gach cuis,
Rinn iad turn gun amharas.

Mhuintir dh'a'n suaicheantas am fraoch,
'S iad na gaisgich, nach eil faoin,
'S mairg a thachradh air na laoich,
'Nuair bhitheadh caonag chatha orr'

'Nuair a theid sibh sios do'n bhlar,
Le feile, 's le h-osan gearr,
Bonaid bhreac 'n casadh ard,
Cha'n fhaod ur namhaid amharc ruibh.

Sud na gasgich, as fearr gleus,
Ann sa chorag ni iad feum,
'S ioma fear a dh'innseas sgeul,
Gur treun air cùl claidhe iad.

'S iad sud a bhuidhean gun uaill,
D'fhas gu beothail, laidir, luath,
'Nuair a bheir sibh airm e truaill,
Gu'n gearrar smuais, a's cnaimhean leibh.

Tha ur claidhean guineach, geur,
Mur ealtuinn, gu sgaiteach beurr,
'S ann leo ghearrar am beum,
Cha'n eirich fear a luidheas leis.

Bha sibh luath lamhach san strì,
'Nuair a ghluaiste sibh le spìd,
Rinn sibh buannach' anns gach tìr,
Gu'n togte cìs gach lath leibh.

'S lionmhor uasal, aluinn, òg,
D'fhalbh, 's a ghluais de'n chinneadh mhor.
'S ged nach tig iad uile beo,
Bu mhor an rath chatha bh'ac.'

Tha sibh siobhailt ann an tlachd,
Tha sibh aoidhail, tha sibh ceart,
Tha sibh rioghail, tha sibh pailt,
An cruas, an neart, san spraicealachd.

Tha sibh socrach, tha sibh luath,
Tha sibh iochdmhor, gun ghruaim,
Tha sibh curranta, cruaidh,
Tha sibh duaismhor, faighideanach.

Ó fhuair sibh aodach, a's airm,
O fhuair sibh le onair gairm,
Na leigibh dha h-aon diu meirg,
Ach deanaibh seirbhis mathasach.

DUANAG Oil le Duin uasal araid.

LUINNEAG.

O faigh a nall an t-searag,
E thugar dhuinn an drama,
'S gur e d'fhogradh as ar'n aire,
Gach ascall Earaich, 's gach teinn.

O'n a thuit duinn bhi 's tigh osda,
Bitheamid criodhail, togar ceol leinn,
Cha dean crine bheag, a's dolum,
Fuath nan daoine còire chaoidh.

'S ioma bodach giugach, toiceal,
De chrodh, de chaoraich, 's de chapuill,
'S cridhe fial, fiughantach, farsain,
Le aimbeart, 's le draip ga chlaoidh.

Ged tha cuid am beachd gur faoin mi,
'S mis' am fear gu brath, a shaoileas,

Gur fearr flath, furanach, faoilidh,
Na daormun a thaisgeas na buinn.

'S mairg bheir geil do'n t-Saoghal shalach,
Air na daoine còire 's olc d'aithne,
Bheir thu ni do'n daoi nach airibh,
'S fagadh tu falamh an saoi.

Ma sheallas sibh air dol an t-Saoghail,
Chi sibh na dheannadh e daonnan,
Fear ga mhalairt, 's fear ga sgaoileadh,
'S fear a cuir na d'fhaodas cruinn.

Fear a carnadh òir na mheallabh,
'S fear eile 'g ol a 'stigh liunna,
Fear làn sòlais, fear làn aith-mheal,
Fear làn arraid, 's fear a caoidh.

'S ioma fear bha 'n dè làn aiteis
An spreidh, 's an cuinneadh teachd tharta,
Iad an diugh gun luaidh air macnas,
D'fhuadaicheadh am beartas le gaoith.

Feuch nach mairg a bhiodh dh'aon bheart,
Le crìne tional na d'fhaodas,

C'uime nach caitheadh sinn an Saoghal,
A's gu'n caith an Saoghal sinn.

Cha'n eil stà bhi caoidh na chailleadh,
Bathamaid sa bhola gach smalan,
Dh'aindeoin ceannaichd 's ascall Earaich,
Curam sparamaid do'n Chill.

MARI GHREANNAR.

LUINNEAG.

O shaoruinn, shaoruinn, shaoruinn i,
Air m'fhacal fhein gu'm faoduinn sin,
'S ged bhitheadh cuid nach saoileadh e,
Gu'n saoruinn Mari Ghreannar.

SHAORUINN, fhein gun teagamh i,
Ged bha mi tric ag bead'radh ri,
Nach d'iar mi ni mi dhleasdanach,
'S nach freag'radh dhomh bhi caint air.

Shaoruinn fhein gu deonach i,
'S cha b'eagal leam ged mhoidichin,
Nach d'fhuair mi bheag de d'fhotus innt,
O ghabh mi eolas caint oir'.

Mu tha cron ri leughadh ort
An gniomh, na'n gnè, cha leir dhomh e,
'S a dh'aindeoin beachd an t-saoghail-so,
'S tusa daonnan m'annsachd.

Ged fhaighinn caileag Eirineach,
A's buailtean làn de spreidh aice,
Cha ghabhain fhein mar cheile i,
Gu'm b'anns' thu fein as t-aon-snathain.

Tha suairceas, tlachd, a's siobhaltachd,
A' stri co dhiu as dilse dhuit,
Tha maise, cliu, a's finealtachd,
Ag imtheachd air gach laimh dhuit.

Gur modhail, socrach, briatharach thu,
Gur aoidhail, caoimhnail, ciallach thu,
'S na'm biodh gach cuis mar dh'iarain iad
Bu tu mo chiad bean bainnse.

T' fhalt boidheach cam-bhuidh, dualagach,
'S a bharr a' fàs gu d'chruachainean,
Do phòg mar mhil nan cuachagan,
'S do shnuadh air dhreach an t-Samhraidh.

Gur soitheamh, banail, beusach thu,
Gur geanail, suntach, eatrom thu,
Gur còmnar, fònnar, speiseil thu,
Gu h-aoidhail, ceillidh, greannar.

Cha mhol mi thu, cha'n urra mi,
Cha'n eil briath'raibh ullamh dhomh,
Do bheusan thug mi'n t-urram dhoibh,
'S iad chuir mi uile 'n geall ort.

Ach dh'innsinn fhein gu soilleir dhuibh.
Co i, 's co uaith a shloinneadh i,
Mur bhi gun d'fhuair sibh coire dhomh,
Airson na rinn mi chaint oir'.

ORAN le Duin' uasal de Chlann Donaill, a ghlacadh tre fhoill anns an Airde tuath.

Mile mallachd, do'n òl
'S masrg a dheanadh dhe poit
'S e mo mhealladh gu mor a fhuair mi.
Mile, &c.

Mile marbh-bhaisg do'n dram,
Chuir an daorach so m' cheann,
'Nuair a ghlac iad san aird taobh-tuath mi.

Mas an d'fhuair mi bhi mach,
'S a bhi m'armaibh gu ceart,
Bha rag mhearlaich nan cearc mu'n cuairt domh.

Bha tri fichid, a's triuir,
Ga mo ruidh feadh nan lùb,
Gus na bhuin iad mo luth, 's mo luathas uam.

Righ gur mise bha nàr,
'Nuair a ghlac iad mi slàn,
'S nach tug mi fear bàn na ruadh dhiu.

Bithidh mo mhallachd gu brath
Aig a ghunn' airson arm,
An deigh a mealladh, 's an sàr a fhuair mi.

Ge do gheibhinn dhomh fein
Làn buaile de spreidh,
B'annsa claidhe le scè 's an uair ud.

Ach Iain duibh tog a mach,
A's thoir na d'fhaodas tu leat,
Agus cuimhnich a bheart bu dual duit.

Na seall air do ni,
Faic t'fhuil a dol diot,
'S na mo bhitheas tu na d'chilleag shuaraich.

Nam biodh tusa fudh ghlais,
Agus mise bhi as,
Nail chumainn mo chás gle luaimneach.

Bhiodh an t-osan gle ghearr,
'S an t-fheile gle ard,
'S balgan piollach oscionn na cruachain.

Na'm biodh fios mi bhi 'n sàs.
Gun duil ri fuasgladh gu brath,
'S lionmhor ghabhadh mo phairt 's an uair so.

'S ioma maighdean ghlan, ùr,
Chluinnte faram a gùin,
A chuireadh na cruin gu m' fhuasgladh.

Gu'm bheil te dhiu 'n Srath Spè
'S na'm bitheadh fios aice fein,
Naile, chuireadh i ceud gu luath ann.

MOLADH MORAIG.

LUINNEAG.

'S i luaidh mo chagair Morag,
Mo ghaol sa mhadain Morag,
Gu'm b'ait' leam agam Morag,
Gur taitneach leam a còradh.

'S tu Mhòrag rinn mo bhuaireadh,
O chunnaic mi Di-luain thu,
Tha m'aigne leat ag gluasad,
'S cha tamh e mur bi buaidh leis,
Mur geill thu bithidh mi truagh dhe.

Do shaighidean rinn mo leònadh,
'S iad chuir mi uil' a h-ordugh,
Cha bhi mi tuille 'n sòlas,
Mur failtich thu le poig mi,
'S do lamh ag gealladh còir ort.

Tillidh 'n t-uisg' ri shleibhtean,
'S bithidh sneachda dubh air ghèugan,

Mu'n caochail air mo ghaol duit,
'S tu m'annsachd 's mo dheo-ghreine,
Cha treig mi ann mo cheil thu.

Ge h-ioma ceum a bha mi,
Cha'n fhacas aon thug barr ort,
Do phearsa tha fior dhàicheil,
Do bheusan tha gun fhailig,
'S tu Phenics measg an àil so.

'S tu'n reul a' measg nan òg-bhan,
Do mhaise rinn mo leònadh,
Do ghruaidh d'fhag fann na ròsan,
Do dheud d'fhag glas na neonain,
Cha leir dhomh samhla d'bhoi'chid.

Ge h-ioma tè a chi mi,
Cha teid iad uile 'm pris riut,
'S tu Bhenus measg nam miltean,
'S e t'eugas thug mo chli uam,
'S a d'fhag an diugh gun li mi.

'Nuair bhitheas mi ann a m'aonar,
Nam chadal ann mo sheomar,

Thig t-iomhaigh làn de bhoi'chid,
An sin duisgidh mi le sòlas,
An duil gu'm bheil sinn co-luath.

Gur tric mi air mo ghluasad,
'N àm cuimhneach air na h-uairean,
An robh mi, a's tu cluaineas,
'S a ruidh le cèuman luatha,
'S nach till iad tuille nuadh dhomh.

Chualadh tu mar tha mi,
Gu'm bheil mo chridhe 'n gradh dhiut;
Nis cuimhnich air do nadur,
A's tiondadh ann am blathas rium,
'S na faic a chaoidh am thraill mi.

CUMHA Lachlain Mhic Iomhuinn, an Clarsair, le Silis Ni Mhic Raonuill.

Air fonn—" Chaidh mi tur a dheanadh aodaich."

SLAN a chaoidh le ceol na Clàrsaich,
O na ghlac am bàs thu Lachlain,
Cha bhi mi tuille ga t'iargain,
Ni mo dh'iaras mi chaoidh t'fhaicinn;
Fhuair mi mo chleachda' ri d'cheol-sa,
'Nuair bha mi òg 's mi 'm phaisdean,
'S ged a thainig mi 'n taobh-tuath uat,
Thigeadh tu air chuairt do m' thardaich.

'Nuair a chithinn thu ag tighinn,
Dh'eireadh mo chridhe san uair sin,
Gheibhinn uat sgeula gun mhearachd,
Air na d'fharraidinn dhe m'uaislean;
'Nuair a thariamid le cheile,
B'e Sleibhte toiseach ar seanachais,
Gheibhinn uat sgeula comhnard,
Air Donull, a's air Mairiread.

Gheibhinn sgeul uat gu cinnt,
Air gach aon neach tha san aite,
Gheibhinn sgeul air Mac Mhic Ailean,
'S air na d'fharraidinn de m' chàirdean,
Gheibhinn sgeul uat air Cnoideart,
Air Mor-thir 's Gleannagara,
Gheibhinn sgeul uat as a Bhràighe,
Air gach fardaich, anns gach baile.

Gheibhinn sgeul air Mòir, 's air Seonaid,
Ged tha 'n cònuidh 'n Earraghael,
Gheibhinn sgeul air Gleann a Comhan,
'S air gach gnothach mur a b'aill leam ;
Ach nis o chaill mi mo cheann seanachais,
('S cruaidh a naigheachd leam ri eisteachd,
Mur cluinn mi tuille dhe d'labhairt,)
Co uaith a ghabhas mi sgeula.

Ach mur tig thu chaoidh do'n bhaile,
Gu'n luidh smal air mo shùgradh,
'S e'n teug ga d'thoirt le cabhaig,
Thug an diugh gal air mo shuilean ;
'S ann umad a bha mi eolach,
'S air do cheol a bha mi deighail,

Cha bhi gruaman air nar buidhean,
Far an suidheamaid le cheile.

'Nuair a ghlacadh tu do Chlàrsach,
'S a bhiodh tu 'g a gleusadh lamh rium,
Cha mhath a thuigte le h-umaidh
Do chuir chiuil-sa, 's mo ghabhail dhàn-sa,
Bu bhinn do mheoir air a cliathaich,
'Nuair a dh'iarainn Cumha 'n Easpaig,
Cumha Ni mhic Raonuill lamh ris,
Cumha Mari, 's Cumha Ghilleaspuig.

Cha chluinn mi chaoidh socair Dhàna,
Cumha, na Failte, na òran,
Nach tig na deoir o mo shuilean,
Le trom thùrsa o nach beo thu.
Ged a bha iad dàll do shuilean,
Cha bu dall an cuis na dha thu,
Cha bu dall do bheul ri sùgradh,
'S cha bu dall air luthas do lamh thu.

'S cruaidh leam do Chlàrsach ga rusgadh,
'S cruaidh leam gach cuis mar thachair,
'S duillich leam nach tig thu'n Dùthaich,

Gun mo dhuil bhi chaoidh ri t'fhaicinn.
Nis iaram air Dia bhi riut iochdmhor,
'S do leigeil ann a measg nan Aingeal;
O bha do thlachd san cheol san t-saoghal,
Ceol a measg nan Naomh dha t'anam.

Cha d'iar thu phorsan anns a bheath,
Ach a mheud 's a gheibheadh tu o uaislean,
'G imtheachd le sùgradh, 's le aigheir,
'Nuair a bhiodh tu caitheadh do dhuaise.
Ach ciod an stà dhomh bhi gad chumhadh,
An deigh gach saoi a tha 'g ar fagail;
A's ge bu toil leam e ri m'oige,
Slàn a chaoidh le ceol na Clàrsaich.

Tha'n tàl so th'aguinn an tras,
Air caoch'ladh gu mor o chleachd an sinsir,
Threig iad am fiughantas, 'san cairdeas,
An ceol, an treuntas, 'san seanachas,
'S e duine a's cliutach san àm so,
Am fear a's pailt de chuir, 's de lùban,
'S e sin comhairlich nan daoine mora,
'S an duine chòir cha bhi ach umaidh.

MARBH-RANN do d'fhear na Comraich, le Mari nighean Alastair Ruaidh.

Tha mise air leaghadh le bròn,
O'n la dheug thu 's nach beo,
Mu m' fhiuran faighidneach còir,
Uasal, aighireach, òg,
'S uaisle shuidheadh mu bhòrd,
Mo chreach t'fhaiginn gun treoir eirigh.

'S tu'n laoch gun laigse, gun leon,
Macan mìn-geal gun scleo,
Fearail, finealt an t-òg,
De shliochd nam fear mòr,
D'a mo dual a bhi còir,
'S gu'm b'fhiu faiteal do bheoil eisdeachd.

'S tu clann na h-irrinn a b'fhearr,
Glan an riamh as an d'fhàs,
Cairdeas Righ as gach ball,
Bha sud scriobt leat am boinn,

Fudh laimh duine gun mheang,
Ach thu lionta de dh'ardan euchdach.

Ruairi aigeantaich aird,
O Chomraich ghreadhnaich an àigh,
Mhic an fhir bu mhor gàir,
Nan lann guineach cruaidh garg,
Ort cha d'fhuaradh riamh cearb,
Iar odha Uilliam nan long breid-gheal.

Fhuair mi m' ailleagan ùr,
'S e gun smal air gun smur,
Bu bhreac mìn dearg do ghnuis,
Bu ghorm laoghach do shuil,
Bu ghlan sliasad, a's glun,
Bu deas dainghean a lub ghleust thu,

A lub aghoil nam buadh,
'S mairg a tharladh ort uair,
Mu ghlaic Iolaidh so shuas,
Air each crodhanta luath,
Namhaid romhad na ruaig,
Air dhoigh buille cha b'uair cìs e.

Ach fhir a's curranta lamh,
Thug gach duine gu cradh,
'S truagh nach d'fhuirich thu slan,
Ri uair cumaisg na blair,
Thoirt tilleadh as do namh,
Bu leat urram an la cheudaich.

Bu tu'n scolair gun diobradh,
Meoir a's grinne ni scriobhadh,
Uasal faighidneach, cinnteach,
Bu leat lagh an tigh scriobhaidh,
'S tu nach muchadh an fhirinn,
Sgeul mo chreiche so shil do chreuchdan.

Stad air m'aighir an dè,
D'fhalbh mo mharcanta fein,
Chuir mi'n ciste nan teud,
Dhiult an gobhain dhomh gleus,
Dhaltruich sud orm sgach leighe
'S chaidh m'onair 's mo Righ dh'eug thu.

Thuit a chraobh as a bharr,
Rois an graine gu làr,
Lot thu 'n cinneadh a's chradh,

Air an robh thu mar bharr,
Ga'n dionach gach là,
'S mo chreach bhuinig am bàs treun ort.

'N am suidheadh na d' sheomar,
Chaidh do bhuidhean an ordugh,
Cha b'ann mu aighir do phosaidh,
Le nighean Iarla Chlann Donuill,
As do dheigh mar bu chòir dhi,
'S ann chaidh do thasgaidh san t-srol fudh d'leine.

Ach gur mis' tha bochd truagh,
Fiamh a ghuil air mo ghruaidh,
'S goirt an gradan a fhuair,
Marcach deas nan each luath,
Sàr Cheannard air sluagh,
Mo chreach t'fhagail ri uair m'fheime.

Ach fhuair mi m'àilleagan òg,
Mar nach b'abhaist gun cheol,
Saoir ri caramh do bhord,
Mnai ri spionadh an fheoir,
Fir gun tailisg, gun cheol,
Gur bochd fulang mo sgeoil eisdeachd.

'Nuair a thionail an sluagh,
'S ann bha'n tiom sgaradh cruaidh,
Mur ghàir sheillean am bruaich,
An deigh na meala thoirt uath,
'S ann bha'n teireadh bochd truagh,
'S iad mo cheannas an t-sluaigh threubhaich.

ORAN le Silis Ni Mhic Raonuill, an aghaidh na h-obar nogha.

'S mise th'air mo bhodh'radh
Le sòlas na h-obar nogha,
Ag eisdeachd nan daoine,
A' laoidh mar ni iad an gnothach;
B'fhearr leam bhi as eugmhais,
Gu m'aois, gus am bithinn gnothaist,
Na bhi 'g eisdeachd an sgeul ud,
Mur leumas iad air na mnaibh.

Ged bhithinns' na m' ghruagaich,
Co uallach 's a bha mi roimhe,
Cha chluinnnte re'm bheo mi,
Cuir toir air an obair nogha;
Mur faighinn fear posda
Le deoin, a dheanadh mo ghnothach,
Cha bu d fhiu leam cuairt
D'fhear fuadain, 's a shiubh'leadh roimhe.

Mo chomhairle, san tìm so,
Do nianaig i bhi gu taitheach,
Bhi gu teistail, diomhair,
Gun mhi-dhathaich idir a gabhail,
O na gillean òga,
Air bhoichid da'm bi 'n labhairt,
Ach gu'n dean sibh còrdadh,
Pòsadh, a's dol a luidhe.

Mo chomhairle re m' bheo dhuibh,
Na h-oganaich uile sheach'nadh,
Gun am fulang dàna,
An caint, na'm briath'ran fachaid,
B'fhearr leam dol thar sàile,
Do'n aite riamh nach fhacas,
Na bhi giulan phaisdean
Do ghraisg nach fuilig am faicinn.

Bithidh mionnan, agus briath'ran,
'S mi chiataidh an deigh a leithid,
Bithidh gul, agus caoidh ann,
A's caoch'ladh na h uile latha;
Bithidh cùram air cairdean,
Bithidh cràdh aig mathair, a's athair,

'S mo nianagan greannar,
Bithidh cuimhneach na tha mi 'gradh.

Bithidh ministeirean, 's cleir ann,
'G ar eigheadh a stigh gu h-Eaglais,
Cha'n usa dhuibh na h-eildearan
'Nuair 's eigean duibh thighinn gu seisean;
Cha'n fhaigh sibh radh-eisteachd,
Ur beusan cha dean ur seasamh,
A's bheir sibh moran nàire
Do'r cairdean, mur bi sibh teistail.

Mo nianagan boidheach,
Na'm b'eolach sibh mar mise,
Mu'na bhrosgal bhreige,
Seal mu'n eirich air a chriosan,
Gheibh sibh gealladh pòsaidh,
'Nuair thoisicheas bog a bhriseidh,
'S 'n'air a gheibh e'n ruaig ud,
" Bur uainn i cha'n fhacadh mis' i."

'Nuair theid sibh chun na feille,
Na geillibh do luchd nan gibhtean,

Innsidh mi dhuibh reasan,
Is feudail nach coisinn meas iad.
Ge do gheibh sibh lamh'nean,
Faine, agus deise *riban*,
Is daor a ni sibh phaidheadh,
'Nuair dh'ardaicheas air a chriosan.

Bheirinn dhuibh mo sheoladh,
'S re'r beo, na'n deanadh sibh ghabhail,
Cha chuireadh sibh deigh orra
Fein, na air an obair nogha,
Bithidh iad breannach, breugach,
Mu gheileas sibh ullamh romha,
'S na'n gabhadh sibh mo sheoladh,
'S e 'm pòsadh a dheanadh gnothach.

Chi thu gruagach riamhach,
'S crios sioda oir' an ceangal,
Ach meallar i os 'n iosal,
A's striochdas i do na ghnothach,
Damhsaidh si air urlar,
Gu suntach an deigh a leithid;
Ach 'nuair a thig am paisdean,
B'fhearr bhi mar bha i roimhe.

Tha ceist nam ban air Ruairi
Chuir buaidh air an obair nogha,
'S ioma gruagach uallach,
Le suairceas tha teachd m'a chomhair ;
Duil aca gu'm b'fheard' iad,
Cairdeas na h-obar nogha ;
Ach 's ann a bheir i tàir orr',
Nach fag iad re fad an latha.

ORAN a rinneadh do Baintighearna Chearnsaid 'nuair bha i na Maighdean òig.

Air fonn,—" Carraig Fhearghuis."

O'N thathaich mi 'n rathad,
Gu'n taoghail mi monadh,
Anns an tuiteadh an sneachda,
'S a ghaill-shion gu trom,
'S an talamh neo chaisreict,
'S na chaill mi na casan,
Mu'n d'rainig mi 'n Caisteil
An robh *Mali* chruinn donn,
'Nuair a rainig mi urrad,
Gu'n d'fhàs mi co toilicht',
'S gu'n d'rinn mi gach doscuin
A thogail gu fònn,
Gu'n thamh mi san fhasga',
Bha'n sail beinn an t-sneachdaidh,
Co bla ris a chladach,
Bha'm fasga' nan tònn.

Fhir a shiubhlas an rathad
A dh'ionnsuidh na Dabhoich,
Uam imirich mo bheannachd
Gu *Mali* chruinn donn,
Tha thuinneadh sa ghleannan
Aig altan a cheannaich,
'S gur daoine gun taghal,
Nach tathaich am fònn,
I mar ionnas an tasgaidh
Gun chunnart, gun gheasan;
Ach a faotuinn gu taitneach
Dha'n fhear rachadh ann,
'S ged bhithinn am Bharon
Air duthaich Chlainn Eachainn,
Gu'm foghnadh, mar *mhatch*,
Leam *Mali* chruinn donn.

Tha pearsa co boidheach,
Tha i tlachdmhor na còdach,
Tha taitneas na còradh,
Mar Smeorach na Gleann,
Gu'n d'fhaoiltich mo chridhe,
'Nuair rinn i rium bruidhean,
B'e beatha dhomh ris

Gu tighinn a nall.
Bha h-aogasg gun smalan,
Bha caoin air a rasguibh,
Bha gaol air a thasgaidh
Sa chridhe bha na com,
Gu'n smaoinich mi agam,
Nach rachain ann mearachd,
Ged theirinn gur piuthair
I dh'Iain geall donn.

Na meoir sin bu gile,
Bha còrr air a ghrinneas,
A's boi'che ni figheadh,
A's fuaidheal glan reidh;
Gur cuimir, deas, direach,
A shiubhlas tu'n ridhleadh,
'Nuair dhuisgte gu critheach
Dhuit fiodhall nan teud.
'S tu cheumadh gu boidheach,
'S a thiondadh gu h-eolach,
'S a fhreag'radh gu h-ordail
Do cheolan nam meur,
Tha'n Earbag sa mhonadh,

'S maith tearmunn o'n ghaill-shion,
'S gur sealbhach do'n fhear sin,
A ghlacas a ceum.

O mheacain an t-suairceis
'S o leasraidh na h-uaisle,
B'e t'fhasan, 's bu dual duit
O'n bhuaineadh do sheors.
Gur furanach, pairteach,
Am preas as an d'fhàs thu,
Mar rinneadh do chàradh
O Nan, 's o'n t-Srath mhor.
Na'm bitheadh sibh a lathair
San staid mar a b'aill leam,
Cha reicinn ur cairdeas
Airson mnai san Roinn Eorp.
Gu'm bheil mi 'n diugh sabhailt,
O chunnaic mi Mari,
Gu'n sheas i dhomh aite
Na mathar, nach beo.

Chuir i fasga' mu'n cuairt domh,
Mar earradh math uachdair,

Gu'n bhuilich i uaisle
Le suairceas glan beoil.
Lamh shoilleir, neo spiocach,
'S an cridhe neo reota
Aig Nighean Catriana,
'S mo bhriathar, bu chòir.
'S ge nach facadh mi t'athair,
Gu'n cualadh mi leathaid
'S gu'm b'urra mi aithris
Cuid de fhasain an t-seoid ;
Bha e fial ris na maithibh,
Ceann a Cliar, agus Ceatharna,
'S gu'm bu dhiobhail mur thachair,
Luathad 's a chaidh e fudh 'n fheid.

Bhiodh ol ann, bhiodh ceol ann,
Bhiodh furan, bhiodh pòit ann,
Bhiodh, òrain, bhiodh dòchas
Mu bhòrd an fhir fhèil,
Bhiodh Iasg ann, bhiodh Sealg ann,
Bhiodh fiagh, agus Earb ann,
Bhiodh coileach dubh, barrgheal,
'Ga marbhadh air gèig,

Bhiodh bradan an fhior uisg',
Bhiodh taghadh gach sìthne ann,
Bhiodh liath chearcan fraoich
Anns an fhrith aig a fein.
'N am tighinn gu bhaile
Gu thurladh gun ainnis,
Bhiodh rusgadh air Ealain,
Casgadh padhaidh, a's sgios.

B'iad sud na fir uasal
Gun chrine, gun ghruaman,
Cha'n fhaigheadh cach buaidh orr'
'N tuasaid, na'n streup.
Iad gun ardan, gun uabhar,
Gu neo smachdail air tuatha ;
Ach fearann fùdh 'n uachdar
Fàs suas anns gach ni.
O na dhimich na h-armuinn,
Chaidh an Saoghal gu tàire,
'S bithidh bròn, agus pàidh,
Ri chlaistinn na'n deigh ;
'S na'm fanain ri fhaicinn
Co fad ri mo shean athair,

Gu'm farr'deadh gach fear dhiom,
Am facadh mi'n Fheinn.

O na dh'imthich na h-armuinn,
'S e nar cuid na tha lathair,
Gu mu beannuicht an *geard*,
Th'air an Alach a th'ann.
Ceud soraidh ceud failte,
Ceud furan, gu Mari,
D'fhag sinne sa Mhàigh
Ann am braigh nan Gleann.
'S i cuachag na coille
Na h-uaisle 's na h-Ealain,
A d'fhag sinn gu loinneil
Ann an creagan nam beann;
A gheal ghlan gun ainnis,
B'e t'ainm a bhi banail,
'S gu'n dhearbh thu bhi duinail,
'S nar chluinneams' do chall.

Gu'n cluinneams' do bhúinig,
Ge nach faic mi thu tuille,
Gar an iaradh tu idir

Dhol fad' as an fhònn ;
Ach ann an àite na's deisail,
Gun bhlar, na gun chreagan,
'S ma gheibh m' ath-chuinges' freag'radh,
Cha'n eagal duit bonn.
Tha uaislean, 's treun laoich,
Tha truaghain, a's feumaich,
Toirt tuaraisgeul gleusta
Air t'fheum anns gach ball,
Tha gach tlachd ort ri innseadh,
Lamh gheal a ni sgriobhadh,
'S gur tuigseach a chiall,
A chuir Dia ann do cheann.

Bithidh mo dhàn, agus m'oran,
Bithidh m'altugh mar is eol domh,
Gu brath fhad 's is beo mi,
Toirt sgeoil ort a chaoidh.
Na fhuair mi dhe t'fhuran,
Cha'n fhuaraich e tuille,
Ni smaointean mo chridhe
Riut bruidhean nach till,
Cha'n eil Siorrachd dha'n teid mi,

Ged a ruiginn Dùneidin,
Nach toir mi deagh sgeul ort
Am fad 'sa dh'eisdear mo rainn,
'S bheir mi Charraig o Fhearghus
Gu arachadh ainma,
'S luchd Ealain na h-Alba
D'a sheanchas, 's d'a sheinn.
Ceud furan, ceud failte,
Ceud soraidh le bardachd,
Ceud tlachd mar ri àilleachd,
Air fàs air a mhnaoi;
Ceud beannachd na dha dhiut,
'S gu'm faiceam-sa slàn thu,
Ma tha idir an dàn domh
Dol gu brath do Loch-braon,
Ged nach sgalaiche baird mi,
Cha'n urrain iad m'aicheadh;
Ach mo thig iad ni a's daine
Gu'm paidh iad ris dàin.
'S i bean nan rasg trothad,
Gun ardan, gun fhoghail,
'S i Mari 's gloin' bodhaig
An creag odhar nan craobh.

Creag odhar, creag chaorach,
Creag bheann, agus aonach,
Creag fhasgadhach ri gaoith thu,
Creag laogh, agus mheann,
Creag chaoran, creag chnothan,
Creag fhiarach, a's chreamhach,
Creag eunach, a' labhairt
A barraibh nan crann;
Gu'n cluinnte guth smeorach
An uinneig do sheomair,
'S a chumhag a' còradh,
Mar a b'eol dh'i bhi caint,
'S bithidh Ealaidh a mhonaidh
Ri cluich anns an dorus,
Mar onair ri *Mali*
Bean shona nan Gleann.

O nach urra mi scriobhadh,
No litir a leughadh,
Fhir a dhealaich an dè rium
Ag carn an fheigh dhuinn,
Chuir a chuid gillean,
'S a ghearrain ga m' shireadh,

Mu'n rachadh mo mhilleadh
Ann an curaisde puill,
O nach urra mi mholadh
An onair, mar choisinn,
Mo bheannachd gu meal e
Gun easlaint a chaoidh,
Fhir a shiubhlas an rathad
A dh'iomnsuidh na dabhoich,
Uam imirich mo bheannachd
Gu *Mali* chruinn donn.

ORAN Brosnuchaidh do na Gail, le Alastair Mac Aonais, duin' uasal de mhuintir Ghlinne Comhan, ann sa bhliadhna 1745.

Air fonn,—"*Black Joke.*"

Chlannaibh nan Gael,
Dh'am b'abhaist bhi rioghail,
Hòrò togaibh an aird;
A's freasdailibh an trasa
Do Thearlach mar dhilsean,
Hòrò togaibh an aird;
Freasdailibh dha uile,
Gun fhuireach ri righneas,
Na leughaibh ur cunnart,
Ach bhi muinighin Chriosd',
Gu foirmail, tartarach,
Stoirmail, ac fhuinneach,
Sunt gu astar oirbh,
'S colg gu tapadh oirbh,
Hòrò togaibh an aird.

Mu theid sibh a baile,
Thugaibh thairis d'ur 'n eolas,
Hòrò togaibh an aird ;
Thugaibh thairis d'ur mnaibh,
D'ur taighean, 's d'ur stòras,
Hòrò togaibh an aird.
Biodh gach aon fhear na dhithis,
'N am tighinn gu con-stri,
Gach gairdean na ruigheich,
'S gach cridhe na leoghan,
Gu dàna, drabasta,
Lamhach, ladarna,
Biodh buaidh gach machar leibh,
'S gach ait' an tachair sibh,
Hòrò togaibh an aird.

Na cuireadh fuaim fudair
Bonn curaim 'n ur feoil-sa,
Hòrò togaibh an aird,
Na musgaidean du-ghorm
Dad muthaidh 'n ur dòchas,
Hòrò togaibh an aird.
'Nuair theirigeas an fhuaim sin,
D'fhalbh an cruadal 's an doghruinn,

Bithidh sibhse na'm badan,
Leis a chleachda bu nòs duibh,
Biodh gach treun fhear fulangach,
Sàthach, builleanach,
Laidir, curanta,
'S cha dean namhaid fuireach ruibh;
Hòrò togaibh an aird.

'S mor am fath meisnich dhuibh
Tiodal na còrach,
Hòrò togaibh an aird.
Cha bhi ur coinseas 'g ur tagradh,
'S bithidh 'n ceartas 'g ur cònadh,
Hòrò togaibh an aird,
Cha'n ionann 's ar naimhdean,
Ged tha iad ro threoireach,
Bithidh 'n coinseas 'g an diteadh,
Chionn striochdadh do D———sa;
Bithidh sibhse bunailteach,
Fudh amhghair fulangach,
Gun sgath roimh chunnart,
'S gabhaibh Dia mar mhuin'gin,
Hòrò togaibh an aird.

Mo chinneas leibh gnothach,
'S gu'n cothaich sibh rioghachd,
Hòrò togaibh an aird,
Theid ur cliu thar an domhain
Measg choimheach, a's dhilsean,
Hòrò togaibh an aird,
Gheibh sibh pailteas gach dùthcha,
Cha'n e ur dùthchas a's ni leibh,
Agus raogha gach fearainn,
Cha bhi gearradh, na cìs oirbh,
Bithidh sibh laisde, socair,
Gun chàs, gun dochair oirbh,
Agus bàigh 'g ur brosnuchadh,
Gun ullach chaich 'g ur goirteachadh,
Hòrò togaibh an aird.

'Nuair theid easan a chrùnadh
Ann an duthaich a shinsir,
Hòrò togaibh an aird,
Gheibh moran deibh aite,
'S cha bhi chairdean air diobradh,
Hòrò togaibh an aird.
Bithidh maithean nan Gael,

Mar is aill leo gu dilinn,
Bithidh 'n Ilsean, 's an Uailsean,
Gun bhruailean, gun mhi-thlachd,
Ann an socair shuidheachais,
'S iad a ghnà toirt buidheachais,
Agus gloir do'n Cruthaichear,
A shonraich an siubhal doibh,
Hòrò togaibh an aird,

Co b'e d'fhanas re fhaicinn,
'Nuair thig ceartas an uachdar,
Hòrò togaibh an aird,
Bithidh Eaglais, a's Staide
Mar bhrathairean gun bhruailean,
Hòrò togaibh an aird,
'Nuair ghlaodhas iad sithchaint
Anns gach rioghachd mu'n cuairt duibh,
Bithidh Priunnsa na Criosdachd
An ti air ur fuasg'ladh,
Bithidh miagh air Eaglaisean,
As sunnt air teagasg annt,
'S gach ceaird a' leasachadh,
'S iad a ghnà gun easbhuidh,
Hòrò togaibh an aird.

Nis siubhlaibh le m' bheannachd,
Gun mhaille, gun ghruaman,
Hòrò togaibh an aird,
A's nochdaibh 's gach aite
Gur Gail tha gluasad,
Hòrò togaibh an aird,
Nochdaibh ur spionna,
Ur neart, a's ur cruadal,
Gach aon neach a chasas reibh,
Grad thugaibh buaidh air;
Feuchaibh d'fhir Shaghsuin,
Nach tais anns an ruaig sibh,
Fagaibh sna claisibh
Gach fear dhiu a bhuaileas,
Hòrò togaibh an aird.

MARBH-RANN do dh'Iain Ruadh Mac Cuithean, Piobair ann an Uist a Chinn a Deas, 'nuair a tha e beo, le Gilleaspuig Donullach am Bard Uisteach.

FHUAIR mi sgeul o'n ghobha,
Cha'n aobhair meoghail, ach gruaim,
E fein fudh mhi-ghean, 's fudh thrioblaid,
Ri iaruinn ciste Iain Ruaidh;
Saoir a' locaradh, 'sa' sabhadh,
'S a chulaidh bhàis 'ga cuir suas,
Samhach cadal na Corra,
Cha chluinntear tuille a fuaim.

Chaidh na maidean a ordugh,
Cha'n aithne dhomh-sa an cuir suas,
Tha'n gaothair air stopadh,
Tha'n dà dhos na'n trom-shuain,
Chaill an siunnsair a chlaisteachd,
Tha'n gleus air a ghrad leigeadh suas.

O'n tric an tainig ceol taitneach,
Rogha caismeachd mo chluais.

Ceol bu bhlasd', a's bu bhinne,
Dhusgadh spiorad do'n t-sluagh,
Ceol bu tartaraich' siubhal,
Thionndadh tioma gu cruas,
Ceol mar smeoraich a ghlinne,
Ceol a's binne na cuach,
Meoir gun bhraise, gun ghiorradh,
Dian ruith-leumraich, luath.

Sgiolta sealleadh do shiunnsair,
Air port, 's air cruinn-luath, 's air cuairt,
Pronnadh cnaparra, luthmhor,
Caismeachd shuntach san ruaig,
Dheanadh gaisgeach de'n sgliuraich,
Chuireadh diun-laoch na luathas,
Claidhean glasa 'gan rusgadh,
Claig'nibh bruite aig luch fuath.

'S iomad aon tha gad' iondrain,
O'n chaidh ùir ort san uaimh ;

An toiseach labhair an spliucan,
Bhiodh tu giulan gach uair,
" Tha mi fein gun tombaca,
Cha b'e cleachdadh a fhuair,
'S tric chuir Iain fudh m'aisne,
Greim, a's cairteal, a's cuach."

Thuirt a ghloin' a bha'n t-Asdain,
" Mo sgeul craiteach, ro chruaidh,
D'fhalbh mo shùgradh, 's mo mhanran,
Thug am bàs leis Iain Ruagh;
Fear a chluicheadh a chlarsach,
Dheanadh dàn, agus duan,
Cha b'e Caluin a chrampaidh
Fònn a b'fhearr leis 'g a luaidh."

Thuirt am pigeadh bha lamh ris,
" Faigh an tarca gu luath,
Cuir am chlaigean-sa spairt e,
Tha tart 's gach aite mu'n cuairt,
Thainig contraigh na plaighidh
Tha nithe gnathaichte uainn
Cha bhi reothart gu brath ann,
'S ann a thraigheas an Cuan."

Thuirt am buideal, 's am botal,
Thuirt an goc ris an stop,
Thuirt an copan, 's an t-slige;
" 'S mor an sgrios th'air tighinn oirn,
Tha gach sruth air a dhùnadh,
Bha cuir a dh'ionnsaidh nan lòn,
Cha'n fhaighear drap air an uslar,
A fhliuchas brù Dhonuill òig."

O'n d'fhalbh an companach sàr-mhaith,
D'fhalbh an rabhart, 's an spòrs,
D'fhalbh beannachd na cloinne,
'S e sheinneadh an ceol;
Nis o rinneadh do chàradh
'N ciste chlaraich nam bòrd,
'S mor as mist iad am Pharo,
Gun fhear do ghnàis a bhi beo.

D'fhalbh an deagh ghille cuideachd,
Nach robh scrubail san òsd'.
D'fhalbh fear tràghadh nan searrag,
Chostas barrachd thar stòp,
D'fhalbh fear deanadh nan duanag

Leis an luaighteadh gach clò,
Cha b'e ghnàs a bhi gearan,
Ge h-ioma gloin' thug dha pòg.

'S beag mo shunnt ri lath feille,
'S beag mo speis dhe gach ceol,
'S beag mo thlachd dhe bhi 'g eisteachd,
Gaoir theud fir nan cròc,
Leam a b'annsa do bhruidhean,
'N àm suidhe mu bhòrd,
Na droch dhriochan air fiodhaill,
Mar fhuaim snithe an lòin.

Bha thu d' dhamhsair air ùrlar,
Bha thu siubhlach air snàmh,
Bha thu d' chairiche luthmhor,
Cha bhiodh tu d' luireich fudh chach,
Urram leum, agus ruithe,
Glac threun a ruitheadh an ràmh,
'San àm caitheadh na cloiche,
Bu leat an toiseach thar cach.

Thoir mo shoraidh-sa thairis,
Dh'ionnsuidh 'n fhearainn ud thall,

O nach faod mi bhi mar reibh,
'S leibh mo bheannachd san àm,
Biodh an Uaimh air a treach'ladh,
Ann am fasan nach gann,
Buideal rùm aig a chasan,
'S rol tombac aig a cheann.

ORAN air Ais-eirigh an Iain Ruaidh cheudna.

Hòrò gu'm b'eibhinn leam
Chluinntinn gu'n do dh'eirich thu,
'S ann leam a's ait an sgeula sin,
O chaidh an t-Eug co teann ort.

Chualadh mi gu'n chailleadh thu,
'S gu'n do rinneadh t'fhalaraidh
'S e cuis mu'n robh mi gearanach,
Do bhean a bhi na baintre'ich.

Thug iad o na h-Osdairean
Buideal am bun tòrraidh dhuit,

Mu bheireas mi gun òladh air,
'S e ni sinn seorsa bainns' dhe.

O tha giumhas sabhte agad,
'S gu'n d'rinn an gabha tairngean duit,
Teannamaid ri bata nis,
Theid do Phàro dh'iaraidh Brandi.

Cha bhi dad de dh'eis oire,
Gheibh i gach ni d'fheumas i,
Ni'n lion aodach a meadhon-seol di,
'S gu'n dean na speicean crann di.

Cha'n easbhuidh nach bi ballaibh ann,
Gu cuplaichean, 's gu tarruingean,
Tha ropaichean gun ghainn' againn,
'S gu'n ceangail sinn gu teann iad.

Cha'n eil m'inntinn gearanach,
O'n chuir thu dhiot an galar ud,
'S ann tha do phiob na deannaibh,
Toirt caithream air ceol damhsaidh.

'Nuair bha thu ann san Reiseamaid,
Bu scairtail, tapaidh, treubhach thu,

Na h-uile fear a leimeadh ort,
Ghreadhadh tu gun taing e.

'Nuair a bha thu toganach,
'S lionmhor àit' am b'eolach thu,
Chunnaic mis' an closaidean,
Ag òl an Amsterdam thu.

CUMHA do Mac Leoid, le mnaoi uasail de Chloinn Mhuirich, 'nuair bha i 'gamharc bhar mullach beinne ann an Troternis air an luing a bha giulan corp Mhic Leoid gu ruig na Hearadh, far an robh e gu bhi air adhlacadh.

'S MOR mo mhulad, s mi m' aonar,
'S mi 'g amharc nan seol air chuan Sgith,
'S mi bhi 'g amharc nan ro-seol,
A bha 'g aisig Mhic Leoid, bu mhor pris,
Iuchair ghliocais nan Gael,
Fudh na bhrat air a charadh fudh dhion,
'S truagh nach mis' bh' air a chòrs ud,
'S gu'n tarruigin mo scoid di gu tìr.

Cha chuis fharmaid am pannal,
Tha na'n suidh' air a charraig ud thall,
Mnaithean truagha na Hearaidh,
Cha cheol cluais th' air an aire san àm.

Ach ged nach urr' iad a dhùsgadh,
Bheir iad greis air bhi rùsgadh an lamh,
'S gur e mheudaich mo mhulads'
Mi bhi'n tìr, far nach cluinninn an gàir.

Bu tu leigeadh ri earlaid,
'Nuair a ghabhadh tu tamh anns an Dùn;
Bhiodh na Filidh, 's na Baird ann,
'S b'e ceann-uigh nan Clarsairean thu;
Bhiodh na h Ollamhain ard ann
Gabhail urraim gach Dàn os an cionn,
'S is dùlan duine gu aireamh,
C'ait' an d' fhuaras riamh fath ort, ach cliu.

'Nuair a bhiodh tu 's Tigh thallaidh
'G oladh fiona le faram nan teud,
Mar bu chubhaidh re t' ardan
Greis ag iomairt air Thailisg do bheus,
'Nuair a thogadh tu'n ad bhar
Cùl sniomhain nam badanan reidh,
'S i do ghnuis a bha flathail,
'S a bha aoidhail ri caitheadh na feisd.

Na'm b' airm nochta, na luaidhe,
So bhrosnuicheadh uainn thu gu bàs,
Gu'm bu lionmhor sud aguinn
Cinn-fheadhnaidh nach caisgte gun spàirn,
Agus oigridh mhor ghasda,
Rachadh sgiamhach fudh dheasachadh arm,
'S tu gu'm b' urra 'g an seasamh,
'Nuair bu lionmhoir' na creachan air falbh.

'Nuair a bhiodh tu fudh t' uidheam,
'S i do ghruaidh bu ghlain' ruidhe, a's snuadh,
Suil bu mhi-chuisich sealladh,
Fudh leacainn aoidhail chaoil mhalaidh gun ghruaim
Do bheul tanna dearg ceutach
An robh aidhir, a's eibhneas an t-sluaigh,
Corp sneachdaidh fudh d' leine,
Leis an d' rugadh an fheile mar bhuaidh.

Nuair a bhiodh tu aig baile,
Bu tu marbhaich na h Eal' air an tsnamh,
A gheoidh glais, a's a Chathain,
Cuid de d' mhiann a Mhic Athar mo ghraidh.
Càs a shiubhal na frith thu,

'S an acfhuinn chruaidh, chinnteach a d' laimh,
Gu'm biodh suaitheantas fala
Air damh craobhach chinn alluidh nam beann.

Nuair a thainig thu dhathigh,
An deigh a bhi fada san Fhrainc,
Bu tu'n curaidh, 'san gaisgeach,
Cas bu luthmhoir' air faiche nan gleann.
Thug gach duine dhuit urram,
Gu'm bu taitneach leo cumachd do bhall;
Co b'e dh' amhairceadh suas riut,
Bu dlu taitneach cuir gruaig air do cheann.

Tha Mac Dhonuill fudh mhulad,
'S air Mac Ghilleoin tha urrad re dithis,
Mac Mhic Ailein a Muideart,
'S Mac Mhic Alastair chuntain e leibh,
Mu Mhathair fhuasg'laidh nan ceistean,
An deighs teachd dhathigh o'n t Seisean, 's o'n
Righ,
'Nuair a theid sibh gu coinneamh,
'S e mo chradh na bheil soilleir 'g ur dith.

Bu tu ar baranta a b'airde,
'S gu'm bheil mise gu brath ga do chaoidh,
Lamh dheas an robh m' earlaid,
'S mise d'fhaodadh a raite gu'm b'i;
'Nuair a bha mi an ascall,
'S a chual' thu gu'n lagaich mo ni;
Cha luaith' a rainig mi thusa,
Na fhuair mi uat dusan bà laoigh.

Cha bu charaiche lùb thu,
Cha mho shuidheadh tu'u cuis am bitheadh foill;
Cha do chuir thu do chuineadh
Ann an ciste, no'n culaist dhuit fein,
Cha robh, cha bu d'fhiu leat,
'S cha bhiodh tu ri spuinneadh luchd feum.
Tha beannachd muintir ga d' fheitheamh,
Gus do dhion ann am Flaitheas Mhic De.

Gur sinn th'air ar ciùradh,
'S tha liunn-dhubh oirn air drutha mar tha,
Mu nar uachdaran duthacha,
Bu tu nar barantas surdail a ghnà.
Gur e mheudaich ar cùram,
Thu bhi d' chadal san Dùn ud gu brath,

Ann an Eaglais nan stuaghan,
Far nach cluinn thu do thruaghain ri gàir.

Dh'eireadh leatsa gach Sòlas,
'S fhuair thu'n ail bhean ri phòsadh o'n Chleir,
Nighean mhaiseach Mhic Dhonuill,
Leis an d' rùgadh a chòir ud mar bheus,
Suil bu ghlain' ann an sgathan,
Fudh mhalaidh chaoil, aillidh, glain, reidh,
'S mar a dh'orduich an t Ard Righ,
Fhuair thu 'n cùnradh a b'fhearr bheir an fheill.

MARBHRANN do Phriunnsa Tearlach le Uilliam Ros.

COSHEIRM.

Soghraidh bhuan dha'n t-Suaithneas bhàn,
Gu là luain cha ghluais o'n bhàs,
Ghlac an uaimh an Suaithneas bàn,
'S leacan fuaraidh tuaim' a thàmh.

Air bhi dhomh-sa triall thar druim,
Air Di-donaich, 's comhlan leam,
Leughas litir naigheachd leinn,
'S cha sgeul ait a thachair inmt'.

Albain arsaidh! 's fathunn bròin,
Gach aon mhuir bàit tha bàrcadh oirn,
T' oighre rioghail bhi san Roimh,
Tirte an caol chist' liobhta bhòrd.

'S trom leam m'osnaich anns gach là,
'S tric mo Smaointin fad' o laimh,

Cluain an Domhain truagh an dàil,
Gur cobhartach gach feoil do'n bhàs.

Tha mo chridh' gu briste fann,
'S deoir mo shùl aig ruidh mar àlt,
Ge do cheilinn sud air àm,
Bhruchd e mach 's cha mhiste leam.

Bha mi seal am barail chruaidh,
Gu'n cluinnte caismeachd mu'n cuairt,
Cabhlach Thearlaich tighinn air chuan,
Ach threig an dail mi gu la luain.

'S lionmhor laoch, a's mili treun,
Tha'n diugh an Albain as do dheigh,
Iad fudh 's 'niosal sileadh dhèur,
Rachadh dian leat anns an strèup.

'S gur neo shubhach, dubhach sgi,
Do threud ionmhuinn anns gach tìr,
Buidhean mheanmnach bu gharg clì,
Ullamh, arm-chleasach san stri.

Nis cromaidh na cruitearan binn,
Am barraibh dhos fudh sprochd an cinn,
Gach beo bhiodh ann an Srath na'm beinn,
Ag caoidh an co-dhoscuin leinn.

Tha gach beinn, gach cnoc, 's gach sliabh,
Air am facadh sinn thu triall,
Nis air call an dreach, 's am fiamh,
O nach tig thu chaoidh nan cian.

Bha'n tàl òg nach fac thu riamh,
'G altrum graidh dhuit agus miagh,
Ach thuit an cridhe nis na'n cliabh,
O na chaidil thu gu cian.

Ach biodh ar'n urnaigh moch gach là
Ris an ti a's airde ata,
Gun e dhioladh oirn gu brath,
Ar'n ea-coir air an t Suaithneas bhàn.

Ach 's eagal leam ge math a Chleir,
'S gach sonas gheallar dhuinn le'm beul,
Gu'm faicear sinn ag sileadh dhèur,
A chionn an Suaithneas bàn a threig.

Cuireamid soghraidh uain gu reidh,
Leis na dh'imicheas an cèin,
Dh'ionnsaidh 'n àite na luidh an reul,
D'fhogradh uain gach gruaim, a's neul.

'S bitheamid toilicht' leis na tha,
O nach d'fhaod sinn bhi na 's fearr,
Cha bhi nar cuairt an so a gearr,
A's leanaidh sinn an Suaithneas bàn.

IORRAM do Bhata Mhic Dhonuill le Iain Lom.

Moch, 's mi 'g eirigh sa mhadain,
'S trom easlainteach m'aigne,
'S nach eighear mi'n caidre nam brathairean,
'S nach, &c.

Leam is aith-ghearr a cheilidh,
Rinneas mar ris an t-Seumas,
Ris na dhealaich mi'n dè moch la Càisge.

Dia na stiuir air an Darach,
A d'fhalbh air tùs an tsiuil mhara,
Seal mu'n tug e cheud bhoinne dhe thragha.

Ge b'e àm cur a choirc e,
'S mi nach tilleadh o stoc uat,
'S ann a shuidhinn an toiseach do bhàtaidh.

'Nuair bhiodh cach cur ri gniomhadh,
Bhiodh mo chuid-sa dhe diomhain,
'G òladh ghucagan fion' air a fàradh.

Cha bu mharcach eich leimnich,
A bhuin'geadh geall reis ort,
'Nuair a thogadh tu breid oscionn Sailidh.

'Nuair a thogadh tu tonnag,
Air chuan meanmach nan dronnag,
'S ioma gleann ris an cromadh i h-earach.

'Nuair a shuidheadh fear stiuir oir',
'N àm bhi fagail na dùthcha,
Bu mhear-shruthach cuan du-ghorm fudh h-earrlinn.

Cha b'iad na Lucharmain meanbha,
Bhiodh m'a cupuill ag eileadh,
'Nuair a dh'eireadh mor shoirbheas le bàirlin.

Ach na fuirbirnich threubhach,
'S deis' a dh'iomramhadh, 's a dh'eigheadh,
Bheireadh tulg an tùs clè air ramh braighe.

'Nuair a d'fholuichte na buird d'i,
'S nach faighte làn siuil d'i,
Bhiodh luchd a Taighe sior lùb' air a h-alach.

'S iad gu'n eagal gun easlain,
Ach ag freagradh dh'a cheile,
'Nuair thigeadh muir beucach 's gach aird orr',

Dol tiomchioll Rugha na Caillich,
Bu ro mhath siubhal a daraich,
Gearradh shrutha gu Cairidh Chaoil Acuin.

Dol gu uidhe chuain fhiaghaich,
Mar bu chubhaidh leinn iaraidh,
Gu Uist bheag riabhach nan cragh-gheadh.

Cha bu bhruchag air meirg' i,
Fhuair a treachladh le h-eirbheirt,
'Nuair a thigeadh mor shoirbheas le gabhadh.

Ach an Dubh Chnoideartach, riabhach,
Luchdmhor, ard-ghuailleach dhionach,
Gur lionmhor Lann iaruinn m'a h-earaich.

Bean chlannmhor air muir i,
Shiubh'leadh gleann gun bhi curta,
Buill chaineaba ri fulagan ard' aic.

Bha Donull an Duin ann,
Do mhac oighre 's mor cùram,
'S e do stoile fhuair cliu measg nan Gael.

Do mhac Uisteach gle-mhor,
Dh'am bu chubhaidh bhi'n Sleibhte,
O'n Rugha d'an eighte Dun-sgathaich.

Og misneachail treun thu,
('S blath bric ort san aodain)
Mur mist' thu ro mheud 's a do nàir annt.

Gur mor mo chean fein ort,
Ged nach cuir mi an ceill e,
Mhic an fhir leis an eireadh na Braighich.

Ceist nam ban' o Loch-treig thu,
'S o Shrath Oisein nan reidhlain,
Gheibhte broic, agus feigh air a h-aruinn.

Dh'eireadh buidhean o Ruaidh leat,
Lùbadh iubhar mu'n guaillean,
Thig o Bhrughaichean fuar Charn na Lairge.

Dream eile dhe d'chinneadh,
Clann Iain o'n Einnean,
'S iad a rachadh san iomairt neo-sgathach.

'S ioma oganach treubhach,
'S glac crom air chùl sgeith air
Thig a steach leat o sge meall na Lairge.

'S a fhreagradh do t eigheach,
Gun eagal. gun easlain,
'Nuair a chluinneadh iad fein do Chrois-tarraidh.

CUMHA Mhic Leoid, le Lachlan Mac Thearlaich, duin' uasal de Chloinn Ionmhuinn.

THA mulad mor, tha mi-ghean orm,
'S neo-bhinn na tha mi claistinn,
Mu'n sgeul tha daoine 'g innseadh dhomh,
'S a thug orm claoidh mu m' shlainte;
Tha mulad mòr gun teagamh orm,
Mu'n Ti a chlaoidh, 's a leadair mi,
Gur lionmhor neach da'n leath-trom
Dùn-bheagain bhi na fhasach.

Cha teid mi'm bliadhn' air cheilidh ann,
'S neo eibhinn leam ata e,
Gun Tuitear ann, gun Tighearna,
Ris an dean mo chridhe gàire;
Cha d'fhuair mi ach na aonar e,
Fuar, falamh, fàs na seomairchean,
An t-àit' an chleachd a mhorchuis bhi,
Far an tric an d' òl mi slainte.

Gur diomdhach anns an uair so mi,
De'n chuairt a thug am bàs oirn,

Gu'n tug e 'm fiuran suairce uainn,
Co uasal 's a bha sa cheairn so;
Deagh mhac sin Ruairi Thalasgair,
Mu d' bhàs bha daoine galanach,
Do cheile bha'n deigh sgaradh dhe,
'S bha'n t-Alastair dhe craiteach.

Na'm b' easbhuidh stoir, na fèudalach,
A b'aobhar dha do thùrsa,
Gu'm bu lughad a bhitheadh m'acain,
Ri t'fhaicinn làn de chùram;
B'e fàth mo bhròin, 's bu dligheach e,
'S a dh'aognaich ioma cridhe fir,
Eadar Aoineard, agus Sniosard
Do nighean bhi fudh churam.

Bha ioma tìr dha thuille sud,
Nach b' ionann 's dha do dhuthaich;
Bha daoine am bròn gu Caitligeach,
Mu'n mhac sin d'fhag an Crùnair,
Bha sean Mhac ic Alastair ann,
Bha'n Caiptean bh'air siol Ailean ann,
Do chairdean uille maile riubh,
'S an Garach dubh o'n Ghiubhsaich.

Bha d' Nabaidh math Sir Donull ann,
'S an cinneadh mòr Siol Uisdean,
Gu'n dearbhainn gu'n robh mulad ann,
'Nuair chuir iad anns an ùir thu ;
Clann Ionmhuinn sgeul bu duilich leo,
Clann Choinnich mheud 's a chunnaic mi ;
Do bhàs bu chall gun bhuinig
Dha gach duine riamh chuir iul ort.

Na'm b' ann le foirneart naimhdean,
Air mo laimh gu'n tugta dhiubh e,
Mu'n leigte a mach a nasgaidh iad,
Bhiodh cuibhrionn mhath dhiubh ciurte,
Ged nach biodh ach a mheud-sa thuirt mi
Na'n tarladh dhoibh bhi uidheamail,
Ged eireadh barr 's na hurrad diubh,
Bhiodh pudhar air luchd mi-ruin.

Ged nach Saighidear treubhach mi,
Na neach d'am beus bhi feargach,
Na'n tarlainn anns an àraich ud,
Ge gnà leam bhi leath chearbach ;
Ni tha, 's nach eil mi cruadalach,
Na'n tarlainn anns an fhuathas ud,

Gu'n seasainn ri do ghualain
Anns an tuasaid, ge bu searbh i.

Mo chreach! mo bhròn! 's mo dhiobhail!
Rug air duthaich as an d'fhalbh thu,
'S a lughad 's a d'fhag thu d'leithid ann,
Ri fhaighinn ann do nadur;
Gu'm b'iondran do dhaoin uaisle thu,
Do d' chairdean, 's do thuath cheathairn,
Do bhantraichean nam cruadail orr',
'S do thruaghanan gun aird orr'.

Gu'm b'iondran do luchd theud thu,
Do d'fheumaich, a's do Bhardaibh,
Gu'm b'iondran do na h-uile duin',
A bhuineadh bhi am pairt riut;
Gu'm b'iondran mhòr do Ruairi thu,
Ged 's aoidhidhe math aig uaislean e
Call caraid ann àm cruadail thu
Do dh' Uaislean Earraghael.

Gu'n robh thu gu ciuin macanta,
Gun sgraing, gun chais, gun chrìne,
Gun lùb, gun fheall, gun seacharan,

'S tu scapach, pailt, 's tu crianda.
Bha taigne iochdmhor, mordhalach,
Gun bhreig, gun cheilg, gun bhosd sam bith,
'S ann bu coltach thu ri Osam,
Dha'm bu nòs a bhi 'n St. Pritean.

Bu tiodal ceart duin' uasail sin,
Gu'n robh thu suairc ad' ghiulan,
Gu sunntach, suilbhear, macanta,
Fior chleachdach pailt, 's tu fior ghlan,
O d' chairdibh bha e dligheach dhuit,
Bhi baigheil ris na h-ingheanan,
'Nàm dhoibh bhi 'g an suidheachadh,
Fhir chridhe b'fhiach thu t'iondran.

Bithidh mi sgur, 's mo bheannachd dhuit,
'S mo mallachd aig a bhàs sin,
Luathas a thug e t'anam uain,
Gu Aingeal ann am Pharos,
Ge bu cruaidh, 's bu duilich e,
Bu bheart a b'eigin fhulang e,
'S air mheud, 's ga'n can na h-uile neach,
Bu duine anns gach càs thu.

ORAN cumhaidh air cor na Rioghachd, le Iain Lom.

Mi gabhail Sraith Dhruimuachdair,
'S beag m'aidhir anns an uair so,
Tha'n lath air dol gu gruamachd,
'S cha'n e tha buain mo sproc.

Ge duilich leam, 's ge diobhail,
M'fhear cinnidh math bhi dhith orm,
Cha'n usa leam an scriobs',
Thainig air au Rioghachd bhochd.

Tha Alba dol fudh chioschain
Aig Farbhalaich gun fhirinn,
Bhar a Chalpa dhirich
'S e cuid de m'dhiobhail ghoirt.

Tha Saghsanaich 'g ar foireigneadh,
'G ar creach', 'g ar murt', 's 'g ar marbhadh,
Gu'n ghabh ar n-Athair fearg reinn,
Gur dearmad dhuinn, 's gur bochd.

Mar a bha Cloinn Israel
Fudh bhruid aig Righ na h-Eiphit,
Tha sinn air a chor cheudna,
Cha'n eigh iad reinn ach siuc.

Ar Righ an deighs' a chrùnadh,
Mu'n gann a leim e ùr-fhas,
Na thaistealach bochd, ruisgte,
Gun *gheard*, gun chuirt, gun choisd'.

'G a fharfhuadach as aite,
Gun duine leis de chairdean,
Mar luing air uachdar Saillidh,
Gun stiuir, gun raimh, gun phort.

Cha teid mi do Dhuneidin,
O dhoirteadh fuil a Ghreamaich,
An leoghan fearail, treubhach,
'G a cheusadh air a chroich.

B'e sud am fior dhuin uasal,
Nach robh de'n linne shuarach,
Bu ro mhath ruidhe gruadhach,
'N àm tarruing suas gu troid.

Deud chailc, bu ro mhath dluthadh,
Fudh mhala chaoil gun mhugaich,
Ge tric do dhàil gam' dhusgadh,
Cha ruisg mi chach e nochd.

Mhic Neil a Asaint chianail,
Na'n glacam ann mo lionn thu,
Bhiodh m'fhacal air do bhinne,
'S cha diobrain thu o'n chroich.

Thu fein as t-athair ceile
Fear Taighe sin an Leimidh
Ged chrochta sibh le cheile
Cha b'eiric air mo lochd.

Craobh ruisgte de'n Abhul bhreugach,
Gun mheas, gun chliu, gun cheutaidh,
Bha riamh ri murta a cheile,
'N ar fuigheall bheum, a's chorc.

Marbh-phasg ort fein a dhi-mheis,
Mar olc a reic thu'n Fhirinn,
Airson na mine Leitich
A's da trian di goirt.

ÒRAN air cor nan Gael an deigh cath Chuilodair, le Rob Donn.

Air fonn,—" Mi bhi 'g amharc Srath Chuaiche."

Lamh Dhe leinn a dhaoine,
C'uim' a chaochail sibh fasan;
'S nach eil agaibh de shaorsa',
Fiu'n aodaich a chleachd sibh,
'S e mo bharail de'n eigheamh,
Tha'n aghaidh feilidh, a's osain,
Gu'm bheil cairid aig Tearlach,
Ann am *Parlamaid* Shaghsain.

Faire! faire! Righ D———a,
'N ann a' spòrs air do dhislean,
Deanadh achdachan ùra,
Gu bhi dublaig' an daorsa';
Ach o's balaich gun uaisle iad,
'S fearr am bualadh, na'n caomhnadh,

'S bithidh na's lugha ga d' fheitheadh,
'Nuair thig a leithid a ris oirn.

Mu gheibh do namhaid, 's do chairid,
An t-aon pheanas an Albain;
'S iad na dh'eirich na d'aghaidh,
A thog an raoghain a b'fhearr dhiu;
O'n tha cairid math cùil ac,
A rinn taobh ris na dh'earb ris;
'S a chuid nach d'imthich do'n Fhrainc leis,
Fhuair iad *pension* 'n'air d'fhalbh iad.

Cha robh *oifigeach* gaeleach,
Eadar *sergean*, as *coirneal*,
Nach do chaill a *chomision*,
'N'air chuaidh 'm briseadh le foirneart;
A mheud 's a fhuair sibh an uiridh,
Ged bu diombuan re ol e,
Bheir sibh 'm bliadhn' air ath-philleadh,
Airson nan uinneagan *loïsean*.

Cha robh bhliadhna na taic so,
Neach a *phasadh* mur scoilear,
Gun *comision* Righ Bhreatain,

Gu bhi na *chaiptean* air onair,
Chuaidh na fichidean as diu,
Nach do leasaich sud *dolar*,
Ach an sciursaigeadh dhathigh,
Mar chu a dh'easbhuidh a choilear.

Ach mu dh'aontaich sibh rireadh,
Ri nur sior dhol a' mugha',
Ged a bha sibh co rioghail,
Chuaidh ur cisean a' moghad ;
'S math an airidh gu'm faicte,
Dream co tais reibh a' cumhadh ;
Tilgibh dheibh ur cuid breacan,
As gabhaibh casagan dubha.

Och mo thruaighe sin Albain !
'S tur a dhearbh sibh ur reasan,
Gur i'n roinn bha'n ur inntinn
An rud a mhill air gach gleus sibh ;
Leugh an *Gobharmaid* sannt
Anns gach neach, a thionndadh ris fein deibh,
'S thug e baoit' do nur gionach,
Gur cuir fudh mhionaich a cheill.

Ghlac na Saghsanaich fath oirbh,
Gus ur fagail ni's laige,
Chum nach biodhta 'g ur cuntadh,
Mar luchd constri ni's fhaide:
Ach 'n'air bhitheas sibh a dh'easbhuidh,
Ur lainn, 's ur n-acfhuinnean shraide,
Gheibh sibh searsaigeadh mionaich,
As bithith ur peanas ni's graide.

Tha mi faicinn ur truaighe,
Mur ni nach cualas a shamhail,
A chuid as fearr dhe nur seobhaic,
A bhi air slabhraidh aig clamhain;
Ach mu tha sibh nur leoghain,
Pillibh an doghruinns' na teamhair,
As deanaibh an deudach a thrusadh,
Mu'n teid ur busan a cheangal.

'N'air thig bagradh an namhaid,
Gus an t-ait' anns 'n do phill e,
'S ann bu mhath leam a chairdean,
Sibh bhi'n aireamh na buidhne,
Dha'm biodh spiorad co gaeleach,
'S gu'm biodh an sàr ud na'n cuimhne,

Gus ur pilleadh san amhain,
O'n tha i romhaibh na's doimhne.

Nis a Thearlaich oig Stiuart,
Riut tha duil aig gach fineadh,
Chuaidh chothachadh crùin duit,
'S a leig an duthaich na teine;
Tha mar nathraichean falaicht',
A chaill an earradh an uiridh,
Ach tha 'g ath-ghleusadh an gathan,
Gu eirigh latha do thiginn.

'S ioma neach a tha guidheadh,
Re do thighinn a Thearlaich,
Gus gu'n eireadh na cuimhean,
Dheth na bhuidhean tha'n eigeann,
A tha cantuinn le'n cridhe,
Ged robh an teanga ga bhreugadh,
Làn do bheatha gu t'fhaicinn,
A dh'ionnsaidh Bhreatain, a's Eirinn.

'S ioma oganach aimisichte,
Tha san àm so na chadal,

Eadar Braighe Srath Chluanaidh,
Agus bruachan Lochabair,
Rachadh 'n cuisibh mhic t'athar,
'S a chrùn, 's a chathair ri thagradh,
'S a dh'ath-philleadh na Ceathairn',
A dhioladh latha Chuilodair.

Ach a chairdean na cuirte,
Am bheil a chuis a' cuir fearg oirbh,
Na'n do d'fhosgail ur suilean,
Gus a chuis a bhi searbh dhuibh,
Bithidh ur duais mur a ghobhar,
A theid a bhleoghan gu tarbhach,
'S a bhithear a' fuadach le faoghailt,
As ruaig nan gaothar ri h-earbull.

Mu se 'm peacach a's mogha,
Is còir a cumhachd a chlaoidheadh.
Nach e Seumas an Seachdamh,
Dhearbh bhi seasmhach na inntinnn?
C'om an diteadh sibh 'n onair,
Na'm biodh sibh moladh na daoidheachd?
'S gur e dhluthachd do'n Chreideamh,
A thug do choigrich an rioghachd.

Fhuair sinn righ a Hanobher,
Sparradh oirne le h-achd e;
Tha aguinn priunnsa na aghaidh,
As neart lagha ga bhacadh,
O! Bhith tha urrad na d'bhreitheamh,
Gun chron san dithis nach faic thu,
Mur e th'ann cuir air adhart,
An aon a's lugha 'm bi pheacadh.

ORAN cumhaidh, le mnaoi uasail araid, air Çath Sleibh' an t-Siorraidh.

Sgeul a thain' an tras oirn,
A d'fhailling air mo chiall,
Mu dheibhinn Clann Choinnich, a's Clann Donuill,
Thachairt co-luath air an t-sliabh,
Thug Morear Huntain as a chasan,
'S beagan each, nach b'fhiach,
'S bha gach Caiptean air an cosgairt,
'S mo fhaçs' air dol diom.

Ach sgoirt an greadan fhuair ar duthaich
Le Fuigi nach b'fhiach,
Tighinn na dheann ruidh bhar na machrach,
Mu'm facas a ghniomh;
D'fhag sud mnaithean anns a bhasraich,
Toirt am failt a nuas,
Cha robh duine chualadh chaonag,
Nach do chaochail nial.

'S ge bochd mise, ghlac mi misneach,
'S thuirt mi ri cach ;
Beir uam ur sgeula dona breugach,
Na tugaibh eisdeachd dha,
Ged nach biodh ach Gordanaich, 's Clann Donuill,
Thachairt co luath anns a bhlàr,
Cha toir an saoghal orm a shaoilsinn,
Nach tug iad aodain doibh.

'S gle mhoch an la iar na mhàireach,
Mu'n d'àrdaicheadh a ghrian,
Bha buaidh làrach aig mo chàirdean,
Mur a b'abhaist riamh,
Thug iad deannal leis na lannaibh,
Gu cruaidh, dainghean, dian,
Bha fuil air faobhair, 's claig'nean sgaoilte,
Aig luchd ar 'n aobhair sios.

'S e'n Righ a bha 'g ur cònadh,
Nar 'n aonar, a's sibh leibh fein,
'Nuair a theich iad uaibh ur cairdean,
'S ur naimhdean an gleus,
Tùs ur lamh an ceann ar lann,
Sgolta chnamh gu feur,,

Sgathadh chluas, 's a sgolta chnuac,
'S a cuir na ruaig na'n deigh.

Ceud mallachd aig a phairte,
A d'fhag sibh ann am feum,
Bha'n cuirt an Righ, a's Mhoirir Huntain,
Luchd spuinnidh nan ceud,
B'iad mo rùin na Saoidhean,
Chuireadh an aodain ri gleus,
'N aghaidh nan curs-each dughorm,
Bu dubailte srein.

Mo lot! a chinn armunn Mhuideart,
Bu luthmhoir' each srein,
B'e sud an seobhac suil-ghorm,
Fhuair cliu a measg nan ceud,
'S e dol cho dàna an uchd do namhaid,
Thug an call ort fein,
'S goirt an cridhe fhuair do chairdean,
'Nuair a d'fhag iad thu na'n deigh.

Thuit Morear uasal òg an t-Srathmhoir,
Mo chreach! 's bu mhor am beud,
Am plantas deas daichail,

Nach d'fhas ach na gheig,
Ged nach facas riamh do mhathair,
Chualas caint a thuirt a beul,
An taobh chaidh am fear a b'airde,
Cach a dhol na dheigh.

Mo dhiobhail dà Iain Gràn̄t
Air an àraich fhuair,
B'iad na scealp dh'aoin' uaisle tapaidh,
Chum an t-sabaid uain,
Dha'n robh na Teaghlaichean fial, farsuing,
Nach dò chleachd a ghruaim,
Mo chreach ur clann, 's ur mnaithean uaisle,
Toirt a nuas an gruag.

Chaill sibh oigridh sheamhaidh sheolta,
Dh'a'n tug mi moran graidh,
Dh'a'n robh m'eolas o thùs m'oige,
Leam bu bhròn an càll,
'S e meud ur dùchais anns a chùis ud,
Dol le lùthas ur lànn
Ga'n spada le luaidh ghlas, 's le fùdar,
'S b'e mo dhiobhail bh'ann.

CROSDHANACHD fhir nan Druimnin le Iain Mac Ailein.

THA bith ùr an tìr na Dreolluin, 's coir dhuinn aisneis,
Tha moran deth tigh'n am biochionnt' rignàs Shaghsain,
Ni 'm bheil duin' uasal, na iosal, nò fear fearainn,
Leis nach àill, gu moran buinig, ceird a bharrachd.
Tha ceird ùr aig fear nan Druimnin, th'air leinn tha cronail;
B'àill leis fein a dhol an àite Mhaisteir Scoile,
An t-oide sin fein a rinn fhoghlum, le gloir Laidin,
Ghlacadh leis, gun chead a chairdean, a cheird bh'aige.

'S e aobhar a thug do dhaoine aire thoirt do shant an Scoileir so, 'nuair a mhiannaich se cheird do bhi aig oide foghluim, nach laimhshicheadh e i, mar laimhshicheadh an t-Oide foghluim fein i. Oir 'nuair a ghabhadh an t-Oide foghluim air a dhaltachan, 's ann a ghabhadh e air na leanabaidh, ach 's ann a ghabhadh an Scoileir santach so air na daoine arsaidh mar an ceudna. 'Nuair ghabhadh an t-Oide foghluim air a dhaltachan, 's ann a ghabhadh e air na ciontaich, ach 's ann a ghabhadh an Scoileir santach air na neo-chiontaich. 'S ann uaith sin a dubhradh, " Saoilidh am fear a bhios na thamh, gur e fein a's " fearr lamh air an Stiuir," ach cha mhoide gur he.

Cha'nionnsaich eclann, no leanabaidh, mar bu choir dha,
Gus am bi iad na'n daoin'arsaidh fudh 'nlàn fheosaig,
Cha tugadh an Cillmocheallaig breath bu chlaoine,
No ni rinn an ceann a b'aird', a' màs 'ga dhioladh.
Gabhail do chrios an aois arsaidh, air màs seanduin',
'Sfada ma'n ionnsaich an gniomh sin ciall do theangaidh*,
Ge be labh'ras ris an fhear ud, còir, no ea-coir,
Gabhar air a Ghiort' de stracaibh, le crios eille.

* Agus b'fhior do'n duine sin, cha d'fhuaireadh riamh rud a dh'ionnsachadh teanga droch mhuinte, bu mheasa na gabhail air na màsaibh ann an aobhar na teanga, agus an teanga thuigsin gur h-ann na h-aobhar fein a fhuair am màs am morghleusadh sin. Mar deanadh sin a ciall ni bu mheasa, cha deanadh e ni b'fhearr i. Uaith sin a dubhradh, "Am fear "nach ionnsaich laimh ri ghlùn, cha'n ionnsaich laimh ri "uilean."

A chuideachd da'm bu chòir bhi diomhair, 's a ghnà'm folach,
Chad'fhagadh da'n dion o chunnart, siondedh'earradh,
Bha iad aon uair an lathair fianais, an tigh greasaich.
Dubhairt nighean † Shomhairle le rabhart, sa gnàs siobhailt,
'S còir gu'm beannaich sinn gu saibhir, cuid gach Criosduidh.

B'fhearr leam gu nach bheil mi saibhir, no luach gearrain,
Gu'm biodh coltas do thriuir gu turn aig Calum.

† 'S e aobhar thug do'n mhnaoi bheusaich, cheart, chòir so, a radh, a rùn deadh chneasta chum gu'm biodh aig a fear fein a leithid, sa bhiodh aig a Coimhearsnach; 's nach suil ghointe, no lombais, a bha aic air cuid a Coimhearsnaich. Mar bh'aig Gillebride mac an t-Saoir ann an Ruthaig, ann an Tirithe, a mhort an ceithirfichid ceare le aon bheumsula, 's a bhris long mhòr nan cuig crannag, dhaindeoin a Cabluichean sa h-Acruichean. Uaith a sin dubhradh, "Sann de'n cheird a Chungaidh."

Tha bith ùr an tìr na Dreolluin, a thog am Baron,
Air gach aon fhear 'a labh'ras bunachaint, rusgadh feamain,
Ma sgaoileas air feadh gach tìr am bith thog Tearlach,
'S teann as nach feudadh re h-uine, e fein bhi paidhte.
Maruigeasan gearan so Seumas, breitheamh sàr mhaith,
Cha tog e dochair mu dheibhinn, ach Glag mòr gàire‡.

‡ Agus bha aobhar na dha aig an t-Siorramh choir air gàire do dheanadh, thaobh gu'n d'rug tiomchiollghearraidh airein, le coimhearsnachd Ban Spaintich do thachir ris. 'S ann uaith sin a dubhradh, "An duine ni teine math deanadh e fein a gharadh "ris."

ORAN do d'Fhear an Earrachd.

Air fonn,—" Air tiuiteam a'm' chadal," le Mac Codrum.

Fhuair mi naigheachd ro mhath leam
Air Coirnealair Ailean,
Dha'n dùthchas an t-Earrachd
O chionn tàmuil, a's cian,
'S e do dhualchas bhi fearail,
'S e do bhèus a bhi smiorail,
'S e do cheutaidh chuir all' ort,
Thaobh barrachd do ghniomh.
Bha thu treun an tìr ain eoil,
'Nuair a dh' eireadh a charraid,
Bha thu gleusda 'nàm tarruing
Nan lànn tana san strì;
Bha thu laidir le ceannas,
Anns gach ruaig, agus deannal,
Bhiodh do naimhdean a' gearan
Le aithreachas sgi.

Tha na h-urrad de bhuaidh ort,
Tha gach duine ann an luaidh ort,

Tha thu urramach, suairce,
Tha thu uasal, ro ghrinn,
Tha thu furanach truacant',
'S bla do chridhe, ge cruaidh e,
Lamh a dhioladh nan duaisean,
Bheireadh uat iad neo-chrion.
Uasal, foisteanach, stàtail,
Ghleidheas meas anns gach aite,
Mor inntinneach, àgh-mhor,
'S ann an tabhachd gu cinnt;
Gabhail foghlum gach cearna,
Agus cleachda mhic àrmuinn,
Cha'n eil aon ann de'n àl so
Gheibh barr ort sna gill.

'S mor t'onair, 's cha neonach,
'S leat deagh ghean Righ Deorsa,
Nam Flaitheanan òga,
'S luchd steornaidh nan crioch.
Thog thu Reiseamaid chòmhlan
De spealpairean spòrsail,
Gillean sgiolta na'n còmhdach,
Clis comhnard, nach cli,
Fiurain sheasmhach, làn cruadail,

Anns gach ball ni iad buannachd,
Bithidh srann aig an luaidh
Dol le luathas ann an gniomh,
Bhithidh ar naimhdean am bruailean,
Bithidh an teagal 'ga'm buaireadh,
Le faobhar ur cruaidh lànn
Theid fuathas gu di.

Leat dh' eirich na conspuinn,
'S na treun-laoich tha leoghant',
Cha ni furas an leonadh,
Fir chrodha gun chlaoidh,
Meanmach, urranta, seolta,
Garg, fuileachdach, stroiceach,
Searbh-bhuilleach nam toiseach,
Chuir gach foirneart gu di.
'Nuair a ruisgeas iad claidheamh,
Ri aodan a chatha,
Bithidh gach cuis leo rathail,
'S neul flath air gach saoi;
Chluinntear fuaim ri sìr sgathadh,
Air luchd diomdhaidh na'n luidhe,
Bithidh cuid diu na'm bloidhibh,
Brisear cnaimhean, a's cinm.

Comunn anbarrach, treubhach,
'N aon àite cha gheill iad,
'S iad bhuaileas na speicean,
Gun deistean, gun sgios,
Bheir an Rioghachd dhoibh urram,
Nach facas an tionnal,
Ga'n cuir cruinn aig aon duine,
Co ullamh le spid.
Na h-Oifigich ordail,
'S iad uil' air deagh fhoghlum,
Clann Ghilleoin nan srol leat,
'S buidhean Lòchaidh na'n still,
Gaisgich mhear' de Chloinn Donuill,
Fial, faramach, constritheach,
'Nuair chromas iad co-luath,
'S beag theid beo as an lion.

So i 'n Reiseamaid thoirtail,
Bhitheas ainmal gu coisneadh,
Chuir thu fein air a cois i
Gun chostas do'n Righ;
Gun urrad a's sgillinn
Iaraidh, na shireadh,
Airm, aodach, na inneal,

Cha robh sin ort a dhith.
Rinn thu an earradh gu sàr mhaith
Le deiseachan scarlaid,
Cha tug thu dhoibh tamailt,
Am madar, cha b' fhiach,
Cha'n aithnichear air sràid iad,
Seach na h-uaislean, a's àirde,
Le feilichean àluinn,
'S osan gearr air chois chruinn.

Bu tu cridhe na feile,
Bu tu ulaidh nam feumach,
Bu tu fuasgladh nan deirceach,
Bithidh mac De riut an sith,
Leis na thug thu do bhochdaibh,
Chuir an Urnaigh an stoc thu,
Guidheadh an-moch, a's moch leat,
Thu bhi an sonas, 's am prìs.
Gur ioma leth pàidhe,
Rinn thu ghleidhe, 's a thearnadh,
Do thruaghain gun chairdean,
Air an d'fhaillig gach ni:
'Nuair a ruigeadh iad t' fhàrdoch,
Be sud ionad a bhlàthais doibh,

Bu mheasa na plaigh dhoibh,
Gu'm fàsadh tu tìnn.

Cha'n eil buaidh bha air duine,
Nach do ghlaodh riut gu buileach,
Tha thu d' shealgair sa' mhona,
Ni thu fuil ann san fhrith,
'Nuair theid thu air t'uilean,
'S a bheumas tu chorag,
Bithidh damh ceirgheal a mhullaich,
Leis a bhuille ud a dhith,
Grad leumaidh do chuilean
Gu beurra na mhuineal,
'S e 's eigean da fuireach,
'S cha b'uras a chlaoidh;
Cha'n eirich e tuille,
Cha'n eil feum na chuid luinneag,
Sgianan geur' aig gach Curaidh
Toirt a chulaidh o dhruim.

Buaidh, a's piseach gu brath leat,
Gu gleidheadh gach làraich,
'S gu seasamh nan càirdean,
Far an àlaichear sibh.

Meas sioruidh gun aicheadh
Bhi leibh anns gach àite,
Na dhiricheadh cach oirbh,
Na robh failling nur spìd ;
Ach bhi buinig le h-abhachd
Air gach turas gu statil,
Gu fulannach, dàna,
Cuir gach làrach fudh ur cìs.
Urram, onair, a's càirdeas,
A bhi 'gur leantuinn sgach àite,
'S bithidh mo ghuth-sa 's na dànaibh,
Gu brath air ur tì.

ORAN cumhaidh le mnaoi uasail ann an Srath Ghlais d'a Fear fein, dha 'm b' ainm Gilliosa Mac Bheathan, air dha tuiteam ann an Cuilodair.

Och! a Thearlaich òig Stiuart,
'S e do chuis rinn mo lèireadh,
Thug thu uam gach ni bh'agam,
Ann an cogadh na d' aobhar,
Cha chrodh, a's cha chàirdean,
Rinn mo chràdh, ach mo cheile,
O'n la d'fhag e mi m'aonar
Gun sian san t-saoghal ach leine,
Mo rùn geal òg.

Co nis thogas an claidheamh,
Na ni Chathair a lionadh;
'S gann gur e tha air m' aire,
O nach mairthean mo chiad ghradh.
Ach cia mar gheibhinn o m' nadur,
A bhi 'g aicheadh na 's miann leam,
A's mo thogradh co ladair
Thoirt gu àite mo Righ math,
Mo rùn geal òg.

Bu tu'm fear slinneanach leathann,
Bu chaoile meadhon, 's bu dealbhaich,
Cha bu tailear gun eolas,
Dheanadh cota math gearr dhuit;
Na dheanadh dhuit triuthas,
Gun bhi cumhann, na gann duit,
Mar gheala bhradan do chosan,
Led' ghearr osan mu d' chalpa,
Mo rùn geal òg.

Bu tu'm fear mor, bu mhath cumachd,
O d' mhullach gu d' bhrogan,
Bha do shlios mar an Eala,
'S blas na meal air do phògan,
T' fhalt dualach, donn, lurach,
Mu do mhuineal an ordugh,
'S e gu cam-lubach, cuimeir,
'S gach aon toirt urram d'a bhoichid,
Mo rùn geal òg.

Bu tu iasgair na h-amhunn,
'S tric a thathaich thu fein i,
Agus sealgair a mhonaidh,
Bhiodh do ghunn air dheagh ghleusadh.

Bu bhinn leam tathunn do chuilein,
Bheireadh fuil air mac eilte ;
As do laimh bu mhor m' earbsa,
Gur tric a mharbh thu le cheile iad,
Mo rùn geal òg.

Bu tu poitear na dibhe,
Nàm suidhe 's tigh òsda,
Co b'e dh'oladh 's tu phaidheadh,
Ged thuiteadh cach mu na bordaibh,
Bhi air mheisg cha 'n e b'fhiu leat,
A's cha d'ionnsuich thu òg i,
'S cha d'iar thu riamh mutha,
Air chul do mhna pòsda,
Mo rùn geal òg.

Bha mi greis ann am bàrail,
Gu'm bu mhairthean mo cheile,
'S gu'n tigeadh tu dhathigh,
Le aidhir, 's le faoilteachd ;
Ach tha 'n tàm air dol thairis,
'S cha'n fhaic mi fear t'eugais,
'S gus an cuir iad mi 's talamh,
Cha dealaich dò ghaol rium,
Mo rùn geal òg.

Och! as och! gur mi bochdag,
'S mi lan osnaich an cònuidh,
Chaill mi duil ri thu thighinn,
Thuit mo chridhe gu dòrtadh,
Cha tog fiodhall, na clàrsach,
Piob, na taileasg, na ceol mi,
Nis o chuir iad thu'n tasgaidh,
Cha duisg caidre dhaoin' òg' mi,
Mo rùn geal òg.

Gur mis' th'air mo sgaradh,
'S ge do chanam, cha bhreug e,
'S ioma tè bha na bantraich,
Nach d'fhuair samhladh de'm' cheile;
Fear do cheile, a's do thuigse,
Cha robh furas ri fhaotuinn,
'S cha do sheas 'n Cuilodair,
Fear do choltais bu treine,
Mo rùn geal òg.

'S ioma baintighearna phrisail,
Le'n sioda 's le sroltaibh,
D' an robh mis' am chuis fhàrmaid,
Chionn 's gu'n tairgeadh tu pòg dhomh.

Ge do bhithinn co sealbhmhor,
'S gu'm bu leam airgid Hanobhair,
Bheirinn cnac anns na h-aitheannta,
Na'n cumadh cach uam do phògan,
Mo rùn geal òg.

'S ioma bean a tha brònach,
Eadar Troternis, a's Sleibhte,
Agus te tha na bantraich
Nach d'fhuair samhladh de m' cheile,
Bha mise làn sòlais,
Fhad 's bu bheo sinn le cheile;
Ach a nis o na d'fhalbh thu,
Cha chuis fharmaid' mi fein doibh,
Mo rùn geal òg.

CUMHA do Mhac Leoid, le Mari Nighean Alastair Ruaidh.

Gur e naidheachd so fhuair mi,
D'fhuaidich mo chiall uam,
Mar nach bitheadh i agam,
'S nach fhacadh mi riamh i;
Gur e Abhul an Lis so,
Tha mise ga iargan;
I gun abuchadh meas oir,
Ach air briseadh fudh ciad bharr.

Gur e sgeula na creiche,
Tha mi nise ga eisdeachd,
Gach aon chneadh mar thig orm,
Dol an tricid, san deinid,
Na chunnadh, 's na chualas,
'S na fhuaireadh o'n cheud là,
Creach nid an t-seobhaic,
Air a sgatha ri aon uair.

Ach a Chlann an fhir alloil,
Bu neo mhalairtich' beusan,

Ann an Lunduinn, 's am Paris,
Chaidh nur cliu tharais
Thar talamh na h-Eiphit,
Cheann uidhe luchd Ealaidh,
'S a leannan na feileachd.

Ach a fhriamhaich nan Curaidh,
'S a chuilein nan Leoghan,
A's Odha an dà Sheanar,
Bu chaithreimich' loistean ;
C'àit' an robh e ri fhaotuinn
Air an taobhs' an Roinn Eorpa,
Cha b'fhuras ri fhaighinn
Anns gach rathad, bu doigh dhuibh.

Ach a Ruairi mhic Iain,
'S goirt leam fhaighinn an sgeuls' ort,
'S e mo chreach-sa mac t-athar,
Bhi na luidhe gun eiridh,
Agus Tormaid a mhac-a,
A thasgaidh mo cheille !
Gur e aobhar mo ghearain,
Gu'n chailleadh le cheil' iad.

Nach mòr an sgeul scriobhaidh,
'S nach iongna leibh fein e,
Duilleach na craoibhe,
Nach do sgaoileadh am meanglan,
Ann robh cliu, agus onair,
Agus moladh air deagh-bheart,
Gu daonnachdach, carthanach,
Beannachdach, cèutach.

Ge goirt leam an naidheachd,
Tha mi faighinn air Ruairi,
Gun do chorp a bhi 's Dùthaich,
Anns an tuama bu dual duit;
Sgeul eile nach usadh,
Tha mi claistinn san uair so,
Gar nach toir mi dha creideas,
Gur beag orm ri luaidh e.

Gur ro bheag a shaoil mi,
Ri mo shaoghal gu'n eisd'mid,
Gun cluinneamaid Leoidich,
Bhi ga'm fogradh a'n oighreachd,
'S a'n còirichean glana,
'S a'm fearainn gun deigh air,

'S ar ranntanan farsuing,
Na'n rachtà nam feum sud.

Gu'n eireadh na d' aobhar
Clann Raonuill, 's Clann Donuill,
Agus tigh mhic Ghilleoin,
Bha dainghean nur seorsa,
Agus fir Ghlinne Garaidh,
Nall thairis a Cnoideart,
Mar sud, a's Chlann Chamaroin,
O champ Inbhirlochaidh.

'S beag an t-iongna Clann Choinnich,
Dheanadh eireachd mu d'ghuailean,
'S gu'n robh thu na'm fineachd,
Air d'fhilleadh tri uairean,
'S e mo chreach gu'n do Chinneadh
Bhi mo chruinneachadh t' uamha,
Na glaodh do mhna muintir
'S nach cluinntear, 's an uairs' i

Tha mo cheist air an Oighre,
Th'a stoidhle 's na Hearadh,
Gar nach deach thu san tuam' ud,

Far mo dual duit o d'i Sheanair.
Gur ioma fuil uaibhreach,
A d'fhuairich ad bhallaibh,
De shloinne nan Righrean,
Leis na chiosaicheadh Manainn.

'S e mo ghaols' an sliochd foirmail,
Bh'air sliochd Ollaghair, a's Ochraidh,
O bhaile na Boirbhe,
'S ann a stoidhle tu'n toiseach ;
Gur ioma fuil mhordha,
Bha reota sa chorp ud,
De shliochd armunn Chintire,
Iarl' Il', agus Rois thu.

Mhic Iain Stiuart * na h-Apunn,
Ged a's gasd' an duin' òg thu,
Ged tha Stiuartaich beachdail,
Iad tapaidh nàm foirneart,

* Stewart of Apin was married on a daughter of Mac Leod of Dunvegan, which made the Mac Leods be afraid, lest he should claim a right to the estate, since Mac Leod left no male heir to succeed him.

Na ghabhsa meanmadh, na aiteas,
A's an staid ud, nach còir dhuit,
Cha toir thu i dhaindeoin,
'S cha'n fhaigh thu le deoin i.

C'uim' an tigeadh fear coigreach
Thagradh ur'n Oighreachd;
Gar nach eil e ro dhearbhta,
Gur searbh e ri eisdeachd,
Ged tha sinn' air ar creachadh
Mu Chloinn mhac an fhir fheilidh,
Sliochd Ruairí mhoir alloil,
'S gur airidh iad fein oir.

MARBH-RANN do d'Fhear Airi mhuilin* ann an Uist a Chinn a Deas.

'Nuair bha'm bàrr agaibh sgaoilte,
'S ann a chaochail an t-armunn,
Thug do chuideachd gu h-eigheach,
'S ann doibh fein nach bu nàrach ;
'S iad a chaill am fear-taighe,
Bha gu flathasach sàr-mhaith,
Agus ceannard na cuideachd,
Cha b'e'n sgrubaire a bha'n sud.

Bu tu beannachd na tuatha,
Bu tu an gualachan laidir,
'S tric a bheireadh tu suas iad,
Ri àm cruadail, a's gabhaidh ;
Am fear a ghabhadh mar thaic thu,
Cha bu ghaiseadh sud dhasan,
'S tu gu'n cumadh air doigh e,
'S a sheasadh còir dha sgach àite.

* Brother to the celebrated Flora, who suffered so much for her loyal deeds.

Naile chunnaic mi uair thu,
'N am gluasad air sràid dhuit,
Bu ghlan ruidhe do ghruaidhean,
Bu deas gluasadh do shalach ;
Cha'n fhaic mi mu'n cuairt duit,
Fear a ghluaiseadh na d' nadur,
Bha thu tais ris na truaghain,
'S bha thu cruaidh ri fear laidir.

'N àm cruinneachaidh Sgireachd,
Bu tu firean na h-àilleachd,
Rionnag shoilleir 's àn spèur thu,
Bhiodh tu feinn ann mur sgathan ;
Ge do chruinneachadh na cèudan,
Do luchd beurla, agus gailic,
'S ann a bhitheadh an t-urram,
Aig an duin' tha mi 'g raite.

'N àm tighinn gu t-fhardaich,
Bu tu an t-àilleagan riamhach,
'S ioma neach leis 'm bu deonach,
Pairt dhe d' chòra a chluinntin,
'S a nis o nach beo thu,
Bithidh sinn doltrom 'g a chaoidh sud,

C'aite am faicear air t-àite
Fear co blà ruit an inntinn.

Bu tu ulaidh nan deirceach,
Nam feumach, 's nan truaghan,
Bhiodh gach baintreach, a's dilleachd,
Dioltadh mu'n cuairt duit.
Tha'n cruadal air tighinn
Cha toir leighe dhoibh fuasg'ladh,
O'n lath d'fhaluich an ùir thu,
'S mòr an iondrain tha uapa.

Bu tu cridhe na fèilidh,
B'e do bheusan bhi diaghaidh,
Bu tu an còm an robh tuig-se,
An gliocas, 'san riaghailt,
Bu tu breitheamh a cheartais,
Chuireadh smachd air luchd mi-thlachd,
Fhad 's a bha thu san t-saoghal,
Bha aoidh dhaoin', agus Dhia ort.

Beul a labhradh an fhirinn,
'S a dh-innseadh gun sgath i,
Bha do ghealla co cinnteach,

'S ge do scribht' e air paipeir ;
Tighinn air nais cha b'fhiach leat,
Bha t-inntinn na b'airde,
Uasal, onarach, fior-ghlic,
'S tu bu diriche caileachd.

Lean thu urram, 's bu dual duit,
Bha math fuaite ri d'nadur,
Bha thu furanach, aobhach,
Cha robh caoch'ladh na d' abhaist.
Gun charachadh, daonnan
Air an aon steidh ghnathaichte,
Far am fagainn an nochd thu,
Gheibhinn moch ann thu maireach.

'S lion-mhor beannachd a's osnadh,
Bualadh bhas agus gàirich,
Bha mu'n cuairt air do chorp-sa,
'Nam am brat bhi 'ga chàramh ;
Cha'n eil t'fhardach ach cumhann,
Air a dubhadh, 's a tairngeadh,
Bhi gad' tharruing gu uaimh,
An sgeul tha cruaidh le do chairdean.

Mo bheannachd air t-anam,
Cha dean gearan gnè sta dhuinn,
Tha 'm bàs dhuinn an cleachda,
O cheud pheacadh ar paraint;
Gu'n tugadh ard righ nan Aingeal,
Tamh dha t'anam am Pharais,
'S ann dhas' a's leir co tha airidh,
'S cha ne ar barail, a thearnas.

ORAN air breith Phriunnsa Tearlach, le Mac Lachlain Chille Bhride.

Naigheachd a fhuair sinn an tras,
A thainig oirn nuadh do'n tìr,
Chuir e m' airtneal air chairtealan uam,
'S rinn e aigeantach, uallach sinn.
Cha bhi sinn tuille ni 's mo,
Aig D——sa fada fudh chìs,
Thig gach fortan ri linn a Phriunns' oig,
'S geibh gach neach tha air fogradh sith.

Rugadh Phenics thall anns an Roimh,
Sgeul aigeantach mor ri linn,
Gu'm bi neart, agus ceart mar ri treoir,
Aig gach fear sheasas còir an Righ.
Theid a chuibhle fhathast mu'n cuairt,
'S am fear a tha shuas bithidh e shios,
Bithidh 'm fear, a tha streup' ri, gu h-ard,
'S fear eile gu làr tuitidh sios.

Tha reannag a bhreithe mar tha,
Toirt fios, agus faisneachd fhìor,
Am Mac rathail sin thainig an tras,
Chuir Athair nan Gràs 'gùr dion.
Co b'e thogas na aghaidh a lamh,
Gheibh iad breathnas araid gu cinnt,
Thig orr' cogadh, gort, agus plaigh,
A's faotuinn a bhais a chean bidh.

Tha Neptun ag mionnachadh dha,
Gu'm bheil muir dha co-reidh a's tìr;
Tha Eol ag feitheamh a ghnà,
Gu'm faigheadh e fhabhar le gaoith;
Tha Mars as a chlaidhe na laimh,
Le buaidh chatha sgach ait' am bi;
Tha planta nan duilleagan bla,
Toirt urraim na'n aiteachan fein.

Thig mutha air fonn an droch gnè,
Cha bhi dris ann an làr nach crion,
Bithidh gach tulach na h-iomairean reidh,
'S fasaidh 'n Cruithneachd air aodain shliabh;
Cha dean sinn tuille cion fath,
O na theirig an fhreamh, 's nach cinn,

Sin an gartlan, a chairtean bhar laimh,
A bha bacadh deinn fàs 'nar siol.

Sgeul eile 's cha cheil mi e 'n tràs,
Cuiridh coille trom bhla os a cinn,
Cuiridh 'n talamh gun airceas de barr,
Tachdar mara cuir làn sgach lion,
Bithidh bainn' aig an eallach sgach ait,
Mill air bharraibh nan srabh sgach tìr,
Gun ghoinne, gun airceas, gu brath,
Falbhaidh gail-shion 's thig blathas nan sian.

CORADH eadar Iain Brun Seanacha do Phriunnsanan Gaël, agus uaireadair pocaidh, ann an lorg gealltanais, a rinneadhdo'n uair eadair ann sa bhliadhna 1794, agus nach d'fheudadh a cho'lionadh gus a bhliadhna 1798.

Air fonn—" Srath chuaiche, le Iain Lom.

TABHAIR fios uam do'n Bhrunach,
Tha tric an cuirt nan daoin' uaisle,
Gu'n do dhearmaid e ghealladh,
Eadar Ath', agus Cruachan;
O'n a bha mi co treubhach
Ag cuir an ceill da nan uairean,
'Nuair a ruiginn Duneidin
Gu'm faighinn eideadh ùr, uaine.

Fhuair am Brunach gle shaor mi,
'S is ioma taobh leis a ghluais mi,
Eadar làrach Iain Grota,

Agus Dobhar nam bruachan ;
'S ioma gleann, agus brughach,
Leis a shiubhail mi'n uaigneas ;
'S bha mi 'm fianuis an Righ leis,
'S mi ag innseadh nan uairean.

Nis dhearbh mi mo dhilseachd
Anns gach tìr ann do ghluais sinn,
Am feadh a bha sinn ag sgaoileadh,
Craobh Rioghail nan Stiuartach,
Craobh a's maisiche geugan,
Tha ri fhaotuinn san uair so,
Ged chaidh 'n Stoc aic a bhearradh,
'S a charadh o dhualchas.

'Nuair a bha e na chabhaig,
Cha d'agair mi cruaidh e ;
Ach 's beag an diugh as a phoca,
Na bheireadh dhomh-sa cot' uaine ;
Shaoilinn fhein gu'm bu nàr leis,
(Mur aill leis m' ath-nuadhachadh)
Bhi 'g am' tharruing-sa lathair,
Ann an Arois nan uaislean.

Nis mur faigh mi na gheall e,
Cha'n eil ball diom a ghluaiseas,
Ni mi cadal gun dusgadh,
'S cha chunt mi na h-uairean;
Ged uraich e ghealladh,
Cha charaich a m' shuain mi,
Gus am faigh mi mo chòtan,
A's slabhraidh òir chum as suas mi.

Guidheam ort a bhi tosdach,
'S na brosnuich cho cruaidh mi,
'S cuimhne leamsa mo ghealladh,
Ge fad' tha o'n uair ud,
Fhuair thu uam e gun mhearachd,
'S am fallas mu'm ghruaidhean,
Mi ri coiseachd taobh Atha,
'S casg' mo phathaidh o'n fhuaran.

Bha na maighdeanan Gaëleach,
Ag tearnadh o'n bhuailidh,
Le'n cumanan làna,
'S fiamh ghàir' air an ghruaidhean.
" Dhuin' uasail th'air choiseachd

Gabhsa deoch as a chuaich so,
'S e do bheatha 'n tigh m'athar,
'S na triall na 's fhaide 's an uair so."

Bha fleasgaich nan gearr chot',
'S na'n calpanan boidheach,
Tarruing bhradan le liontaibh,
As na linnteanan dorcha;
Bha na treudan le'n àlach
Air na fasaichean gorma,
'S eoin na coill' air gach laimh dhuinn,
Cuir mile failt' oirn le'n òrain.

An sud a fhuair thu mo ghealladh,
'S creid mi labhairt san uair so,
Seal mu'n tig a bhliadhn' ùr ort,
Theid do dhunadh 'n cot' uaine;
'S mu tha ball diot air failling,
Gheibh e chàradh, 's ath-nuadhach',
'S bithidh tu fhathast ùr, aluinn,
Leams an Arois nan Uaislean.

'S cha treig mi gu brath thu,
Gus an cairear san ùir mi,

'S bithidh tu 'n sin mar as aill leam,
Faotuinn cairdeis Nic Dhughaill *,
Bean as taitneiche nàdur,
A's àillidh, 's a's ciuine,
Bheir i dhuit gach ni's aill leat,
Airson na daimh bh'agad rium-sa.

* His wife.

ORAN do Mhuinntir a chaidh do dh'America as na h-Eileanan Gaëleach.

Air fonn,—" Air tuiteam a'm' chadal," le Mac Codrum.

TOGAIBH misneach, a's sòlas,
Bithibh inntinneach, ceolar,
Agus cuiribh ur dòchas
Ann an cònadh an Ard Righ;
O'n is fheudar dhuibh seoladh,
'S nach ann dhe'r deoin e,
Do riogheachd nach eol duibh,
Mur a thoisich ur cairdean;
O nach fuilig iad beo sibh
Ann an criochaibh ur'n eolais,
'S fearr dhuibh falbh dhe'r deoin,
Na bhi fudh mar thraillean;
'S iad na h-uachdarain ghòrach,
Chuir fuaradh fudh 'r sronaibh,
Bhris muineal Righ Deorsa,
'Nuair d'fhog'radh na Gaïl.

Mu thig cogadh, a's creachan,
Mar as minig a thachair,
'S ann a bhitheas sibh 'nar starsnaich,
Fudh chasaibh ur namhaid,
Tha sibh soirbh ri ur casgairt,
'S gun neach ann gu'm bacadh,
Tha ur guailean gun taicse,
'S na gaisgich 'gur fagail.
Righ gur sgiolta ri'm faicinn,
Na'n seasamh air faiche,
Le'n aodaichean gasda,
De bhreacanan carnaid,
Na tha falbh uaibh an ceart uair
De dh'oganaich dhreach mhor
Gun truailleadh, gun ghaiseadh,
Gun taise, gun tàire.

Thug sud scriob air Mac Dhonuill,
Thug e spuilleadh air moran,
Thug e lomadh air Cnòdairt,
Thug e leon air Clann Raonuill;
Falbh nam fear òga,
Falbh nam fear mòra,
Falbh nam fear cròdha,

'Nàm na tòireachd a phàidhe,
Bithidh Cinn Chinnidh na'n aònar,
'S an slinnean gun còdach,
Gun treise, gun chònadh,
'Nuair thig foirneart a làthair.
Ur naimhdean gu spòrsail
'G ur stampa fudh 'm bròganı,
Luchd foirneart gu treorach,
Gun neach beo gus an aicheadh.

'S truagh 'n gnothach ri smaoineach,
Tha'm fearann 'ga dhaorach,
Ghrad d'fhalbh ar cuid daoine,
'S thainig caoraich na'n àite.
'S lag an sluagh iad, 's is faoin iad,
Dol an carraid, na'n caonaig,
Làn bracsaidh, a's caoilidh,
'S iad fudh dhraoith ghille-martain.
Cha dean *smiuradh* ur saoradh,
'N lathair batail air raonaidh,
Na fead cipear an aonaich,
Gnè chaoch'laidh dhe'r 'n ànradh.
Moilt, na reitheachan caoilidh,
Ge do chruinnich sibh caogad,

'S beag a thogas a h-aon diubh,
Claidhean faobharach staillinn.

Ciod 'm fath bhi ga innseadh,
Ach gu'n d'fhas iad co-mithur,
'S gu'n spothadh iad frideag,
Far an direadh iad feardain,
D'fhalbh na Ceannardan mileant'
Dha'n robh sannt air an fhirinn,
Dha'n robh geall air an dilsean,
Agus cuinge air an namhaid.
Air an tuath bha iad cuimhneach,
Cha b'ann gus an sgriobadh;
Bhitheadh bantraichean, 's dilleachdain,
Dioltadh gu saibhir.
Gach truaghan gun dìth air,
Mu'n cuairt air na suinn sin,
Nach sealladh gu h-iosal,
Bha'n inntinn ro àrda.

Dia a stiuireadh ur gnothaich,
Air gach taobh, agus romhaibh,
A nunn thar chuan domhain,
A's coimhiche gàire.

Thugadh Eolas earail
Do'n ghaoith a bhi tairis,
Gu'n giulain i thairis
Ur mnaithean 's ur paisdean.
Bitheadh fairge na mothar,
Thoirt an spìd as an reothard,
Aig Neptun ga clothadh,
Gun e thomhas ro arda,
Gus an ruig sibh am fearann,
Gun eagal a ghabhail,
Dol air tìr mar a's math leibh
Ann an calachain sabhailt.

Triallaibh nis fhearaibh
Gu duthaich gun ghainne,
Cuiribh cùl ris an fhearann,
Chaidh thairis am màl oirbh.
Gu duthaich a bhainne,
Gu duthaich na meala,
Gu duthaich an ceannaich
Sibh fearann gu'r'n ailgheas,
Gu duthaich gun aineis,
Gun chreanadh, gun stanard ;
Far an cnuasnaich sibh barrachd,

'S a mhaireas re ur laithean.
'S e an saighidear glic, fearail,
'Nuair a chitheadh e barrachd,
A theicheadh le anam,
'S nach fanadh air laraich.

Seallaibh mu'n cuairt duibh,
A's faicibh na h-uaislean,
Gun iochd annt ri truaghain,
Gun suairceas ri daimheich,
'S ann a tha iad am barrail,
Nach buin sibh do'n talamh,
'S ged fhag iad sibh falamh,
Cha'n fhaic iad mar chall e.
Chaill iad an sealladh,
Air gach reachd, agus gealladh,
Bha eadar na fearaibh,
Thug am fearanns' o'n namhaid,
Ach innseadh iad dhomhsa,
'Nuair theid sibh air fog'radh,
Mur caill iad an còir air,
Gun doigh air a tearnadh.

ORAN do'n Chath-bhuidhin Rioghail, Ghaëleich, an deigh Chath na h-Eiphit 'san bhliadhna 1803.

'S an ochd-ceud-deug, a's bliadhna,
'S am beuc na siantan àrd,
Tha gaoth an Ear air sciathaibh
Toirt sceul an Iar gun chaird,
Faraon tha cliuiteach, 's cianail,
" Gun thuit mor Thriath 'san àr,
D'ar sloigh gu'n thuit na ciadan,
Fa-leith laoich fhial nan Gaël."

Mu thuit, cha b'ann gun deagh-chliu,
A dh'èug an laochraidh gharg,
Gun d'aithnich Raogha nan Saor-fhear,
Gur garbh an glèus na'm fearg.
Dhi-laraich iad gu leir sgrios
Do-cheannsuich threin 'san t-sealg,

A's chuir am Bratach bheudach,
Mar chuimhn' an èuchd da'n Alb'.

Is cha b'e co-throm Feinne,
A fhuair na trein 'sa' bhlàr ;
O'n cùl, 's fudh dhuibhribh oiche,
Do-cheannsuich thain' na'n dàil,
'S cath-bhuidhean eil' re'n aodain,
Bu leor r'an claoidh 'san àr ;
Ach thionndaidh, 's chuir gu maidhm sud,
'S am fuil ag taom' gu làr.

'N'air shaoil Menou gu'n d'aom iad,
Chuir Marc-shluagh trein gu'n còir,
Eich Arabach, luath, leimneach,
A dheanadh èuchd air thòir :
Dh'ath bheothaich Gaïl ghleusda,
A's chuir na'n steud sud fòs ;
Bha Breat'naich uile treubhach,
Ach sibhse treun thar glòr.

O'r feadain ghlas' ag smuidrich
Bha frasa druiteach gèur',

Ur gunna-bhiodaga ruisgte
Mach air an Druim na'n stèud,
Ur claidhean sgaiteach, lùthmhor,
Ag snoigheadh smuis, a's fheith,
Sin dhearbh nach sibh na Lùb-fhir,
Bha faoineis riu mu'n Rèn.

Ni bheil e'n comas dhaoine
An trèine dol ni's àird,
Na chaidh na Gaïl ghleusda
An tìr na h-Eipht an tràs,
An cliu a bha co daor dhuibh,
Mo dhoigh, a chaoidh nach caill
Bithidh neart, a's cliu nam fraoch bheann,
Sior chuir re'r daoin', 's re'r càil.

Leam 's duillich na fir chrodha,
A bhi fudh'n fhoid gun deo,
Ro fhad' o'n dilsibh brònach,
Nach cluinn an glòr ni 's mò;
Ach 's aoibhinn do na beothaibh,
Gu'n robh iad mòr na'n lò
Nach dean iad tuille gòraich,
'S nach èug an glòir, na'n sògh.

Ge duilich leinn na dh'èug dheibh,
Tha'n luaidh ac cèutach, cinnt',
O thuit iad an deagh aobhar,
'S gun d'fhag luchd ea-coir sìnt'.
An gealtair bàs cha chaomhainn,
Gu dian ge d'shraon o rainn,
'S bithidh druim an Eagail reubtadh,
Ge fada leim na h-oilt.

Cha b'iongna leinn ur diobhail,
O ionnsuidh dhian ur naimh,
A shaoil tre sgrios na Fiannachd,
Gu'm fagta fiamhach càch ;
Ach mheall sibh túr am mì-run,
(A' miosgain thug gu'n call)
A's scath sibh catha lionmhor,
Na'n doigh, bha cinnt' de'r bàs.

O thug na Francaich buaidh air
An fhuigheall thruagh, bha'n Gàl,
An deighs' do Cheusar uaibhreach
Am marbhadh, 'n ruag, 's an crùdh,
Shaoil iad gu'm b'ionnan cruas do

Shaor-Ghaïl uasal Alb',
Bha ionnsuicht', aonuicht', cruadhaicht',
'S d'an dù sior bhuaidh nan colg.

Sibh Iarmad Iapheit, 's Ghomeir,
A ghluais o'n Tor do'n Eorp,
Sliochd Choillteach, Ghaël mhor-thir,
A's Ghaël-dònach croth;
Nach geilleadh do shluagh Ròimhe
'S Teutònuich thain' na'r còir,
A chuid o chuid le seoltachd,
'S cha b'ann le treoir co mòr.

Na Lochlanuich thug ionnsuidh,
Ar ceannsuchadh gu túr,
Le foghmhoireachd, 's droch thionsgnadh,
Faraon air traigh, 's air muir;
Ach uaigh thug Gaïl dhoibh sud,
Leo gus am b'annsadh sgur;
'S bheir sibhse dearbh gach àm air
Gur sibhse'n clann chruaidh, mhear'.

Ar gaisg do dhuisg dhuinn mì-run,
Nan Gotach fiata, searbh,

Seadh Iarmad Ghaël, tha lionmhor,
A' sath na'r bian an calg.
Nis ni'm bheil Got a sgriobhas,
Nach bheil le miosgain garg,
Do nach sop-reic ar riabadh,
Thoirt fiach d'a Fharuisg bhorb.

Ach choisin giulan laochmhor
Dhuibh meas cuid dhaoin' thug fuath;
D'ur tìr, gun fhios cia'n taobhar,
Mur e bhi daonnan cruaidh.
Is aithne d'ar deagh righ sibh,
'S d'a theaghlach rimheach suairc.
Dhuibh chaoidh cha'n easbhuidh inbhe,
'S sibh 'n tòir co dian air buaidh.

Cha ghann duibh luchd ath-lionaidh,
'S ur cliu co cian, 's co bìnn,
Bithidh oig-fhir ghleusta, dhiana,
'G ar'n iaraidh as gach beinn,
Tairngidh fuaim ur pioba,
Na miltean as na gleinn;
Bithidh breacain, 's claidhean liomha,
Ag dusgadh miann gach linn.

O! Abercromie chliuitich,
Gur mor ar tuirs' ad' dheigh,
Gur mor a chaill do dhùthaich
'N ad' chleachd, na d'iul, 's na d'threin';
Do Bhantrach a's t'òg fhiurain,
Tha frasadh dlù nan dèur
Ach 's mòr am meas a's dù dhoibh
Air sgà an Fhiui dh'èug.

Ach Alastair àigh Stiuairt,
Is aoibhinn leamsa t'euchd,
A stiuir na Gaïl shuntach
An combrag cliuiteach, Eipht;
Ged thug aois, a's droch dhùthaich
Dhiom slainte, lùthas, a's glèus,
Chaoidh leanaidh mo cheud rùn sibh,
'S is beatha ur cliu do m' chrè.

Nis saoghal fad', a's soirbheas
Do ghaisgich gharg nan Gaël,
A dhionadh còir na h-Alba,
'S a chosgadh nuirb nan namh,
A bhuanach' sith, a's sealbh dhuinn,

Air chuantaibh garbh, 's air traigh,
Gu mair ar reachd, 's Co-dhealbhadh,
Fudh righ maith soirbh 's gach àl.

Bu dian ag ruith air aimhleas,
Neach a thionndaidheadh a'n tìr,
Ar cinneadh dileas, lamh-laidir,
Tre gheanach saibhris chrìn;
A's co a choimhdeadh dhoibhsin sud,
Gun chairdean daimh an sciath?
Tha Bonaparte eibhneach dhe
Mar leimeas iad muir shiar.

An deigh saothair, a's dòrainn,
Is aoibhneach sogh, a's saimh,
Deagh chliu o dhaoine còire,
A's failte mhòr o dhaimh;
Ach c'ait' am faighear glòr dhomh
A dh'aithris sogh nan oigh,
Thug meas, a's gaol an òig dhuibh,
'S nis tha gun deo le h-àgh.

Ged tha sibh an tìr chiain uam,
Mo shoruidh sior 'nur còir,

Biodh tearmunn an aird Thriath leibh,
Gur dion o lochd, 's o leon;
Is aoibhinn leam deagh scial oirbh,
Ged tha mi crionaidh, breoit,
Ach mis', mas Oisein liath mi,
Mo dhoigh, bithidh m'Fhiann sior bheo.

CORADH eadar Bard agus Blà-bheinn *.

Mi bhi m'shuidh' air tulaich fhaoin,
'G amharc, 'sa' smaointeach fa dheoidh,
Cluain an domhain, truagh an dàill,
Gur cobhartach do'n bhâs gach feoil.

O 's ionmhuinn leam na chi mi thàll!
Rimhinn nam beann nach fànn gruaim,
'S dh'aithnichinn fein do thulach àrd,
Ge cian a tharladh mi uat.

O Bhla-bheinn arsaidh, 's failtich' frìth,
Bhiodh mo shinsirs' annt' a' sealg,
Freagair dhomh le comas diamhair,
O nach robh mi riamh gad' fhalbh.

'S labhair an tuir-sgeul o shean,
Gun bhi toirt fanear gach àm,

* A Mountain in the Isle of Sky.

O na lathaichean a chuaidh
Dh'ionnsuidh an tra thruaigh so th'ann.

Dhiuchd an comas sin nam' chàil,
Ceart mar b'ail leat, na ni's mò,
Ged nach tuig am magh-shluagh dùr,
'S nach rannsaich iad iul air chòir.

Ach chualas fathunn grathuin uam,
Tabhan duanaich le guth fànn,
'S bu truagh leam do ghlaodh bhi teirbeirt,
Mar chaora thearbaidh air chàll.

Ach b'eol domh t'aitim, 's b'ait le'm bèus,
Bhi siubhal sleibhe gun sgios,
Ach rà seal o bha mi 'g iondran
Torghain do bhuidhne nam' fhrìth.

Ach chaill na h-ionadan am blath,
A's thriall gach armunn aigh g'a uaigh,
Threig a chruit a h-inneal dàna,
'S leig a chlàrsach bàs a fuaim.

'S tha mac talla balbh gun chaint,
Cha chluinn e caithream, na ceol,

Mo dhoigh, gun deach mac nan creag
O bhi freagairt mar bu còir.

Tha mise mar bha mi riamh,
O na shoillsich grian air là,
O na dhealaraich gealach oich'
Chuireadh mo ghoibhleans' an sàs.

Mu's tainig an dìle o Neamh
Bha mo fhreamhans' air an cur,
'S cha dean a h-uile neart an gluasad,
Bithidh mi gu buan air a muin.

Ach tha mi gun triath talmhaidh còir,
Mo choire air siol Leoid, leoir an cron,
Ach na'm faoduin-sa dhol thairis,
Dhioladh Dun—can air a shon.

ORAN le Uilliam Ros, 'nuair dh'aisigeadh am fearainn do na Cinn-fheadhna.

COSHEIRM.

Their mi horo hugo hoirunn
Ho i hoirunn hòro,
Their mi horo hugo hoirunn.

THUG m'inntinn air fad gu beadradh,
Mar nach leagadh bròn i.

Bitheamaid gu màranach, geanach,
Fearail, mar bu chòir dhuinn.

Cuirte 'm bola breac na tharruing,
'S glaineachan air bòrd dhuinn.

Chualadh mi naigheachd a Saghsan,
Ris na las mo shòlas.

Na Suinn, a bha'n iomairt Thearlaich,
Tighinn gu dàil an còrach.

'S ged tha cuid diu sud a thriall uainn,
Tha'n Iarmaid air foghnadh.

Cosgamaid bola de chuineadh,
Nan Suinn nach eil beo dhiu.

Tostamaid suas gach Ceann-finidh,
Bh'anns an Iomairt mhòir ud.

Tostamaid suas luchd 'ga leanamhuinn,
Gun dearmad air Deorsa.

Guidheamaid sonas le suibhneas,
Bhi buan do Righ Deorsa.

Sluagh Bhreatain, agus Eirin,
Geilleachduinn d'a mhordhachd.

Ge bu duilich leinn an sgeul ud,
Mac Righ Seumas fhogradh.

Cha'n eil sta dhuinn bhi ga iondran,
Ge bu Phriuansa còir e.

Feudaidh mac bodaich a reis, bhi
Cuir ri bleid a storas.

'S gu'n tig tuisleadh air na rìghrean,
Mar a dhiobras olach.

Fonn an cinnich fior shiol coirce,
Cinnidh fochan otraich.

Mar thug mi gu crich mo luinneag
Sguiridh mi gu stolda.

Their mi horo hugo hoirunn, &c.

ORAN le Gilleaspuic Ruadh Mac Mhic Dhonuill, alias, an Ciaran mabach, air dha bhi uair ann an Duneidin friotholadh air Leighichean, thaobh dochan fhuair a chas.

Ge socrach mo leaba, b'annsa cadal air fraoch,
Ann an lagan beag uaigneach, a's bad de'n luachar ri 'm thaobh,
'Nuair dh'eir'ghinn sa mhadain, bhi siubhal ghlacagan caol,
Na bhi triall chun na h-Abaid, 'g eisdeachd glagraich nan Sàor.

'S oil leam càradh na frithe, 's mi bhi 'n Leite nan Long,
Eadar ceann Saileas Siphort, a's rutha Ghrianaig nan tonn,
Agus Uiginis riabhach, an tric an d'iar mi damh donn,
'S a bhi triall chun nam bodach, dha'm bu chosnadh cas-chrom.

Cha'n eil agam cù gleusda, a's cha'n eil feum agam dha,
Cha suidh mi air bachda, am monadh fada o chàch,
Cha leig mi mo ghaothar, chaidh faothaid an tuim bàin,
'S cha sgaoil mi mo luaidh, an gleann Ruathain gu brath.

B'iad mo ghradh-sa a ghraigh uallach, a thogadh suas ris an àird,
Dh'itheadh biolair an fhuarain, 's air mo shuarach an càl,
'S mise fein nach tug fuath dhuibh, ged a b'fhuar am mios Maigh.
'S tric a d'fhulaing mi cruadal, a's moran fuachd air ur sgath.

Be mo ghradh-sa fear buidhe, nach suidhe mu'n bhòrd,
Nach iaradh ri cheannach, pìnt leanna na beoir;
Uisge beatha math dubailt, cha bu d'fhiu leat ri òl,
B'fhearr leat biolair an fhuarain, a's uisge luaineach an lòin.

B'i mo ghradh-sa a bhean uasal, dha nach d'fhuaras riamh lochd,
Nach iaradh mar chluasaig, ach fior ghualain nan cnoc,

'S nach fuiligeadh an t-sradag, a lasadh ria corp,
Och! a Mhuire mo chruaidh chas, nach d'fhuair mi thu nochd.

Bean a b'aigeantaich ceile, nam eirigh ri driuchd,
Cha'n fhaitheadh tu beud da, 's cha bu leir leis ach thu
Sibh an glacaibh a cheile, am fior aodan nan stùc,
'S ann am eirigh na grèine, bu ghlan leirsin do shùl.

'Nuair a thigeadh am foghbhar, bu mhian leam gleadhar do chleibh,
Dol aghabhail a chronan, air a mhointich bhuig reidh,
Dol an coineadh do leannain, bu ghile feamain a's cèir
Gur i an Eilid bu bhoiche, a's bu bhrisge lòmhara ceum.

ORAN do Dhaoin' uaisle an Eilean Sciathanaich le Lachan mac Ionmhuinn, alias, Lachan Mac Thearlaich òig.

Air fonn,—"She rose and let me in."

MARBH-PHAISG air a mhulad sin,
Nach d'fhuirich e nochd uam,
A's nach do leig e cadal domh,
'S an oiche fada fuar;
Ma 's ann a dh'iaraidh cuntais orm,
A lunn thu air mo shuain,
Bheir mise treis an trasa dhuit,
Air aireamh na tha uat.

La ag siubhal sleibhe dhomh,
'S mi falbh leam fein gu dlù,
Gun chuideachd anns an astar sin,
Ach gunna glaic a's cù,
Gu'n thachair Clann rium anns a Ghleann,
A' gal gu fann chean iuil,

Am beachd gu'm b'iad a b'aillidh dre
A chunnacas riamh le m'shuil.

Gur iongna leam mar tharla sibh,
Am fàsach fad air chùl,
Co-meas luchd ur aghaidhnean,
Gun tagha de cheann iuil,
Air beannachadh neo fhiata dhomh,
Gu'n d'fhiaraich mi "co sibh ?"
Fhreagair iad gu cianail mi,
A'm bria'rabh mìne ciuin.

Iochd a's gradh a's fiughantas,
'N ur triuir gu'm b'e ar n-ainm,
Clann dhaoin' uaisle cùramach,
A choisinn cliu 's gach ball,
'Nuair phaidh an fheile cìs do'n Eùg,
'S a chaidh i fein air chall,
'Na thiomnadh d'fhag ar'n athair sinn,
Aig maithibh Innse-gall.

Tormaid fial an t-sùgraidh,
Nach d'fhas mu'n chuineadh cruaidh,
Bha gu fearail fiughantach,

'S a chum an dùchas suas,
Sann ort a bha ar tathaich,
O'n thugadh Iain uainn,
'S beag m'fharmad ris na feumaich,
O'n a bheum na cluig gu truagh.

Bha'n duine ud ro fhlathasach,
'S e mathasach le cèill,
Bha e gu fial fiughantach,
'S a ghiulan math ga rèir,
Ge farsuinn eadar Arcabh,
Cathair Ghlaschu 's baile Bhòid,
Cha d'fhuaras riamh Oid' altram ann,
Cho pailt ri teach Mhic Leoid.

Chaidh sinn do Dhunbeagain,
A's cha d'iar sinn cead na Thùr,
Fhuair sinn failte shuilbhearadh,
Le furbhailt' a's le mùirn,
Gu'n do ghlachd e sin le acarachd,
Mar dhaltachan 'nar triuir,
Gu'n togadh e gach neach againn,
Gu macant' air a ghlùn.

Fhuair sinn greis 'gar nàrach,
Aig Mac Leoid a bhà san Dùn,
Greis eile gle shaibhir,
Aig a bhrathair bha'n Dùntuilm,
Sin 'nuair labhair fiughantas;
Dalt' uiseil Dhonuill ghuirm;
Bu tric leat a bhi sùgradh rinn,
'S cha b'fhasan ùr dhuinn cuirm.

Aig eiridh dhuinn neo airtnealach,
'S biadh maidne dol air bòrd;
Gheibhte gach ni riaghailteach,
Bu mhiannach leat gad' chòir;
Cha d' chuir thu duil am priobartaichd,
Cha b'fhiach leat ach ni mòr:
Bu chleachda air do dìneir dhuit,
Glain fhiona mar ri ceol.

Am fear bha air a Chomaraich,
Bu chall soilleir dhuinn a bhàs,
Ann an cuisibh diunlanais,
Cha b'ùdail thu measg chaich,
Lamh scapaidh òir a's airgid thu,
Gun dearmad air luchd daimh,

'S gu mionnaicheadh na Clarsairean,
Nach tu bu tàire lamh.

Thug sinn ruaig gun sòradh,
Gu Coinneach mòr nan cuach,
Bu duin' iochdar, teo chridheach e,
'S bu leoghant e air sluagh,
Bha urram uailse a's ceannais aige,
Air fearaibh an taobh tuath,
Cha chuirt' as geall a chailleadh e,
Gu'n d'fhalaich oirn e 'n uaimh.

O'n rinn an uaimh ur glasadh orm,
'S nach faic mi sibh le m' shùil,
Bu chumhach, cianail, craiteach, mi,
'S neo ardanach mo shùrd,
'S mi cuimhneachdadh nam brath'rean sin,
A b'àillidh dreach a's gnùis,
Gur tric a chum sibh coinnibh rium,
Aig Coinneach anns a Chùil.

An t-Ailpeanach dubh firinneach,
Ga'n duchas cian an Srath,
Da'n tig na h airm gu sgiamhach,

Ge bu riabhach leinn do dhath,
Bu lamh a dheanadh fiaghach thu,
Gu'n dail bu bhiataich math,
Do bhàs a chràdh am bliadhna mi,
Mo bhriathar b'fhiach mo sgath.

Bu chumaite glan do chalpanan,
Fudh shliasaid dhealbhaich thruim,
'S math thig breacan cuachach ort,
Mu'n cuairt an fheile cruinn,
'S ro mhath thigeadh claidheamh dhuit,
Sgiath laoghach nam ball grinn,
Cha robh cron am fradharc ort,
Thaobh t'aghaidh 's cul do chinn.

'N àm togbhail mail do dhuchanan,
'S ga dhluthachadh riut fein,
Bhiodhmaid air 'nar Stiubhartan,
'S 'nar triuir gu'm biodhmaid rèidh,
Cha do thog sinn riamh bo ghamhna dhuit,
'N àm Bealtein cha b'e'r bèus
Cha mho thug oich air tuathanach,
Bu mho do thruas ri'm feum.

Bha'n duine ud na charaid domh,
'S cha chàr, dhomh chliu a sheinn,
Mas can cach gur masgul e,
Leig thairis e na thìm,
Do bhas a d'fhag mi muladach,
'S nach cluinnear e sgach tìr,
'S cha b'iongna mi ga t-iondrain,
'N àm cùntas thoirt san t-suim.

'S mi smuainteach air na Saoidhean sin,
'S a bhi ga'n caoi gu truagh,
'S amhuil dhuinn tha bhuinig ann,
Bhi tathaich air lorg fhuar,
'N taobh chaidh iad seachad,
'S an d'teid dathigh uil' an sluagh,
Dh'èug Eanraic priunnsa Shagsuinn,
'S cha'n fhaicear e gu luain.

ORAN do Mhac Mhic Ailein, ann an Eiric orain Iain Ghrudair.

Mo mhile beannachd ort Iain Ghrudair,
Dhuisg thu mi led' uirgioll,
Is aisling caillich mar a durachd,
Tha mi'n duil a chunnaic thu ;
Bha thu dicheallach gu leor,
Ga mheoracha n'am b'urrain thu,
'S na d'fhag thu fein gun chur air doigh,
Cha bhi 'n corr dha uir-easbhuidh.

C'uim'an deigh-sa dhol na dhàil,
Nach d'rinn thu pairt a chumadh dhe,
Na'm biodh tu d' bhard a dheanadh dàn,
Mo lamh gu'n eireadh luinneag leat ;
Air na daoine treubhach, èuchdach, sar-mhaith,
Fialaidh, failteach, furanach,
'S nach faca namhaid la blair,
An sail air raon na h-iumanaich.

'S e bun do sgeoil-sa 'n Tighearna òg,
Cha dean do ghloir-sa tuireadh dha,
Cha stad an cainnt, na teanga mhall,
A dheanadh rann do'n duine sin,
Dha'm bheil nà cairdean lionmhor, laidir,
Anns gach ceairn gu cruinneachadh,
'S tric thug bearna air an namhaid,
'S bhiodh an aireamh diombuanach.

Mo thig air mac mhic Ailein eigean,
'S eol domh fein a' furan air,
Na chaisgeas fheum, 's gach toir, 's gach deigh
A chuireadh èis na mulad air,
An Albuin fhein tha sluagh nach geill,
A's cùntas cheud do dh'ioma treibh,
Nach diultadh eirigh nam na teagmhail,
'S thig o Eirin iomadaigh.

'Nuair nochdar ri crann do shioda,
Chluinntear piob a's drumaichean,
Bhiodh Suaicheantas taitneach gu leor,
Aig Donullaich na curaidhean,
Fraoch nan garbh-bheann air mac meanmach,
'S craobh nach searg an duilleach aic,

Long, a's bradan, a's lamh dhearg,
'S leoghan feardha, furachail.

'S leat air thus do Chinneadh fein,
Gu laidir, euchdach, urramach,
Dol nan eideadh bhuala speicin,
'S cruaidh am beum, 's gur guineach e,
'S an iomairt lann, cha'n eil iad fann,
Gur lionmhor geall a bhuinig iad,
Ri siabadh cheann bhar chorp nan Gall,
A's tart an geall air fuil orra.

Ni nach neonach 's leat Mac Dhonuill,
'S laoich, chrodh', churanta,
Garbh an còrag, searbh an toirachd,
Garg mar leoghain chuileanach,
Ri sgatha chluas, spealta ghuailean,
Sgoltadh chnuachd, a's mhullaichean;
Theid brais san ruaig, nach tais ach cruaidh,
'S e fear nach buan ni fuireach riu.

Thig fir Chnòideart mar na seobh'caibh,
Air am foghlum tuil-bheumach,
Laidir, eolach, 's fearg nan sronaibh,

Leonaidh iad gu cuntarach ;
'S namhdail beura ni iad creuchdadh,
Cha teid leigh' an urras orr',
Bithidh caonag chaothaich, 'n gnuis gach laoich,
Co d'fhaodas dol a dh'iomairt riu.

Thig Clann Iain leat an ordugh,
'S beccain a gheibh urram iad,
Bithidh fuil ga dortadh leis na leoghain,
'S gu'm bi feoil na culagaibh,
Le'n claidhean cruadhach a sior bhualadh,
'S lutharach na curaidhean,
Gun leon, gun sgios, gu brath cha phill,
Gus an teid na gill a chur leo.

Thig na Ceapaich 's mi nach fag iad,
'S math an àite a Cheannaird iad,
Feardha, daichail, calma, laidir,
Tamailt riamh cha d'fhuillig iad ;
Ceum air aghart aig gach diunlaoch,
'S ionnsaichte iad air gunnaireachd,
Sgriosar cach gu grad gu bàs,
Le gairdeanan nan curaidhean.

Thig Clann-donachai co-làn
'S meanmach am pòr urramach,
Tighearna Shruthain, agus Leoid,
Le'n daoine comhnard, cumadail,
Theid neo sgathach ruagadh Spainteach,
Deagh gheur stailin Lunnaineach,
Leagaidh iad na thig ri'n aodan,
Leis na faobhair fhullangach.

Eirigh fiurain fhallain ùradh,
'Stiuartaich gu dun-mharbhadh,
Iarla Bhoid le chòmhlain chliuiteach,
Nuair a dhuisgeadh 's duilich e,
Thig a Adholl, na fir bhorba,
Colgara ro iomairteach
'S gach aon 'san Apuinn a niar,
'S an am dhoibh triall bithidh buinig ac.

'S leat na Leodaich pailt de storas,
Dream nach sòradh builleanan,
Thoirt na tòireachd gu do chonadh,
Stroiceach, seolta, cunnbhalach,
Lan do chruadal mar bu dual,
Cha teich, cha luaidhear a thiunnal riu ;

Bithidh cuirp air fuaracha' gun uaimh,
Le luaidh luath ur gunnaichean.

'S leat na h-Ailpeanaich gu cinnte,
Cha'n iongna iad a chruinneachadh,
Gu do dhidean o luchd mi-ruin,
'N àm na stri cha chuireadh iad,
'S laidir, treun, gach conspul feil,
Nach eisd ri bhi 'ga dhimoladh,
'Nuair chruinnicheas iad uile co-luath,
Bithidh na's leor 's na h-urrad ann.

ORAN do Mhac Mhic Iain òig Ghlinne Comhann.

Air fonn—" Moch sa mhadain."

Dia gad' bheannachadh Iain bhàin,
An aodain bhla tha aoidhail,
Gun sgraing, gun ghrain, gun fhuachd, gun sgra,
Gun coltas Mairt, na Faoillich;
Gach buaidh, a's fearr, a chualadh 'n Dàn,
Bhi ort gach lath dhe d' shaoghal,
Ga d' chumail suas gun airc, gun chàs.
'S gu'n gleidh thu gradh nan daoine.

Tha do bhian mar chanach mointich,
Ri teas mor 's e sgaoileadh,
Tha do ghruaidhean mar an ròs,
A's boidhiche na na caoirean,
Suil ghorm, mheallach, shocrach, chomhnard,
Fudh rosg stolta daonnan

Gu ciatach, tlachd-mhor, fàs gun ghaiseadh,
Gun chron taisgte na d' aogas.

Cha'n eil iongna leam-sa piseach,
Bhi air sliochd do mhuintreach,
Bha lan do mhisnich, gun chean gliocais,
Agus fiosrach cuimhneach;
Seasmhach, riaghailteach le diaghachd,
Gun fhiaradh, gun fhaontradh,
Buidhean ghasda dheanadh buanachd
Ri am bualadh cuinsearch.

Fir Ghlinne Comhainn tha mi 'g aireamh,
Dream tha laidir, luth-mhor,
Nach gabh tamailt o luchd ardain,
Cha ne'n gnas an diudeachd,
Ach cosnadh treubhach ri àm feuma,
'S a'n cuid geur lann ruisgte;
Cha'n eil namhaid thig oirbh cearr,
Nach b'fhearr dhoibh bunntain sùmhail.

Sliochd nan diunlaoch a bha mileant,
'N ioma tìr, a's duthaich,

Nach d'rinn striochdadh, cha ne b'fhiach leo,
Ach an t-sior ruaig shuntach ;
Ghleidh sibh onair, a's deagh ainm,
Far an robh ur'n armaibh ruisgte,
Na fir fheardha, na fir chalma,
Na fir mheanmach, chliuiteach,

Buidhean uallach gu cur ruaige,
Buidhean chruaidh nach diultadh,
Buidhean uaimhreach nan lamh luatha,
O'm biodh luaidh gu siubhlach ;
B'fnearr d'ur naimhdean a bhi cairdail,
Na tighinn dan d'ur 'n ionnsaidh,
'S galar bais doibh fuaim ur lamhaich,
Bheir an àrach cùntas.

Nis Iain òig ma thig ort foirneart,
'S lion-mhor consmunn treubhach,
Thig gu d' chònadh, an uair con-stri,
Mar na leoghain bheucach,
Morear Donallach, 's a lòd leat,
Ann an còir nach trèig thu,

Gach aon tha'n Uist an eorna
'N Troternis 's an Sleibhte.

Eirigh Alastair a Cnoideart,
Leis na bochdain euchdach,
Eirigh sin leat fear na Mor-thir,
Ceannard òg na feilidh.
Thig Mac Mhic Ailean, a's Clann Raonuill,
Nam na spairn cha gheil iad,
Arasaig 's an Caisteil Tirim,
Sud na fir tha treubhach.

Thig ort a Braigh Lochabair,
Fir na Ceapaich co-luath,
Thig ort bratach chlann an t-Saoir,
An comunn aontach, seolta,
Thig Clann an Ab ort gu dian,
O bha iad riamh led' sheorsa,
'S leat sud Oighre Ghlinne Comhainn,
Rodhaich agus Rosaich.

Comunn fuilteach, toirteal, calma,
Camaronaich o Lochaidh,

Chuireadh am blar le rùn durachd,
Sud an cliu bu nòs doibh,
Cha d'fhuair iad riamh aobhar maslaidh,
'N lathair gleachd, na còraig,
Seasmhach gun ghleidh iad làrach,
'S gheileadh cach da'n ordan.

Cinneadh tlachd-mhor, Cinneadh maiseach,
Cinneadh pailt de storas,
O fhuair sibh ur còir air ais,
Gur sgiolta ur feachd aig Dcorsa,
D'fhalbh an Ceannard aca 'n ceart uair,
Leis na gaisgich comh làn,
'S cha do thogadh a' measg Ghaël,
Aicheadh nam fear òga.

Mo d'fheumas tu thig ort tuille,
Gu pilleadh an fhuathais,
Gluaisidh na Nialaich a Barraidh,
Nach gabh sgreamh air cuaintean,
Le sar Cheann-feadhna nach lapach,
'S tric a chleachd an cruadal,
Fhuair e 'n America foghlum,
'S leonadh le luaidh e.

Mo dhuil a nis ma bhitheas tu glic,
Gu fiosrach mar bu chòir dhuit,
Gu'n gleidh thu meas, 's gach àit 'n seas,
O'n 's leat an treise mhòr so,
Thig fir Mhuile leat, 's na h-Apunn,
Nach eil tais na teoldaidh,
Thig Clann Laomuinn, a's Clann Lachlain,
Nan lann sgaiteach, stroiceach.

'S leat mo dhurachd bhi gu fearail,
Gun aithneachd ri deoraidh,
Laidir an aghaidh luchd mi-ruin,
Bhitheas air ti do leonaidh,
Gleidh na th'agad, 's na leig uat e
Ach buannaich an corr air,
Le riaghailt onarach, chliuiteach,
'S tagha grunnd gu steornadh.

Bi gu diaghaidh, bi gu cneasda,
Bi gu ceart ri d' mhuinntir,
Na leig eacoir gu h-aon neach dhiubh
O's tu 's taic a chuil doibh,
Bi suairc, siobhailt, smiorail,
'S thig gach fear gu t-ionnsaidh,

'S eirigh iad ullamh nam feachda,
Co ghràd ris an fhudar.

O nach eil mi pailt am briathra,
Ni mi triall gu dunadh,
Mo bheannachd aig a chàraid,
Tha ga d' àrach muirneach,
Saoghal fada dhoibh le cheile,
Slainte, a's reit, ga'n giulan,
Gu'n tugadh an Sliochd deagh thoradh,
Mar a's toileach leam-sa.

CUMHA le mnaoi òig ann an Irt d'a fear fein a chailleadh ann an Soa* 'nuair bha e 'g iaraidh Eun 'measg nan Creag.

'S ann thall ann an Sòa
D'fhàg mi'n t-Òg nach robh leumnach.
Làmh a dheanamh na h-acfhuinn
'S a thoirt dhachaidh na spreidhe.
Lamh a dheanamh, &c.

'S ge do chaidh thu sa chreig ud,
Cha b'è'n t-eagal a leugh thu.
'S ann a rinn do chas sraonadh,
'S cha do d'fheud thu riamh èirigh.

Bha t'fhuil aira chloich ud,
Bha do lot ann dèigh leumaidh.
Bha thu 'muigh air bhàr stuaighe,
'S muir 'gad fhuasgladh o chéile.

'Nuair a thàinig do mhàthair,
Cha do chàirich i'm breid oir.

* A small island near St. Kilda.

'Nuair a thàinig do phiuthair,
Bha sinn dubhach le cheile.

'Nuair a thàinig do bhràthair,
Cha do chaomhainn è'n eughadh.
Bha sinn dubhach, as cràiteach,
Gad amharc ann cèin uainn.

A sheachd beannachd nan càirdean
'S a lon* làdair na feuma.
Tha mo chuid-s' de na h-eunaibh
Anns na neulaibh ag eughach.

Tha mo chuid-s' de na h-uibhibh,
Aig a' bhuidhinn a's treubhaich'.
'S ann thall ann an Sòa
D'fhàg mi'n t-og nach robh leumnach.

* *Lon*, a rope of raw hides, used by the St. Kildians.

ORAN gaoil, le duin' uasal araid, do Mhaighdin uasail san Eilean-Fhada.

LUINNEAG.

A Mhari bhoidheach 's a Mhari ghaolach,
A Mhari bhoidheach gur mor mo ghaol ort,
A Mhari bhoidheach gur tu a chlaoidh mi,
'S a d'fhag mi brònach gun doigh air t'fhaotuinn.

Mhari bhoidheach gur mor mo ghaol ort,
Gur tric mi cuimhneach ort 's mi m'aonar,
Ge do shiubhlainn gach ceum de'n t-saoghal,
Bithidh t'iomhagh bhoidheach tigh'n beo gach taobh dhiom.

'S truagh nach robh mi 's mo Mhari bhoidheach,
Ann an gleannan faoin a's ceo air,
'S ged bu Righ mi san Roinn-Eorpa,
Cha'n iaruinn pòg ach Mhari bhoidheach,

Ach chithear Feigh air scè sna speuran,
Chithear Iasg air aird nan sleibhtean,

Chithear sneachda dubh air gheugaibh,
Mu'm faicear caochladh air mo ghaol duit.

O Mhari lugh'daich thu mo chiall domh,
Tha mo chridh' le do ghaol air lionadh;
Tha gach là ann am fad mar bhliadhna,
Mur faic mi t'aodain a tha mar ghrian domh.

Co chi mo Mhari 's a's urrainn aicheadh,
Gu bheil a chridhe laist le gradh dhi,
Thug i barrachd ann an ailleachd,
Thar gach maise tha fàs san àl so.

Do shuilean meallach fudh d' mhala bhoidhich,
Do bheulan tana air dhath nan ròsan,
Do shlios mar chanach an gleannan mointich,
'S do ghruaidh mar chaoran fudh scè nam mòr-
bheann.

C'àit' am faicear san t-saoghal bean t'aogais,
Cha'n eil i idir ann ri fhaotuinn,
Am maise an tuigse 'san deagh bheusan,
Tha thu ro arda oscionn gach aon diubh.

Fhir a shiubhlas thar thonnaibh uaibhreach,
Dh'ionnsaidh Innsibh cian nan cuantaibh,
Thoir gach siod, agus ni tha luachmhor,
Dh'ionnsaidh Mhari a rinn mo bhuaireadh.

Eoin a's moiche a theid air sciathaibh,
'S a theid arda anns an iarmailt,
Na bitheadh lath anns a bhliadhna,
'S nach seinn sibh ceol d'a mo Mhari chiataich.

Ach cha dean Eala air slios nam mor-thonn,
Cha dean Smeorach nam badan boidheach,
Cha dean gach Inneal ciuil ach cronan,
'Nuair a sheinneas mo Mhari bhoidheach.

Ge do bhi mi gu tùrsach cianail,
'S mi le cùram air mo lionadh,
Ni do ghnuis-sa atha mar ghrian domh,
Mo chridhe suntach 'nuair thig thu m'fhianuis.

Gu mo slàn do mo Mhari bhoidheach,
Ge b'e àite 's am bi a cònuidh,
'S e mo ghuidh-sa am fad 's a's beo mi,
Gu'm bi gach sòlas aig Mari bhoidheach.

SMEORACH Chloinn Raonuill.

LUINNEAG.

Hòlaibh o iriaig hòroll ò,
Hòlaibh o iriaig hòro i,
Hòlaibh o iriaig hòroll ò,
Smeorach le Clann Raonuill mi.

Gur e mis' an smeorach chreagach,
An deighs' leim bhar chuaich mo nidein,
Sholar bidh do m'ianaibh beaga,
Sheinneam ceol air bhàrr gach bidein.

Smeorach mise de Chlann Donuill,
Dream a dhithicheadh, a's a leonadh,
'S chuireadh mis' an riochd na smeoraich,
Gu bhi seinn, 'sa cuir ri ceol doibh.

Sa' chreig ghuirm a thogadh mise
An sgireachd Chaisteil duibh nan cliar,

Tìr tha daonnan ag cuir thairis
Le tuil bhainne meal', a's fiona.

Sliochd nan Eun o'n Chaisteil tirim,
'S o Eilean Ionan nan gallan,
Moch, a's feasgar togar m'iolach,
Seinn gu bileach, milis, mealach.

Tha mi de'n ghúr rioghail, luachach,
'S maith eun fhaotuinn a nead uasal,
Ghineadh mi gun chól, gun truailleadh,
Fudh sciathaibh Ailein Mhic Ruairi.

Cinneadh, glan gun smùr, gun smodan,
Gun smal gun luaith ruaidh, gun ghrodan,
'S iad gun ghiomh, gun fheall, gun sodan,
'S treun am builli' an tuigh nan trodan.

Cinneadh rioghail, th'air am buaineadh
A miribh meara na cruadhach,
'S daoimein iad gun spàr, gun truailleadh,
Nach gabh stùr, gnè smál, na ruadh-mheirg.

Cinneadh mor gun bhòsd gun sparan,
Suairce siobhailt gun ràpal,
Caomhail, cineadail rì'n cairdean,
Fuilteach, faobharach ri namhaid.

Raonallaich nan òr chrios tagach,
Nan luireach, nan sciath, 's nan clogaid,
A theid sios gu gunnach, dagach,
Na fir ghasta, shuntach, chogach.

Sud na h-aon daoine th'air m'aire,
Nach dianadh air spuileadh dromadh,
Dhianadh anns an àraich gearradh,
Cinn ga'n scaradh, cuirp ga'm pronadh.

Ach mur tig mo Righ-sa dhathigh,
Triallaidh mi do dh'uamhaidh shlocaich,
'S bithidh mi'n sin ri caoidh, 's ri basraich,
Gus am faigh mi bàs le osnaich.

Ach mu thig mo phriunnsa thairis,
Cuirear mis' an cliabhan lurach,
'S bithidh mi cantaireachd gu bailleach,
'S ann na arois ni mi fuireach.

Madain cheitein am bàrr gach badain,
Sgaoileadh ciuil o ghlaic mo ghuibein,
'S aluinn mo thruitreach, 's mo ghlagan,
Stailceadh mo dha bhuinn air stuibein.

Gur e mise cruit nan cnocan,
Seinn mo leadain air gach bacan,
'S mo chearc fein ga m' bheus' air stocan,
'S glan ar glocan air gach stacan.

Crith chiuil air m'ugan ga bogadh,
'S mo chom tur uile làn beadraidh,
Tein' eibhinn am' uchd air fadadh,
'S mi air fad gu damhs' air leagail.

'N'air chuirean geoic air mo ghogan,
'S a thogain mo shailm air chreagan,
'S ann orm fein a bhiodh am frogan,
Ceol ga thogail, 's bròn ga leagail.

Eoin bhuchalach bhreac na coille,
Le'n organaibh ordail mar reinn,
'S feadag ghlan am beul gach coilich,
'S binn fead-ghuil air gheùgaibh baraich.

'S mis an teunan beag le m' fheadan,
Am madain dhriuchd am bàrr gach badain,
Sheinneadh na puirt ghrinn gun screadan,
'S ionmhuinn m'fheadag feadh gach lagain.

Togamaid deoch slainte na h-armailt,
Dh'eirich le Tearlach o'n gharbhlach,
Na fir ghasta dheanadh searr-bhuain,
Air feoil, 's air cnaimhean nan dearg-chot.

Olamaid fliuchadh ar slugain,
'S cuireamaid mu'n cuairt làn nogain
Slainte sheumais suas le suigeart,
Tosta Thearlaich sios le sogan.

Slaint' an Teaghlaich rioghail inmhich
Olamaid gu suntach, geanail,
'S nigheamaid ar scornain ghionaich
Le dram milis, bior-shuileach, glaineach.

Cuireamaid sios feadh ar mionaich
Tosta nan curaidhean clannach,
Nan colg gasta, sgaiteach, biorach,
'S ro mhor sgil a'r comhrag lannach.

O tha mi teannadh gu oirthir,
Ullaicheam m'acair gu caladh,
Tosta Mhuideirt ceann nan Seileach,
'S an t-slaint eil' ud triath nan Garach.

Lionaibh suas as olaibh bras i,
Slainte Raonuill oig o's deis i,
Sguiribh dh'amharc thugaibh as i,
Siabaibh leibh i as a teas i.

Strac suas a ghlaine cheudna,
Cuimhnicheamaid slaint an t-Sleibhtich,
Ridir og gasta na euradh,
Dol le scairt a shracadh bheiftean.

Slaint Iarl Antrum 's tosta prisail,
'S na tha 'n Eirin chlannaibh Milidh,
Tha mo shileadh bathadh m'iotaidh,
Chionn gu'm bheil mo bheul làn mislein.

Diolamaid gu foirmail, frasach,
Slainte Bhaosdail mu'n stad sinn,
Laoch treun a dh'eireagh scairtail,
Chuir *retreat* air bheistean Shaghsain.

Lion suas duinn glain do'n Deasach,
Learganaich nan gorm lann claiseach,
Laochraidh scathadh cheann, a's leasrach,
Na suinn sheasrach, shuntach, mhaiseach.

Co namhaid sin riu sheasadh,
'S cruaidh ruisgt' nan duirn gu slaiseadh,
Anns an ruaig nuair ghabhadh teas iad,
Le luth-chleasan bhualadh *shaisean.*

Greasam gu finid gun stopadh,
Ach cha mhiann leam a bhi bacach,
Puirt chiuil na smeoraich dosaich,
Tostam fior sheobhac na Ceapaich.

Togamaid slainte nan Gleannach,
O Chomhann nam bradan earrach,
Bheireadh air bòcanaibh pilleadh,
Cha bu ghioracach iad air bealach.

Cuireamaid mu'n cuairt gu toileach,
Slainte Mhic Dhughaill o'n bharraich,
Cridhe rioghail, reamhar solais,
Tha na bhrollach shios am falach.

Chuimhnicheam Iain Ciar a Lathurn,
Aig nach robh an stoidhle cumhann,
Gheibh e muirn, a's onair fhathast,
A's caitheadh drais mar as cubhaidh.

Ciod am fath dhoibh bhi ga'r tagradh,
'S nach urr' iad chuir reinn cluigean,
Sguiribh de'r boilich, 's de'r spaglain,
'N rud tha againn, 's e Dia thug dhuinn.

ORAN do na Gaël a bha sa cuir do America, san bhliadhna 1778.

Air fonn,—" Bithidh claidhe air Iain san t-searmoin."

COSHEIRM.

'S iad Comunn nam bonaid
A chleachd bhi san chullaid,
Nach briseadh a choinneamh le cearbachd;
Bithidh gach Tighearn' fudh mhi-ghean,
Mo choisneas sibh siochaidh,
An t-eagal gu'n dithich sibh Albain.

THAINIG teachdair o'n Righ
Gu'n robh cruas air a Rioghachd,
O'n rinn Saghsanaich striochda' thar Fairge;
Ach na'n eireadh na Gillean,
Ga'm bu chliu bhi san iomairt,
Gu'm pilleadh a ris an t-sealbh riu.

Cha robh Saghsanaich glic
Ann am dusgadh a mhiosta,
'N'air dhiult iad *Milisi* do Albain ;
'N'air theannuich an eigean,
B'e fosgladh gach beul diu,
Gu'm b'fheumail fir threubhach nan Garbh Chrioch.

Gur lionmhor treun churaidh
Nach èuradh an Cumasg,
Tha gluasadh gu turas san àm a so ;
A sheasadh gu dilis dhuinn
Creideas ar Rioghachd,
'S nach ob dol san strì so ge searbh i.

O'n choisin iad buaidh dhuinn,
Na chuir sinn thar Chuan uainn,
'S gu'n d'lean iad ri'n dualchas gu calma ;
'S beag mo churam gu'n dibir sibh,
An coga, na strì,
Na gu'n coisin sibh mi chliu do Albain.

Bitheadh misneach, a's cruadal,
A' lasadh 'nur gruaidhean,

A's cothaichibh cruaidh reibh an earbsa;
Cha ne cleachda bu dual duibh
Bhi gur aig oir luatha,
'N'air bhiodh an sluagh dol nan Armabh.

Bithidh gach suil san Roinn-Eorpa,
Aig geur choimhead oirbh co-luath,
Na meallaibh an dochas 's na seargaibh;
O'n tha sibh gu suntach,
Ag mosgla' mar aon fhear,
Mo chinnt' nach bi'n ionnsaidh ud leanabail.

O'n tha sibh a Rioghachd,
'S gach treun fhear na dhithisd,
'S ur cridheach' air mhire le meanmadh;
Mar coisin sibh cliu,
'S an gar Righ, a's gar duthaich,
Cha choisgear an utag gun anaic.

'S e mo ghuidhe le dùrachd,
'N'air bheir sibh ur cùl rinn,
Gu'n cluinnear ur cliu a bhi ainmail;
Gu'n seasamh sibh dilis dhuinn,

Onair ar Sinsir,
'S gu'n coisin sibh siochaidh le'r feara-
ghleus.

Gur lionmhor laoch ullamh,
Bu deas air chul gunna,
Fudh bhreacan ùr cuimeir 's fudh ghearra
chot;
A shiubhladh gu h-ullach,
Feadh chreachan nam fuar bheann,
Tha greasadh san uair so thar fairge.

Na'm faicinn ur Suaicheantas
'G a nochda ri fuar chrann,
Scal siunsair ga'r buaireadh cuir fearg oirbh,
'S beag mo chùram gu'm pilleadh
A choisir gun ghiorag,
Nach do thaisbean an slinnean le cearbachd.

Tha Francaich ri bagr' oirn,
A's Spaintich ri spaglain,
A's Dùitsich ri braid, a's ri cealg oirn;
Ach 's meallta mi m' bharail,

Mar bi lath fudh'n aithreach,
'N'air thionailear pannal nan garbh chrioch.

Mo run sa na Gillean,
Nach d'fhoghlum an giorag,
'S nach aomadh an iomairt nan garbh chath;
A choisin riamh 'n turram,
'S gach blàr, 's ann 's gach Cumasg,
Cha deantar leam tuille ga'r seanachas.

ORAN do Mhari Nighean Donuill Mhic an t-saoir, Duin' uasal, measail am Braigh Chalstraid.

Air fonn,—" 'S trom leam an Airigh,"
Le Rob Donn.

'S e dhuisg mo ghaol an tùs duit
An ciuin shealladh caomh,
A thaom orm o d'shuilean,
'S a dhruidh orm gach taobh;
Ghabh e tamh nam' inntinn,
Sior chinntinn na ghaol,
Gus na d'fhag e tìnn mi,
'S mi stri ris 'g a chlaoidh.

Och! mar ata
Mi air mo chlaoidh;
Mu threigear le m'ghradh mi,
Cha slànuich mi chaoidh.
Och! mar ata, &c.

Ge h-ioma maighdean rimheach,
A lion mi le'n gaol,
Bha'n iomhaigh ga m'dhiobradh,
'Nuair shìn thu ri'n taobh;
Chaochail iad mar reultan,
Air aodain nan spèur,
'S thusa mar ghath ghreine,
A' boisg' air gach taobh.

'S e sud mar tha
Ailleachd do ghnuis,
A d'fhag mise cràiteach,
Mur tàr mi do rùn.

Ach c'uim' an d'rinn mi sealltuinn
Air oigh nan rosg caomh?
Mur feuch i dhomh coimhneas,
An deigh dhi mo chlaoidh,
B'fhearr dhomh bhi nam' shuain
Ann am bruaidairean faoin,
Na'n sealladh ud a fhuair mi,
Mur buannaich mi gaol.

Ach 's eigean d'i bhi
'A'm inntinn a chaoidh,
'S nach faic mi san t-saoghal
Bean aogais mo ghaoil.

C'uim' an d'rinneadh nadur
Co aillidh mo ghaol?
Mur eil iochd, agus bàigh innt,
Gu m'shabh'ladh o'n aog,
Mis a thug mo ghràdh dh'i,
Nach bàsaich a chaoidh,
'S truagh i ga m'fhagail,
'S mi cràiteach ga caoidh.

Air gach a tra,
'S mi ann an Stri,
A h-ailleachd gam' thaladh,
'S a gradh bhi ga m'dhith.

Ach 's ann a tha mi'n dòchas,
Gu'n deonaich i gaol,
Gun dùraig i pòg dhomh,
Bheir beo mi o'n aog,
Ged fhaighinnse gach Stòras,

A's òr tha fudh'n ghrein,
B'annsa Mari bhoidheach,
Bhi'n cònuidh ri m' thaobh.

'S e d'fhagadh slàn
Mi ann mo chridh'
Bhi faicinn a h-ailleachd,
Ged d'fhag i mi tinn.

Cha'n iongna mi da radh sud,
'S tu 's ailli measg sluaigh,
Tha aoidh, a's tlachd gun ardan,
Do ghnà leat a' gluas'd,
Do bheusan tha ro aillidh,
Neo-thraillail, làn stuaim,
Gu ciallach, glic, ro nàrach,
'S fiamh ghàir ort gach uair.

'S e sud mar tha,
Rimhinn nam buadh,
A lion mi le h-ailleachd,
'S gu brath nach faigh m'fhuath.
'S e sud mar tha, &c.

BROSNACHADH geart do na Gaïl, tha nochdadh an rùin gus an Rioghachd so dhionadh o gach namhaid.

A Laochraidh threun, a's caoine dreach,
Buaidh gun chlaoidh a chaoidh 'nur feachd,
Meas, a's urram, dhuibh 's gach àm,
Furran Righ, a's beannachd daimh.

Nochdaibh anns gach cèum de'r triall,
Siol na Feinn', nach geill le fiamh,
Bithibh crodha a dh'aon rùn,
'S na h-uaibhrich lubaibh sios san ùir.

Seasaibh dilis mar bu dual,
Cha'n eagal duibh nach toir sibh buaidh;
Ni neart, a's gliocas chaoidh ur dion,
'S ur namhaid geur cha meal a mhiann.

Beannachd gheibh sibh o gach aosd',
'S a mhaighdean òg bheir dhuibh a gaol,

Ur mnaithean, 's ur clann le briath'raibh bla,
Na'n uchdaibh glacaidh sibh le gràdh.

Thig sith an lorg ur 'n armabh geur,
A's duisgidh cliu dhuibh air gach tèud,
Bithidh an t-àl, a thig le iongna graidh,
Gu tric air sgèul na trèun, a bha,

Mairidh, mar sin, a chaoidh ur cliu,
Mar dhearsa grèin', nach caochail gnuis,
'S their linnibh cian le briath'raibh àilt'
'S e Albain chiosaich dhuinn gach nàmh.

CUMHA do Chlainn Mhunga Reid ann am Braigh Fasaidh, mar gu'm b'ann le'm mathair, bean uasal chliuiteach, air dha thriuir de Clainn, (a thug barrachd air moran anns gach deagh bhuaidh), a bhi air an guilan as a bheatha so le fiabhras coimheach cas air lorg a cheile anns a bhliadhna 1795.

Air fonn,—"A bhliadhna leim sinn d'ar milleadh."

'S i so 'n aimsir a leon mi,
'S a d'fhag dubhach ri m' bheo mi,
D'fhalbh m'aighear 's mo shòlas,
Theich mo ghrian 's thainic ceò orm,
Thuit mi 'n oiche dhubh bhrònach 'g am chlaoi.
Thuit mi, &c.

Thainic osag neo-chaoinail,
Thug i dhiom mo mheoir ghaolach,
D'fhag i lom mi air aonach,
'S tric mo dheoir uam ag taomadh,
O tha m'annsachd sa chaol-tigh gun chlì.
O tha, &c.

O! eugail gun chaoimhneas,
'S olc a bhuin u ri 'm chloinn-sa,
Gun aon leigh ri fhaotuinn,
Na gun lus anns an aonach,
Dheanadh furtachd na feum dhoibh san tìm.

C' aite 'm faic mi 'ur 'n aogas,
Fiurain bhoidheach, ghlan, ghaolach,
D'fhas flathail deagh-bheusach,
Lan tuigse agus ceille,
'S truagh an lath 'g ur treigsin co òg.

'S tric ur 'n iomhagh ag cinntinn,
Air suil mo throm inntinn,
Anns an oich' bithidh mi cluinntinn,
Guth 'ur beoil tighinn 'g am ionnsaidh,
Ach cha toir sibh dhomh cainnt 's mi fudh bhròn.

'S tric m' osnaich ag eirigh,
Mari dearsa na greine,
A's ann an sileadh na h-oiche,
'S tric mo dheoir uam ag taomadh,
'S beg mo chadal, d'fhalbh 'm aogas a's m' fheoil.

Co chi mi ag caoineadh?
'S a their gu'm bheil sud gun aobhar,
D'fhalbh mo dha mhacan ghaolach,
D'fhalbh mo nighean bu caoine,
Och! na'n och! gur mor aobhar mo bhròin.

Co a ghleusas an fhiodhall?
O na chaidil thu Iain;
'M bi i tosdach gun uidheam,
Na'n duisgear ceol lea 'm buidhean,
'S a chaoidh nach mothaich i buille do mheoir.

Ciod e'n stà dhomh bhi 'g innseadh,
A liuthad buaidh bha ribh sinnte,
'S nach dean sibh chaoidh pilltinn,
A thoirt sòlais do m' inntinn,
Ge do tha mi gu tinn lè trom bhròn.

Pillidh ghrian anns na speuran,
Fàsaidh duilleach air gheugaibh,
Duisgidh feur air na sleibhtean,
Ach cha duisgear mo chloinn-sa,
'S trom an cadal tha daonnan na'n còir.

Am fear a shiubhlas do chein tìr,
Bithidh duil aig a chaomhich,
Gu an till e'n deigh saothair,
Ach na shiubhlas do'n chaol-tigh,
Cha till iad a chaoidh anns an fheoil.

An tuisg' a thuiteas air sleibhtean,
A d'ionnsaidh chuain theid na steudibh ;
Ri la greine ni è eirigh,
Togaidh neoil è sna speuran,
Ach cha togar a chreubhag gun deo.

Ge do ghuilean gach bliadhna,
Ag osnaich gach ial diubh,
Cha'n fhaigh mi chaoidh m'iartas ;
Cha'n glasadh gu h-iosal,
Ann an ionad na di-chuimhn' fudh 'n fhoid.

C'aite nis bheil ur dathigh,
A thriuir chloinne bu mhaisich,
Na chum 'm bàs sibh fudh ghlasaibh,
Na'n d'fhag sibh a sheomairchean glasa,
Anns na chuir è sibh chadal ro òg ?

Tamh cha d'rinn sibh na thalla,
Bha sibh uile gun smalan,
Chaidh ur giulan do'n chala ;
'S nach 'eil curam na gearran,
Theich an oiche 's thain an solus d'ur còir.

Bheir sud sòlas do m'inntinn,
Ged robh mi brònach air timibh,
Cha bhi mo shuilean ag sior shruth,
Stadaidh m' osnaich ag direadh,
Thig ial an lath na dile a's mò.

Cha mhair sneachda a gheamhraidh,
Na sheasamh daonnan sna gleanntaibh,
Cuiridh ghrian è na dheann shruth,
Eirigh luibhean an t-Samhraidh,
'S theid trusgan ùr air gach crann a chaidh leòn.

Cha bhi neoil dhubha, dhuaichnidh,
Tighinn an cònuidh mu'n cuairt duinn,
Eirigh ghrian, 's theid am fuadach ;
A's gheibh sinn solus bhitheas buan duinn,
'S gach aobhar tuiridh, a's truaigh' theid air chùl.

Mo mhile beannachd do m' ghaolaich,
'S òg a d'fhag iad an saoghal ;
Ach 's gearr gu'm faic mi an caoin-chruth,
Mar dhearsa greine nach caochail,
Far nach deallaich an t-Eug sinn ni smò.

DUANAG Sappho ann an Gailic.

Aghmhor mar Dhè neo-bhàsmhor tha
An tog-laoch gu caidreach shuidheas ri d'sgà,
A chluinn, 's a chi re fad na h-ùin'
Do bhriatharan draoithail, 's t'fhea-ghair ciuin.

Och ! 's tur a d'fhogair thu mo chlos,
'S a dhuisg thu m' chridh' gach buaireas bochd,
'N'air bheachd mi ort, 's mi guint' le d'àill,
Bhuail rachd a m' uchd, ghrad mheath mo chàil.

Ghrad chaoch mo shuil le ceoan uain',
Stac aoidh mo chluas le bodhar-fhuaim,
Ghrad thug am plosg a bheannachd leam,
Is shniomh mi seach gun dig a m' choim.

MARBH-RANN do Mhaistir Alastair Friosail, Ministeir Chnoic-Muire * ann an Aird Mhic Shimidh.

Air fonn—" Feasgar luain, a's mi air chuairt."
Le Uilleam Ros.

'S aobhar dhèur an sgèul gun bhrèig,
Gu'n d'èug an treun, a b' ĕuchdaich' gnàs,
Dearsa caoin, a thaom o'n ghrein,
Le aiteal caomh toirt soillse graidh;
Ulaidh luachmhor, bha toirt fuasglaidh
Do gach truaghan fhuair a chràdh,
Beul na taitneachd, cridhe a cheartais,
Lamh a phailteis, 's tlachd gach càil.

O Bhàis gun bhàigh tha lùbadh bàrr,
Nan gĕugaibh, 's ailte fàs a's cnuas,
Gaol, na gradh, na urnaigh daimh,
Cha saor sinn trà o d' laimh gun truas,
Sgoirt a chrèuchd thu sinn le d' bhèumaibh,

* Kirkhill.

D'fhag thu sinn gun cheill, gun tuar,
Sinn mar luing gun stiuir, gun aodach,
Air chuan beucach eiti, fuar.

Ar cridheachan bochd tha air an lèireadh,
O na chaochail rèul ar n-iuil,
Suil ar n-inntinnean sior iondrain,
Dreach, a's samhladh fir do ghnuis,
Do bhriathran beoil, do thuigse mhòr,
Do chridhe còir nach d'fhoghlum meang,
An tiochd, 's an gràdh bha pailt na d' chàil,
Bithidh sinn gu bràth gun stà na gheall.

Cha'n ann gun aobhar tha nar bròn,
'S goirt ar leòn, 's gur mòr ar crèuchd,
Ar buachaill treun a dhol fudh 'n fhòid,
A's sinn gun bheo, gun treoir na dheigh;
Tha nar n-innteanan air caoch'ladh,
Chaill ar smaointeanan am buaidh,
Tha sinn buailteach do gach miosta,
O'n la d'fhag thu sinn gu truagh.

Tha bhantrach bhochd a lot an t-Eùg,
Air call a steigh, 's i caoidh fudh bhrèn,

Tha'n dilleachdan gun suil na dheigh,
'S e dh'easbhuidh aodaich, agus loìn;
Tha'n taineol truagh ag dol mu'n cuairt,
Mar neach 's e gluasad ann an ceo,
A's iad gu leir ag sileadh dhèur,
Nach nochd thu feileachd dhoibh ni 's mò.

C'ait' am faighear ceann na ceille,
C'ait an tamh an gaol, 's an gràdh,
C'ait' am faighear na deagh bheusan?
O nach mairthean sèud gach àgh.
C'ait' am faighear steigh na firinn,
Inntinn aon-fhilte gun mheang,
Iochd gun ardan, seirc, a's cairdeas,
'S cridhe blà, gun tàir, gun fheall?

'S tric an osnaich throm le dèuraibh
Aig an treud a dh'eisd riut seal,
'S iad ag cuimhneach air do bheusaibh,
Fhir na ceill, a b'aobhaich gean,
Tha'm beoil an cònuidh air do chòradh,
'S air gach seol, as doigh bha d'rùn,
A chlaoidh gach ea-coir bha ga'n leireadh,
'S a thoirt leirs' air beusaibh ùr.

'S e'n urnaigh dhian, o rinn thu triall
Gun dùil gu cian re d'theachd a nall,
Gu'm biodh do ghineil ac gu'n riaghl',
Mar lochran fial an ciall, 's an gradh;
Gu'm biodh a thiodhlacan gu lionmhor,
A chuir t'iarguins' as an dàil
'S gu'n tilleadh grian le dearsa fial
Air chridheachan cianail, tiamhaidh graidh.

MARBH-RANN mar gu'm b'ann le bhrathair, do Chaiptean Nial Stiuart Mac Sheumais Stiuairt nam Fasainean, a dh'eug anns na h-Innsibh soir.

CO-SHEIRM.

'S cianail, 's cianail, o! 's cianail ata mi,
'S cianail gach ial mi, 's cianail gach latha,
'S cianail gach bliadhna, o! 's cianail gu brath mi,
O'n a chaidil Nial cian fad' o chairdean.

'S tùrsach gach lath mi, 's craiteach gach oiche,
O'n a chaidh mo bhrathair a chàradh 's a chaol tigh,
Cian fad' o chairdean, 's o'n aite bu caomh leis,
Cha'n faic mi gu brath e, o! 's cràiteach a chaoidh mi.

'Nuair bha mi'n dòchas gu'n seoladh tu dhathigh,
Gu mealamaid do làthaireachd, do ghràdh, a's do chaidridh,
'S ann a fhuair mi sgeul, a thug dèur air mo rosgaibh,
Gun do bhuail an t-Eug thu, 's nach faod thu thigh'n dathigh.

Marbh-phasg ort a bhàis sin! 's neo bhàighail do bhèuman,
'S tric thu sgaradh bhrathairean, a's chairdean o cheile,
'Nuair a's mò an dòchas ri sòlas 's ri eibhneas,
Tha do ghaths' ga'n leonadh, 's cha'n eol duit an treunfhear.

'S òg rinn thu fheuchain gur treinfhir o'n d'fhàs thu,
Bha do ghniomh, 's do bhèusan aig ceudan mar sgathan,
Cleachdan mi-cheutach, na ea-coir cha b'àil leat,
Do dhuais dhuit cha'n èurar, deagh sgeul aig gach àl ort.
'S fhada bhitheas t'iondran, a's t'iomradh 'sna h-Innsean,
'S ioma fear a chàraich thu n-aiteachan rimheach,
Bu tearc a measg Ghaël thug barr ort an dilseachd,
Ann an iochd, 's an cairdeas, an gradh, a's an firinn.

'S ioma fear tha deurach o dh'eigheadh do bhàs-sa,
Chaill iad an treunfhear, nach treigeadh a chairdean,

Ceannard math gleusda, nach geilleadh sna blàraibh,
Sheasadh duinail, treubhach, ri aodain gach namhaid.

'S tùrsach do chairdean an trasa ga d' chaoineadh,
Ach agam sa tha 'm fath air bhi craiteach ri m' shaoghal
Tiunnal do ghraidh dhomh o thàr sinn o cheile,
'S tearc air an là so ga àrach measg dhaoine.

Fuighar gur faoin domh ri sgeul as na h-Innsean,
Tuille cha leugh mi t'euchd ann an scriobhadh,
Chuartaich an t-Eug an treunfhear gun chrìne,
Ceann na ceill, agus beul na firinn.

H. 3. 9. Trinity coll. Dublin
H. 1. 15 P. 659. Psalter of Tara. 11th

SLISNECH seaga Fhinn o Bhaoisene re Halbha
Gruidhbric Inghean Chormaic.

1 CIOD is lionmhoire na feur? ar Fionn. x
Driuchd ar an Inghean.
2 Ciod is teotha na teine? ar Fionn. — 17
Gnuis duine mhaith gus an tigeadh aoidhidhean
gun bhiadh aige dhoibh, ar an Inghean.
3 Ciod is luaithe na gaoth? ol Fionn. — 27 18
Meanma mna, ar an Inghean.
4 Ciod is milse na mil? ol Fionn. 19
Briathra tochmuirce, ar an Inghean.
5 Ciod is seirbhe na neimh? ol Fionn. 25
Athais namhaid, ar an Inghean.
6 Ciod is duibhe na fiach? ol Fionn. 20
Eug, ar an Inghean.
7 Ciod is faobharaich na claidheamh? ol Fionn. 26
Ciall mna eadar dà fhear, ar an Inghean.
8 Ciod is fearr de sheudaibh? ol Fionn. 2
Sgian, ar an Inghean.

14. 9 Ciod is maoithe na cluimh ? ol Fionn. 5
Dearna ri leacain, ar an Inghean.

6. 10 Ciod is long ri gach lucht ? ar Fionn. 4
Teanchair Gabhain, ar an Inghean.

5. 11 Ciod is gile na sneachda ? ol Fionn. 3
Firinn, ar an Inghean.

12 Cia lion crann bheil an coill ? ar Fionn. 6
A dhà, ar an Inghean, iodhon ùr, agus crion.

13 Ciod is aille dath ? ar Fionn. 8
Ruidheadh saor cloinne, ar an Inghean, an uair am molta, no an aoire.

13 14 Ciod is brisge na cutharalan ? ar Fionn. 9
Aigne mna eadar dà fhear, ar an Inghean.

7 15 Ciod ar nach gabh glas, na slabhraibh ? ar Fionn. 10
Rosg duine mu charaid, ar an Inghean.

16 Ciod is fearr do mhnaoi ? ar Fionn. 14
Tlas, fos feile, ar an Inghean.

17 Ciod is fearr do rosg ? ar Fionn. 11
Fuar dorcha, codladh, ar an Inghean.

15 Cia lion each imtheas tuillte ? ar Fionn. 27
A dhà, ar an Inghean, iodhon fireann, agus bainion.

19 Ciod is fearr do bhiadh? ar Fionn. 15
Bleacht, ar an Inghean.

20 Ciod is fearr do laoch? ar Fionn. 13
Gniomh ard, is uaill iosal, ar an Inghean.

21 Ciod is measa do bhiadh? ar Fionn. 16
Blionach, ar an Inghean, agus ol corma ar cead longadh.

All these in this order save one in H. 3. 9.
15. orally collected in the order of the numbers Vol 17-57
31 in H. i. 15. all added = 32.

AIREAMH muintir Fhinn, agus Dhubhain.

Ceathrar fear fionn nan suidhe air thùs,
A laoidheadh air mheamhair ni 'm bàs.
Cuigear laoch dubha nan dàil
De dhearbh luchd togaidh le Dubhan.
Dithis o Mhac Cumhail gu buaidh,
A's fear o Dhubhan dreach ruadh.
Triuir o Fhionn a's ailli dreach,
A's fear o Dhubhan Diurumach.
Cha suidh Fionn 's a Bhrugh bhàn

Gun dithis dubh' air a leath-laimh.
Dithis eile na'm fochair sin
De mhuintir Fhinn a h-Albain.
Dithis dubha mu Dhubhan Dil,
A's aon fhear fionn na'm fochair sin.
Da chomhlachan dubha na'n dàil,
Dithis o Fhionn, a's fear o Dhubhan,
'S cha b'fhulair dha fear eile.

F. D. F. D. F. D. F. D. F. D. F. D. F. D.
0000 | 00000 | 00 | 0 | 000 | 0 | 0 | 00 | 00 | 000 | 0 | 00 | 00 | 0

The above series of *os* corresponds to the order in which the men of Fingal and Duvan were seated. The letters F. and D., representing Fingal and Duvan, stand over the respective parties. Any person may see how Fingal's men were saved, and Duvan's thrown out, by beginning at the first of Fingal's men, and counting the series in a circular manner, always casting out the nines as they occur, until the one half of the number is exhausted, which is marked with a dash of the pen.

eadar Inghean oighre
lurcha Mac Brian, Righ

88 lines.

sa cobhair,
a h-iocshlaint',
ıain sgeula
shioda.

m 3

Gun dithis dubh' air a lé
Dithis eile na'm fochair s
De mhuintir Fhinn a h-A
Dithis dubha mu Dhubh

The only Version known to me of this beautiful popular ballad is here reproduced from Stewarts book. The hero of Clontarf, and the heiress of Dublin are the Characters

73 CORADH tiamhaidh eadar Inghean oighre Bhailacliath, agus Murcha Mac Brian, Righ Eirin. p 549 | 88 lines.

Innis dhomh-sa fhir fudh chreuchdaibh,
A mhic cheutaich an earraidh uaine,
Ciod e'n leath, na'n cath o'n tain' thu,
'S iad mo bhrathairean mo chuis truaighe.

2

Innis thusa dhomh-sa air thoiseach
Aobhar t'osnaich a gheug mhalta,
Na'n robh daimh agad, na caradh,
Ri fearaibh nan cridheacha calma.

3

Tri trianan de chloinn mo mhàthar,
B'iad mo bhrathairean iad san uair sin,
'S ar leam fein gu'n robh iad caomhail,
'S a' naonar ann an earradh uaine.

4

Na'n tugadh tu dhomh-sa cobhair,
Deoch fhuar o thobar na h-iocshlaint',
Gu'n innsin duit na comain sgeula
Air naonar an earraidh shioda.

Sin ghluais a bhean gu suilbhir,
Gus i chluinntin sgeul a brathairean,
A's fhuaras lea 'n tobar tuinn-ghlan,
'S e lomlan an çoig na tràighe.

6

Thog i lea làn a cuaiche
De uisge an fhuarain 'san àm sin,
'S gu'n tug i dh'ionnsaidh an laoich e,
'S bha'n sgeul ud faoilidh o'n bhantraich.

7

A nis o chaisg thu t'iota tharta,
Innis dhomh-sa pairt de d' sgeula,
Ach a laoich na biodh ort iomghuin,
'S an leam fein gur mor do chreuchdan.

8

Latha dhomh-sa bhi sa bhlàr,
Anns an robh na curaidh chalma,
Le m' chlaidheamh geur, a's mi m'aonar,
Leam a thuit do naonar brathairean.

9

Thuit mo bhrathairean-sa 'n Cath chluaine,
'S air leam fein gur cruaidh an aoidh,
Sgal a chuilein chaoin a chualas
A's mò a rainig riamh mo chridhe.

10

Ach mus cruaidh leat sgal a chuilein,
Na bi caoidh cloinne do mhathar,
Air ghradh t'einich na ceil orm,
Co thu fein, na co e t'athair.

11

Inghean oighre Bhailacliath,
Cha cheilinn a thriath nan lann,
'S do ghruagach Eilein nan eun,
'S ann a rug mi fein mo chlann.

12

Mis' a's gruagach a chuirn Cheusda,
An triuir macan, a's an cu,
An t-seisear a b'ailli fudh 'n ghrein,
Gus n' do mhill sinn fein ar cliu.

13

A mhacain sin a ghearr na spaoidh,
O'n a thog thu do shleagh ri sion,
A nis o thainig mi do d' fhios,
Innis a ris co thu fein.

14

Mise Murcha sin mac Brian,
'S ioma sciath a sgoilt mi'n cath,
Gus an diugh gu'n diongain ceud,
Le m' chloidheamh geur, a's le m' ghath.

Triochad bliadhna thug mi beo,
Mar chuilean na chluainean fein,
Cha robh bàigh agam ri neach,
Ach ag sior thoirt chreach an geill.

16

Latha dhomh-sa bhi san Dùn,
'S ann domh fein bu chruaidh an sgèul,
D'fhag mi'n gruagach, 's a thriuir mac,
Sìnte fudh 'n bhrat shioda, sheamh.

17

'S air an taobh mu thuath de'n Bhrugh sin
Chunnacas an tobar a b'àluinn',
Bha na bric a' snamh gu h-eatrom,
'S iad ag leimeadh suas re bhraghad.

18

Na tri bric àluinn, iongantach,
Re faicinn sgàile m'aodain-se,
Thuit iad fuar ann an tinneanas
'S ann domh-sa a b'aobhar thursaidh sud.

19

'Nuair a chual' an cuilean sitheadh,
Gu'n robh mis' a caoidh na cloinne,
Leig se na tri sgalan uaith,
'S thuit se fuar mar neach eile.

21

Chladhaich mi uaigh dhoibh san Innis,
O na d'fhalbh iad de'n aon tinneas;
Ach a Mhurcha nan sciath laidir,
Sin agad mur d'fhag mi'n Innis.

22

Ach a Mhurcha nan gruaidh corcair,
O 's ann leat a lotadh mo dhaoine,
Gur e chobh'readh air mo dhochunn,
Làn a chopains' dhe d'fhuil chraobhaich.

22

Tog thusa leat làn do chuaiche
De'n fhuil fhuair, a's i gun tiomadh,
Eineach deighionach cha'n èuram,
Thoir leat mo sgeul, agus imthich.

64 lines

DUIL Mhic Stairn ri h-Eirin.

1

Is tiamhaidh nochd Gleann comhann,
Gun ghuth gaothair, a's gun cheol,
Gun fhuaim air Chlàraibh nan tèud,
Gun uirsgeul Threun, a's gun òl.

2

Thosd guth nan Filidh na Mhùr,
Tha muirn a Bhuidhne air sgur,
Nior fhan ach mise na'n deigh,
'S mo chònadh air treigsin tur.

3

Is mi an sean-fhear gun treoir,
Mar aon Lon leont' anns a choill,
Mar shònn gun snodhach, gun fhàs,
Air chaileachd buidhir, a's daill.

4

Cha b'ionann ri linn Mhic Stairn,
Bha abhaist Oisein, 'sa neart,
Bu mhaith a dhimreadh e lann,
Cha b'fhànn a dhorn air a beairt.

5

Cha b'amhlaidh iar chath nan Sleagh
Fhònn 'sa mheanma ri fleagh Fhinn,
'Nuair thionail mu'n Righ a Laoich,
'S lasair chraobh ri solus grinn.

6

Chaidh sligean, a's cuirn mu'n cuairt,
Cha'n fhaicteadh gruaim air gnuis,
Agus co-sheirm cheann, a's chlàr,
A' togail àbhachd, a's mùirn.

7

Ri Ulann, a's Cairiol, a's Raoini,
Labhair Fionn Ghaël gu fòil,
Togaibh Dàin luaidh ar Trein fhir,
A choisin o chein cliu, mar chòir.

8

'S ait le Righ Lochlain nam buadh
Na Dàin a luaidheas deagh-ghniomh,
'S is taitneach le Fionn an glèus,
Thig air bèus Ghaisgeach na strì.

9

Leig mo Righ maraon, a's Mac Stairn
Ri h-èisteachd Chlàrsach nam fònn,
Bha cèud Cruit, 's dà chaogad Bàrd,
Mu'n dà Ard Righ air an Tòm.

10

Chaitheadh mar sin an oiche,
Gu soillse maidne sàir-ghil,
'Nuair chluinnteadh caismeachd an stuic,
A' greasadh Fhear Lochlain gu tràigh.

11

Nior liosda astar an long,
Ag ascnadh thonn air an leirg,
A's strann-ghaoth Eìre fuasnadh
An Sleisdean thar cuan-shruth-mear.

12

A mhnathan na tìre a's soir,
A's buidhe folt, 's is geal braghad,
A's tric air muir tabhairt shùl,
'S a tathaich brù na traigh.

13

Coisgear re seal ur 'n iomguin,
'S an Cabhlach ag iompaidh nur dàil,
A's subhach leam sibh ga fhairgsin
Air fairge mar eun fàire.

14

Ach 's truagh leam cuid agaibh caoidh,
Nan Saoi math, 's fearr na brathair,
Na leannain caoin, gheal, ciuin,
Nach stiuir am feasd long thar bàrlinn.

15

'S cruaidh leam ur'n airc mu dheibhinn
Na chaidh an Eirin fudh ùir
Is tùrsach leam sgal an con
Air fiadh, na lon nach tabhair suil.

16

Is goirt leam an donnal bròin,
A' togail sgeoil d'an caomhainn
Taibhse nan treun bhi sa cheo
'S an saighdean gun seol aonaich.

CORAG Bhrain, a's a Choin duibh.

1

Air bhi dhuinn la sa bheinn sheilg,
B'ainmic leinn bhi gun choin,
Ag eisdeachd ri gàirich eun,
Ri buirich Fhiagh, agus Lon.

2

Rinn sinn àr ann gun cheilg,
Le ar conaibh, a's le ar'n armaibh nimh,
Thainig sinn da'r teach tra nòin,
Gu subhach ceolar le gean.

3

An oiche sin dhuinn an tigh Fhinn,
Ochoin! bu ghrinn ann ar cor,
Ri dhuinn a bhi sgathadh theud,
Ri caitheamh Eun, Fiagh, a's Lon.

4

Mocheirigh rinn Fionn air ath là,
Mu'n d'thainig grian air a bhruth,
A's chunnaic e teach o'n Leirg,
Fear cochaill dheirg, a's coin duibh.

5

Mur so bha a shnuagh,
Bha dha gruaidh air dhreach nan suth,
Bu ghile na canach a chneas,
Ged tharla da fholt a bhi dubh.

6

Thainig thugain gu mor chìadh,
An gille grinn so bha mar shoin,
Air urla cha luidheadh sgà,
Ag iaraidh air chach còrag chon.

7

Leig sinn h-uige an tùs a bhlair,
Gach gregh a b'fhearr a bha na'r mur,
An cù dubh bu gharg a ghreis,
Mharbhadh leis caogad cù.

8

An sin labhair Fionn,
Is i so an iorghuil nach lag,
Thionnda a chùl ris an t-sluagh,
A's thug bùille le gruaim do Bhran.

9

Dh'amhairc air Bran buaghach,
A's b'iongna leis e ga bhualadh,
An lamh sin le an do bhuail mi Bran,
Is truagh o'n ghualain nach do sgar.

10

An sin chrath bran an t-slabhraidh oir,
A measg an t-sloigh bu mhor a sgal,
Las a dha shuil ann a cheann,
A's dh'eirich greann air gu cath.

11

" Buinibh an iall o mo chu gun dail,
Bu mhaith a sta gus an diugh,
A's faicimid sgainneirt ghlan,
Eadar Bran, a's an cù dubh."

12

Is maith an cumadh bh'air mo chù-sa,
Bha alt luthaidh fad o cheann,
Meadhon leathan, leobhar, chliabh,
Uilean fhiar, agus speur cham.

13

Casan buidhe bha aig Bran,
Dà thaobh dhubh agus tàrr geal,
Druim uaine mu'n suidhe sealg,
Cluasan corrach, cro dhearg.

14

Leig iad na còin sròn ri sròin,
Measg an t-sloigh dhoirt iad fuil,
B'e sin an deabhaidh laidir, gharg,
Mu'n d'fhagadh leis marbh an cù dubh.

" Shaoil mi nach robh anns an Fheinn,
(Ars Ebhin Oision o stolb nan con)
Aon chù air meud a threubhachd,
A bheireadh creuchd air For.

16

Is mar biodh gach seol, agus car,
Bha aig Bran, a's ro mheud a luith,
Cha robh cù mu'n duineadh iall,
A d'fhagadh e siar nar dùn.

17

A's ioma gruagach fhionn gheal donn,
A's guirme suil, a's or bhuidh folt,
Tha an duthaich mhic Righ Torc,
Bheireadh biadh do m' chù sa nochd.

18

Thiolaic am fior laoch fial,
An leabaidh chaoil chriadh a chù,
A's thiolaiceadh leis an Fhiann,
San dùn siar ud caogad cù.

19

Chaidh sin le mac Cumhail nan corn oir,
A dh'iomairt, 's a dhol don tùr,
A Righ b'aoibhinn, a's bu làn ar teach,
Ged nach bheil neach dhiubh sa mhùr.

91/4
/364

362
Q Stewart's collection p. 562. 362 lines

AOIDHEADH Chlainn Uisnich.

A Chlann Uisnich nan each geala,
A's sibh an tìr nam fear fuileach,
Ciod e do bhi air ur n-eachaibh,
Na'n ceann fath ata 'g ur cumail?

2

Ata 'g ur cumail fada uainn?
A's gur leibh chuireadh an ruaig,
D'a'n lamhadh bagad ur nàmh
Ur 'n amladh anns a chumasg.

3

Ach chuireadh leibh ur long a mach,
A chaitheadh a chuain gu h-eolach,
Bha Naos subhach ga seoladh,
A's Aille, maise nan ògan.

4

Bha Ardan bu deise ga stiuireadh
Air freasdal a dhithis bhrathar iulmhor,
Codal shùl is beag a thlachd
Do'n mhnaoi tha ac air deoraidheachd.

5

Tha an ghaoth gun eisiomail ri'n sceimh,
A' cleachd r'an trilsibh grinne, reidhe,
A's mar an oiche tha folach a boichead,
Tha Dearduil dubhach, dubhrònach.

6

Dearduil thug barrachd an ailleachd,
Air mnaibh eile na h-Eirin.
Ni choimeasar rithise càch,
Ach mar bhaideal air sgà na reultaig.

7

" Ciod e fath do thùrsa a bhean?
A's sinne beo re do bheatha,
A's nach aithne dhuinn neach d'ar buadhach,
An ceithir bruachaibh an domhain."

8

" Aisling chunnacas an raoir
Oirbhse a thriuir brathar barra-chaoin:
Ur cuibhreach, a's ur cur san uaigh,
Leis a Chonachar chlaon, ruadh."

9

" Air chlachaibh sin, a's air chrannaibh,
A's air lachaibh nan linntean,
A's air cuileanaibh nan fiadh-chon,
A's air iorball fiar an t-sionnaich.

10

Ciod e bheir sinn an dàil an laoich ?
A's fairsineachd na fairge a mach,
A's a liuthad cala, caol, a's cuain,
'S am faodamaid tarruing gun uamhas."

11

Ceadal na h-òig mhna ni'm b'fhaoin,
A's diomhaoin spairneadh ri gaoith,
Loch Eite bu chian o'n iul,
A's Conuill na crannghail ùire.

12

Cha tig soirbheas a deas mo nuair
Cha'n islich frith na gaoith tuath,
Cha tig Naos air ais ri a rè,
Cha tog e ri brughach an fheigh.

13

Ris tha Cuiguladh a dlùthadh,
A's Conachar an gar na mhùr ud,
A's an tir sin uile fudh smachd,
Anns na ghabh Dearduil dhe * tlachd.

14

Bu shoineamhail le Deardùil an t-òg,
Agus aghaidh mar shoillse an lò ;
Air li an fhithich bha ghruag,
Bu deirge na 'an subh a ghruaidh.

* Of Naos.

15

Bha chneas mar chobhar nan sruth,
A's mar uisge bailbh'a ghuth;
Bha chridhe fearail, fial,
A's aobhach ciuin mar a ghrian.

16

'Nuair a dh'eirgheadh a fhraoch, a's fhearg,
Bi choimeas an fhairge gharg,
B'ionann agus neart a tonn,
Fuaim na lainn aig an t-sonn.

17

Mar reothart a buinne borb,
Bha e san araich fri streapa cholg,
Anns am facas le Dearduil' e'n tùs,
A's i coimhead o mhullach an Dùin.

18

" Ionmhuinn," ars an oigh thlath,
" An t-aineol o bhlàr nam bèud,
Is goirt le cridhe a mhàthar,
A dhàinead ri uchd na streapa.

19

Is nearachd nighean do ghràidh
An Albain àghmhor nan gèug,
'Nuair chi si o bhord na mara
A's e greasadh gu cala an treun."

20

Ach a Dhearduil bu ghrinne nòs,
Tha do chòradh air fàs fànn,
Tha toirm nan stuadh, a's na gaoithe,
Tabhairt caochlaidh air t'uirgiol aìn.

21

" Ionmhuinn tìr, an tìr ud shoir,
Albain cona lingantaibh
Gur truagh nach mise tha r'a h-oir,
Gur truagh nach mise, a's Naos.

22

Soruidh soir gu h-Albain uam,
Far a' maith fradharc cuain, a's ghleann,
Anns am biodh mic Uisnich re sealg,
B'eibhinn suidhe air leirg am beann.

23

Cha b'iongna mise thabhairt graidh
Do Albain àir bu reidhe ròid,
Bu ghlan mo cheile na measg,
Bhiodh leam a h-eich, a's a h-òir.

24

O ghlinn Masain! sin gleann m'annsachd,
Ge gorm a chreamh 's geal a ghasan;
B'ait a dheanain cadal corrach
Air do mhullach-sa ghlinn Masain.

25

Gleann Daruadhail, gleann gach buadha,
An gleann 's am binne guth cuaiche,
Is binn guth gadhair fa'n choille chruim
Air a' bheinn os gleann Daruadhail.

26

Eibhinn Dùn-meatha, a's Dùn-fionn,
Eibhinn an Dùn bhiodh os an cionn,
Eibhinn Innis-droighin leathann
A's lea sin Dùn-suibhne.

27

Ceathrar sinn an Innis-droighin,
Far nach feudadh sloigh ar noigheadh,
Mise fein, a's bu mhòid m' àgh
Naos, Aille, agur Ardan.

28

Bhiodh Ardan agam ri teirbheirt,
A's Aille re seilg shleibhtean,
Naos na cheann air muintir,
A's mise re tuirmeadh theud ann."

29

" A nighean Cholla nan sgiath,"
Do radh Naos, bu tiamhaidh fonn,
" Ge fada uainn Albain nam fiagh,
A's Eite na ciar aighean donn.

'Nuair shiolaidheas an fhairge bhras,
A's a theid stad air a ghaoith tuath,
Cothaichidh sinn cala taimh,
No samhchair air aghaidh chuain.

R chams' a choimhead an Duin ud,
Biodh Aille re h-iul fa thuaisceart,
Agus Ardan a faireadh na tragha,
Mu'n tig ar namhaid mu'r tuairem.

Fansa ghèug na maise
San luing chais, gus an till sinn,
Ni h-eagal gu tig bèud na d' dhàil,
A's claidhean nach cearr ga d' dhidean."

Bu doilgheasach cór na h-Aille,
A's i 'g eisteachd re gàirich thonn,
B'ion thruaighe a siltshuil chiuin,
A's a diuir mu Naos nam buadh.

Tha cridhe luamain re h-osnaich,
A's nach cluinn i foram a gaoil;
Is beag a h-uamhan roimh an donshion,
A's a smuain air comunn a graidh.

35

A Thriath Eite nam morfheart,
A's a bhrathairean nan dearc caomh,
Fòiribh air Dearduil a bhròin,
A's na leigibh an tòir na gàr.

36

Chi si ag iompaidh mu coinneamh
Naos fudh dhoileireachd gnuis,
Taireis da aogasg Chuchullin,
A mhothachadh ag uilleann an Dùin.

37

B'adhbhail an Taibhse fudh sprochd
Bu lionmhor osnaich a chleibhe
Bha rosg fann mar lasair mhuchta,
A shleagh na ceo re cùl a sgèithe.

38

Mar ghaoith fhàis an uaimh nan còs,
Bha tuireadh, a's bròn na ghuth.
Bu chianoil aigne Naois a' claistin
Sgeala a bhàis o an chruth.

39

" Cia fàth mu bheil t'aigne trom,
A Naois a's lonnmhor nòs"
Do radh Inghean Cholla gu tìom,
" A's gun agams' ach brigh do ghloir.

40

Cha mhairthean ach Naos, a's Dearduil,
Tha luchd a daimh air dol fudh lic.
Tha mi gun athair, gun bhrathair,
A's fear mo shàraich gun iochd.

41

Tha reulan Sheallmaith air dubhadh,
A's a thulach air fàs donn,
Cha leim na bric re a shruthaibh,
Cha tog cuach na uiseag ann fonn.

42

Cha'n iongna a's gur bàs do Thruthal,
Mo bhrathair thug urram thar slòigh,
A's gur chaireadh Colla caomhach,
(B'e m'athair gaolach), fudh an fhòid.

43

Bha Truthal le h-olltuadh cogaidh
Chosnadh cothrom, agus còir;
Tra bhiosa ma sgaradh nan tràth,
Na m' suidhe ag aird chraoibh an lòin,

44

Thainig am ionnsuidh m'athair
Fearsaid chatha bu lorg dha,
Air aghaidh fhlathail cha robh sunt,
A's osnadh air grunt a chleibhe."

" A Dhearduil ghradhach," ars an righ,
" Ni mairthean do m' shiol-sa ach thu,
Thorachair Truthal 's a chath,
A's tha Conachar nan gath dhomh dluth,

46

Aith-dhioladh mo mhic, neo tuiteam,
Is e bheir furtach do m' aois sa,
Da faighteadh tearmunn do Dhearduil,
B' èibhinn an àrach dhomh-sa."

47

" Ma thuit crann iul a chatha,
Og rathail na morchuis,
Glacams' athair mo bhogha,
A's tollam Conachar na adhbhar."

48

" Glacsa Dhearduil am bogha,
Is sodhail leam brigh do cheille,
Ach feuch gu fuirich thu m'fhochair,
A's do shosta air chùl mo sgèithe."

49

" Faire na h-oidhche gu tiamhaidh,
Ni bu chian gu madain shàrghil,
Chaidh mis an uidheam catha,
A's lean mi m'Athair gu deonach.

Ri beum sgèithe an aosda,
Chruinnich a laoich air an fhaiche,
Cha bu sochaidh iad air àireamh,
A's an ciabhan os barr air glasadh."

51.

" Mo cho-aoisean bha tric sa bhlàr,"
Dubhairt Colla gu blath re dhaoine.
" Is cuimhne leibh cur a chatha
Ann do thuit Connfada ni b'fhaoin e,

52

Ata sinn anois air liatha,
A's ar n-òigridh chiatach san ùir,
Thuit Truthal ar ceann treun,
A's tha èigin am fogus ar mùr.

53

Ge do lag mata air na'r treoir,
Rachamaid le deoin san iomairt,
Diolamaid èug ar Macraidh,
A's thugamaid cath gu nimhail."

54

" Tharraing e a lann a truaill,
A's tharraing a shluagh gach lann leis,
Ghluaiseamar a thabhairt còdhàil
Do Chonachar san lòn ma dheas.

55

Bomhanach an iorghuil gharg,
Mar dhealanach dearg a teine,
Thainig an t-shaighid na srann,
Thuit Colla nan lann air a sgèith.

56

B'ioma-ghonta mo chridh ma m'athair,
Chrom mi gu talamh ga thearnadh,
Ach chaochail ruidhe a ghruaidh,
Threig a shnuagh, a's a chàil.

57

Thainig Conachar 's a shleagh na ghlaic,
Ach air m'fhaicinn ri deoir,
Dh'iompaidh se uam a h-earrglas,
Agus bha a labhairt le doigh.

58

Ach cia uime an tugain gràdh,
Do fhear craidh mo bhrathair, a's m'athair,
Agus sgiath, a's claidheamh mo dhilsean,
Air chiosnadh le neart a chatha."

59

" Agams' amhàin biodh do ghradh,
A Dhearduil a's fearr a measg bhan,
Ionann as reann air aghaidh neoil,
Do bhriathra corr, a's do ghean.

Ge fada uainn Eite nam fiagh,
A's cobhair nam Fianna trein,
Feadh a's beo do Naos, 's do bhrathairean,
Cha tig air mo Dhearduil beud.

61

Ni rachamaid iomroll air chuan,
Mur bhiodh ghaoth thuath le fogha dhein,
'G ar iomain an luib ar namhaid,
Gun asrus, gun fhath air treine."

62

Ach ge h-ard' a ghànras tonna,
Ri traigh Chuiguladh nan stèud,
Ge doineanta, luaimneach neoil,
A toirneadh gu h-aigeal o spèur.

63

Ni bheil mic Uisnich ag iaraidh
N h-iorguil bhuirb a sheachnadh,
Cha b'eagal leo duine, na daoine,
Mur biodh Dearduil chaoin air seachran.

64

Uisnich nan carbad innealt,
Mo thuiteas do mhic san àraich,
Cha'n innsear gun d'ob siad an iomairt,
Cha tig air do chinneadh-sa tàir.

65

Airm ghaisge an trein shinsir,
Cha diobair iad ach le'n anam,
Agus ged iadh umpa miltean,
Cha toillear leo diumadh an athar.

66

B' àm eirigh an sin do'n ghrein,
Ni'n aobhar suaine dhuinn e,
A's long Chlainn Uisnich air tìr,
Fudh bhaile mor Righ Conachair.

67

Thainig Conachair a mach le fheachd,
Fichead laoch, ceann uallach,
A's d'fhiosraich le briathraibh bras,
" Cia na sloigh tha air an luingse."

68

Clann air seachran ata ann,
Triuir sinn a thainig air tuinn,
Air eineach, as air cuimric an righ,
Tha gradh dilseachd ar cairdeis.

69

" Cha chlann seachrain leam-sa sibh,
Ni'm b'fheart saoidh a rinn sibh orm,
Thug sibh a bhean uam am braid,
Dearduil dhonn shuileach, ghle gheal."

70

" Eiribh, ol Naos, glacaibh claidheamh,
A dheagh mhac righ a's glain coimhead,
Cuim' am faigheadh a cholun shuairc,
Ach amhàin aon chùairt de'n anam."

71

" Chuir Naos a shailtean re bord,
A's ghlac claidheamh na dhorn,
Bu gharg deannal nan deagh laoch,
Tuiteam air gach taobh de'n bhord.

72

Thorachair mic uisnich 's a ghreis,
Mar thri ghallain ag fàs co dheis,
Air an sgrios le doinean èitidh,
Ni'n d'fhag meangan, mear, na gèug dhiubh."

73

" Gluais a Dhearduil as do luing,
A gheug ur an abhraidh dhuinn,
A's cha'n eagal do d' ghnùis ghlain,
Fuath, no èud, na achasan."

74

" Cha teid mi amach as mo luing,
Gus am faigh mi mo raogha ath chuinge,
Cha tìr, cha talamh, a's cha tuar,
Cha triuir bhrathrire b'u ghlain' snuadh,

75

Cha'n òr, 's cha'n airgiod, a's cha'n eich,
Ni mo a's bean uaibhreach mise.

76

Ach mo chead a dhol do'n traigh,
Far am bheil Clann Uisnich na'n tamh,
A's gu'n tugain na tri pòga meala,
Do'n tri chorpaibh caomha, geala.

77

Ghluais Dearduil an sin do'n traigh,
A's fhuair saor ag snoigheadh ramh,
A sgian aige na leath laimh,
'S a thuadh aige na laimh eile.

78

A shaoir as fearr da'm facas riamh,
Creud air an tuibhradh tu an sgian?
Is e a bheirear dhuit d'a ceann,
Aon fhaine buadhach na h-Eirin.

79

Shantaich an saor am faine,
Air dheisead, a's air aillead,
Thiubhradh do Dhearduil an sgian,
Agus rainig i ionad a miann.

Cha ghairdeachas gun Chlann Uisnich,
O! is tùrsach gun bhi nur cuallach;
Tri mic Righ le'n dioltadh deoraidh,
Tha gun chòradh re h-uchd uaighe.

Tri magh-ghamhna Innse Breatain,
Triuir sheabhac o shliabh a chuillin,
An triuir dha'n geilleadh na gaisgich,
A's dha'n tiubhradh na h-amhais urram.

Na tri eoin a b'àillidh snuadh,
A thainig thar chuan nam bàrc,
Triuir mhac Uisnich an liunn ghrinn,
Mar thriuir Eala air tuinn a snamh.

Threigeas gu h-eibhneach Uladh,
Fa'n triuir churaidh a b'annsadh,
Mo shaoghal nan deigh cha'n fhada,
Na h-eagar fear ath bhuailt dhomh-sa.

Tri ialla nan tri chon sin
Do bhuin osnadh o m' chridhe,
'S ann agam-sa bhiodh an tasgaidh,
Am faicsin is aobhar cumhaidh.

85

A chlann Uisnich tha an sud thall,
Nar luidhe bonn re bonn,
Da'n sumhlaicheadh mairbh roimh bheo eile,
Sumhlaicheadh sibh-se romham-sa.

86

A thriuir threun o Dhùn-monaidh,
A thriuir ghiollan nam feart buadha,
Taireis an triuir ni mairthean mise,
Triuir le'm briseadh mo luchd fuatha.

87

Air fosgladh am feartan,
Na deanaibh an uaigh gu docair,
Bitheam am fochair na h-uaighe,
Far nach deanar truaigh, na ochain.

88

An tri sciathan, a's an tri sleaghan,
Anns an leabaidh chumhain cuiribh,
Càiribh an tri chlaidhean cruadhach,
Sìnte os cionn uaigh nam min-fhear.

89

An tri choin as an tri seabhaic leadhar,
Am feasd gun lochd seilge,
Cuiribh an gar nan triath chatha,
Triar dhalta Chonuil eughaidh.

90

Och! is truagh mo shealladh orra,
Fath mo dhocair, a's mo thursaidh,
Nach do chuireadh mi san talamh,
Sul mharbhadh geala mhac Uisnich.

91

Is mise Dearduil gun eibhneas,
Nis ag criochnachadh mo bheatha,
Bronnam le'm chridhe mo thri pòga,
As duineam am bròn mo laithean.

Clerks Ossian

lines. 1,864

DUAN Chonlaich agus Cuthonn. *

Oisian.

ms Oisean.

An cual Oisian guth neo fhaoin?
Na'n è gairm laeth fa aomadh a th'ann?
'S tric mo smuain air aimsir nan raon,
1 – Mar ghrian fheasgair, tha claon' an gleann;
Nuadhaichear mor thorman na seilg,
Sleagh fhada nam marbh ann mo laimh.
Is ceart a chual Oisian an guth!
2 – Co thusa shiol dubhraidh na h-oiche?
Tha Clann gun gniomh na'n suain fògh,
A's gaoth am meadhon an tallaidh gun soillse.
Tha sgiath an Righ toirt fuaim air àm,
3 – Ri osag chàrn, a's airde gruaim:
Sgiath chopanach balla mo thallaidh
Air an cuir mi car tamuil mo lamh.
Ceart gu'n chluinn mi mo chara fein,
4 – Is fada guth an trein o luaidh!
C'uim' tha d'astar air neul gun fheum
A shiol Mhornai nam beum cruaidh?

* This poem is translated by Mr M'Pherson.

In Irvines Collection MS. The language has been slightly altered, and the order of spaces. It is best to follow the manuscripts which is partly in quatrains

An gar dhuit cairde an triath fa aois,
Sàr Oscar neo-bhaoth air chul sgiath ?
Is tric a bha 'n gaisgeach re d'thaobh
A Chonlaich re àm aomaidh nan sleagh.

Taibhse Chonlaich.

An cadal do mhìn ghuth a Chothain,
Am meadhon tallaidh fa mhoir ghaoith re toirm ?
An codal do Oisian nan corr-gniomh,
A's an ro-chuan mu chònuidh fa stoirm ?
Cha'n eil uaigh fa leirsinn san Innis,
Cia fada bhitheas sinne gun chliu ?
A Righ Shealla-maith a's fuaimoir' gleann
Cia fad' bhitheas sinn air neulaibh cùil ?

Oisian.

'S truagh Oisian dh'a nach leir thu fein
'S tu suidhe gun fheum air do neul !
An ceo thu bhar Lana a threin,
Na tein-adhair gun bheum air sliabh ?
Co dhe tha cearb do thruscain bhaoith ?
Co dhe tha bogha faoin nan sliabh ?
Shiubhail e air osaig de ghaoith,

Mar fhaileas fa aomadh nan nial.
Tigsa a nuas o d'bhalla fein
A chlarsach nan treun le fuaim,
Biodh solus na cuimhne air beinn,
Ithonn mu'n eirich an cuan.
Faiceamsa mo chairde an gniomh.
Chi Oisian gu'n trian na trein
Air Innis tha dubh-ghorm le nial.
Tha còs Thonn nan sian ag eirigh
Air carruig choinich nan crom chrann,
Tha sruth ri torman aig a bheul,
Tha Toscar ag cromadh thair fhuaim.
Tha Fearguth fa mhulad r'a thaobh,
'S Cuthonn a' caoidh fada shuas.
Am bheil gaoth air aomadh nan tonn,
Na'n cluinn mi air chrom an guth?

Toscar.

Tha'n oiche fo thaomadh nan sion,
Thuit crainn gu'n trian o'n cruaich,
Tha dubh shiubhal na mara fa nial,
Tha beucail nan crion-thonn mu'n cuairt.
Le sealladh na fearna doi-threun
Chunnaic mi, Fhearguith, gun bhèud

An taibhse dh'a 'n robh trein' na h-oich',
Gun fhocal sheas e air bruaich,
'S a thruscan cuir fuaim air gaoith.
Chunnaic mi dheuraibh le truaigh,
An riochd duine gun tuar, 's e baoth,
'S trom smuaintean ag taomadh mu chliabh.

Fearguth.

'S e t'athair a Thoscair a th'ann,
Tha e faicinn a bhàis mu shiol.
Mar sin a bha choltas san àm,
San thuit Mor-ronan fa neul:
O Eirin! nan cnoc, a's uaine feur,
Gu'm b'annsa leam fein do ghlinn,
Tha samhchair mu ghorm shruth do shleibh,
Tha ghrian air do raoin gun bhi mall.
'S cacin fonn do chlarsaich an Sealla-maith,
'S glan guth o d'shealgair an Cromla;
Tha sinn' an Ithonn nan garbh thoirm,
Trom, a's duilich fa mhara beac-thonn.
Na tonna le'n geala-cheanna baotha
Leimeadh thairis air aomadh na traighe;
Mise cridheadh am meadhon na h-oiche,
Oilt, as uamhann ga m'shàrach'.

Toscar.

C'ait' a shiubhail anam a bhlair
A dheagh Fhearguth nan leadan liath ?
Chunnaic mis thu gun eagal roimh bhàs,
Do shuilean dealarach an sòlas nan sgiath.
C'ait' a shiubhail anam a bhlair ?
Cha robh eagal air ar athraichean riamh.
Gluais a choimhead air glas lom nan sàl,
Thuit a ghaoth le sàrachadh shion.
Tha crith air na tonnaibh fa fhiamh,
Gu'n caidil a ghrian an ciabh na-stoirm.
Gluais a choimhead a mhoir chuain, gu thrian
Tha mhadain gu h-iar, a's i liath.
Seallaidh solus nan speur o'n oir,
Le morchuis, mar fhear, mu shoillse.
Sgaoil mise mo sheoil, le sòlas,
Fo thalla ard Chonlaich nan triath.
Mo thuras gu Innis gun chaladh,
Glan Chuthonn air toir nan ruaigh-ciara,
Chunnaic mi mar dhearsa na soillse,
Ag teachd na bhoisge fo na nialaibh.
A leadan mar dhubh chùl na h oiche,
Air geal ùr la 'g eirigh gu dian ;

I 'g aomadh a tarruing na teud,
'S a ruighe glan na deigh dol sios,
Mar sneachd air Cromla gun bheud.
Thigsa gu m'anam a lamh gheal,
A bhan Sealgair nan sàr Innse faoin.
Tha i uairibh fo dheuraibh gun aireamh,
Tha i smuaineach air Conlach neo bhaoth.
C'ait' am bheil do shithse oighe,
A Chuthonn nam mor throm chiabh ?

Cuthonn.

Tha creig ag aomadh thar sàl,
'S liath chrannaibh fa aois le còinich,
Na tonna tha gluasad mu traigh,
Air a taobh Innis bhla nan Ruagh.
Oighean na seilg gu'n thill o'n bheinn,
'S chunnaic e'n sealladh air an cùl.
C'ait' inghean Rumair nam beum ?
Cha do fhreagair na h-oighean fo ghruaim.
Tha mo shithse air cruachaibh Mhorai,
A shiol Innse na tìr fada shuas.

Toscar.

Tilleadh an oigh gu a sithse fein,
Gu talla nan tèud aig Conlach.

Is caraid do Thoscar an treun,
Bha fhleagh do mo reir na Mhor-thir.
O Eirin thigeadh osag thlà,
As seolamaid gu traigh na Morai;
Air Mora tha samhain do'n oigh ghlain,
Ach laeth Thoscair tha snamh gu doruinn.
Bithidh mis' ann an còs fo dhian,
As mi sealltuinn air grian an raoin.
Tha aiteal nan cranna o neul,
Gu ciuin, a ghlan ainnir neo-fhaoin,
'S Cuthonn nan aoidh le guth broìn.
Ach 's fada o m' chluais an oigh
An talla Chonlaich nan corn fial.

Cuthonn.

Ciod a neul a tha tuiteam orm fein?
Tha e 'g iomrach mo threunaibh shuas,
Tha mi faicinn an truscain gun fhèum,
Mar liath cheo air astar mu chruaich.
C'uin' a thuiteas mi a Rumair threin?
Tha mulad mo chleibh gu bàs.
C'uim' nach faicinnse Conlach nam beum
Mu'n tuit mi'n tigh-chaol gun chàil?

Chi thusa ghlan oigh do rùn fein,
Tha astar an trein thar a chaol,
Bas Thoscair tha dorcha mu shleagh,
Tha lot, a's e dubh, air a thaobh.
Tha e gun tuar aig Tonna nan Uamh,
A's e feuchain a cruith, a's e baoth.
C'ait' am bheil thu fein le d' dheuraibh?
A's ard thriath na Morai gu bàs.
Threig an aisling ghlas mo chliabh,
Cha'n fhaic mi na Triaith ni's mo'.
A bhardaibh nan àm a tha gun triall,
Cuiribh cuimhne air Conlach le deoir.
Thuit an gaisgeach roimh iomal a laeth,
Lion doirche a thalla le bròn,
Sheall a mhathair air a sgiath air balla,
'S bha snamh na falla ga còir.
B'aithne dhi gu'n thuit thu threin,
Chualas a guth fo bheud am Mora.
Am bheil thu oigh gun tuar, gun fhèum.
Air taobh gaisgich nam bèum a Chuthonn?
Tha'n oiche tighinn, tiliidh ghrian,
Gun duine gu'n toirt sios gu'n uaigh;

42 Tha thusa cuir eunlaith fo fhiamh,
Tha do dhèuraibh mar shion mu d'ghruaidh;
Tha thu fein mar neul, a's e glas,
Tha 'g eirigh gu fras o'n lon.

43 Thainig siol Sheallamaith o'n ear,
A's fhuair iad Cuthonn gun tuar,
Thog iad an uaighean gu leir,
'S bha fois d'i aig Conlach nam buadh.

44 Na gluais gu m'aisling a threin,
Fhuair Conlach nam beum a chliu.
Cum fada do ghuth o m'thalla,
Tuitidh cadal fo fhaileas na h-oiche.

45 Truagh nach di-chuimhnichin mo chairde!
Gus nach faicear air aird mo cheum,
Gus an tiginn le sòlas na'n gara,
An deighs mo chairis gun fheum,

46 Le beud na h-aois, a chuir anns a chaol-tigh fhuar.

DUAN Oisein do'n Ghrèin.

O THUSA fein a shiubh'las shuas!
Cruinn mar lan-sciath chruaidh na'n triath,
Cia as a tha do dhearsa gun ghruaim,
Do sholus a tha buan a ghrian?
Thig thu ann ad' àille threin,
A's falaichidh rèultan uainn an triall,
Theid gealach gun tuar o'n spèur,
'G a cleith fein fudh stuaidh 's an iar.
Tha thusa ann ad astar aimhàin,
Co tha dàna bhi 'n ad chòir?
Tuitidh darag o'n chruaich àird,
Tuitidh carn fudh aois, a's scòrr.
Traighidh, agus lionaidh an cuan,
Caillear shuas an Rè san spèur,
Thusa d'aon a chaoidh fudh bhuaidh
An aobhneas buan do sholuis fein.
'Nuair a dhubhas mu'n domhan stoirm,
Le torran borb, a's dealan beithr'
Seallaidh tu a'd' aill o'n toirm,
Fiamh-ghair ort am bruaidlean nan speur.

Dhomh-sa tha do sholus faoin,
'S nach faic mi a chaoidh do ghnuis,
Sgaoileadh cùil, a's orbhuidh' ciabh,
Air aghaidh nan nial san oir,
Na'n uair a chritheas ann san iar,
Aig do dhorsaibh ciar air lear.
Ach d'fhaodadh gu'm bheil thu mar mi fein,
'S an àm gu treun, 's gun fheùm an àm,
Ar bliadhnaibh a' tearnadh o'n spèur,
Ag siubhal le cheile gu'n ceann.
Biodh aoibhneas ort fein a ghrian!
A's tu neartmhor a thriath ad òige.
'S dorcha mi thaitneach an aois,
Mar sholus faoin an Rè gun chàil,
'S i sealltuin o neoil air an raon,
San liath cheo air thaobh nan carn.
An osag o thuath air an rèith,
Fear siubhail fudh bhrèid, 's e mall.

DUAN eile le Oisein do'n Ghrein.

An d'fhag thu gorm astar nan Spèur,
A mhic gun bhèud, a's òr-bhuidh ciabh.
Tha dorsa na h-oiche dhuit reidh,
Agus pailliun do thaimh san iar.
Thig na stuaidh mu'n cuairt gu mall,
A choimhead an fhir, a's glaine gruaidh,
Ag togail fo eagal an ceann,
Re d'fhaicinn co aill' a'd' shuain.
Teichidh iadsa gun tuar o d'thaobh ;
Gabhsa codal na d'chòs tha dorch,
A ghrian ! as pill an tòs le eibhneas.

FOCALAIR GEARR,

ANN AM BHEIL GACH FOCAL, A'S DEACAIRE R'A THUIGSIN, AIR A NOCHDADH ANNS A' BHEURLA.

Abhaiſt, cuſtom, manner, habit
Abartach, bold, impudent, forward
Abhachd, a harmleſs jibing, or joking
Acarachd gentleneſs, moderation, reſpect
Aigealladh, a ſpeech, a dialogue
Aimſichte, bold, reſolute, undaunted
Aibhiſt, the ruins of a houſe, &c.
Aineamh, a blemiſh, a flaw
Ainſzianach, furious, ungovernable
Airfidcach, harmonious, unanimous
Aiſneis, telling, rehearſing
Aithis, a check, affront, abuſe
Aiteagach, ſhy, indifferent, ſcornful
Aiteal, l ght, alſo muſic
Allonta, brave, noble, of good fame
Allmharach, wild, fierce, barbarous
Ailadh, fame, greatneſs
Alibhuadhach, victorious, triumphant
Aloch, a ſet, or bank of oars
Amhas, a wild ungovernable man
Amhlair, a fool, an oaf
Anglonnach, very ſtrong, of great deeds
Anacladh, preſerving, keeping from danger
Aoidh, a mournful cry
Arinneach, friendly, affectionate
Arachtach, manly, powerful
Arrognach, becoming, fit, decent
Arronta, bold, daring, confident
Armeineach, of a warlike diſpoſition
Arrachd, a dwarf, a pigmy
Ar, ſlaughter, havock
Arſaidh, old, antient, ſuperannuated
Ar, ſaid
Ascall, a forcible onſet, a loſs
Aſcnadh, mounting aſcending
Aſgail, the boſom, arm-pit, ſhadow, or covert
Bàdhach, loving, kind
Baganta, warlike, corpulent
Bàgh, a bay, or harbour
Bàth, rather baoth, ſimple, fooliſh
Bairlin, a high rolling ſea
Bàigh, kindneſs, reſpect, friendſhip
Ballſgiorrail, performing unexpected deeds
Bàn, vacant, waſte
Bàraig, beſtow, give away
Barnaigeadh, ſummoning, warning
Baſbaire, a fencer
Beuritha, genteel, clean, well ſpoken
Beithir, a bear, or any wild beaſt
Biughi, a ſtrong able man
Biuthas, fame, reputation
Bidean, a hedge
Biorrganta, perplexing, hampering
Blaghach, effectual, renowned
Boiſgeanta, dazzling, flaſhing
Bodhaig, the body
Bròd, pride, arrogance
Brideach, a dwarf, one of a diminutive ſize
Brionglaid, a dream, a revery
Bruchag, a chink a leaky veſſel
Bruide a ſtab, a thruſt
Buamaſdair, a blockhead, an inconſiderate perſon

Cail, condition, ſtate, or the quality of a thing, or perſon
Cannran, muttering, or grumbling
Camh, power, might
Caraiche, a wreſtler
Cartan, charity, friendſhip
Calluinn, an entertainment prepared for the new year
Caoch, blind
Ceanuil, kindneſs. fondneſs
Ceolraidh, the muſes, muſicians in general
Cia, a man, a huſband
Cioſchain a tribute, a tax
Ciuruſgroch, clearing, or driving away with the hands
Clannmhor, fruitful, abounding with iſſue
Charanach, a bard, a ſongſter
Clibeadh, ſtumbling, ſliping
Clothadh, mitigating, making calm
Cnòdach, acquiring, gaining, ſcraping together
Cneid, no enaid, ſcoff, jeer, deriſion
Cneadhach, full of wounds, or giving wounds
Colgarra. lively, martial
Cointinneach, contentious quarrelſome
Confhadhach, furious, raging, boiſterous
Conſpullach, warlike, brave, herolike
Corrghleuſach, well-prepared, in good condition
Co-ſheirm, harmony, chorus
Cothadh, ſupporting, protecting
Coiſir, a great feaſt, the company entertained, alſo a concert of birds
Colg, a ſword, any thing ſharppointed
Contraigh, a nep tide
Corſa, a coaſt, or ſhore
Co-dhealbhadh, the conſtitution
Col, impediment, prohibition
Corma, no cuirm, a kind of beer uſed in Ireland
Crampadh, quarrel, ſtrife, wrangling
Crathadh, churning, or making butter
Crodha brave, hardy, valiant
Curania, courageous, intrepid
Curaideach, friſky, cnnning
Cumha, lamentation; alſo reward, or bribe
Cuaille, a ſtaff, or pole
Culag, a collop, a piece of fleſh
Curta, fatigued, wearied, overcome
Dàſonach, furious, fierce
Dalma, impudent, forward
Danghara, ſtuborn, reſolute
Daiſeachan, a low witted, inſipid poet
Deabhaidh, a ſkirmiſh, battle, encounter
Deoraidhe, a ſtranger, a gueſt
Deoraidheachd, baniſhment, exile
Dealaidh, keen. zealous, affectionate
Deifireach haſty, expeditious
Diſcir, fierce, nimble, active
Dioganta, cruel, aevengeful
Diongach, able to match or overcome
Dùhreabh, ſolitary, remote from ſociety
Ditheadh, hoarded up, laid up concealed
Dile, the earth, a deluge
Diueadh, coming to, preſenting one's ſelf
Diuide, ſhy, tender-hearted, baſhful
Doiligh, forward, raſh, impetuous
Dorrdha, ſurly, auſtere, harſh
Dolum, ſurly, moroſe, mean
Doltrum, grief, vexation, anguiſh
Do-cheannſaich, invincible
Dobhar-chu, an otter
Dorrda, rough, rugged
Du, fit, proper. meet
Durunta, rigid, ſevere, moroſe
Durganta, ſurly, grim
Dunmharbhach, a man-ſlayer
Eagar, order, tenor appointment
Eagnachd, wiſdom, prudence
Earlaid, expectation, dependence,

confidence
Earrlinn, end, or limit of any thing
Earmadh, arms
Eachtranach, a foreigner, adventurer
Eatlathach, undaunted, intrepid
Earghnaidh, munificient, worthy, virtuous
Eadarbhuaiſeach, routiug, diſcomfiting
Earailteach, cautious, circumſpect
Ealdhanach, ingenious, alert
Eaſguin, nimble, active, quick
Eagmhaiſeach, very great, famous
Eiſgeartha, inſociable, bitter, ſcurrilous
Eilidh, ugly, diſmal, ſtormy
Eileanachd, generoſity, liberality
Eineach bounty, goodneſs
Eirbheirt, moving, ſtirring about
Eireachd, congregation
Euchd, atchievement, feat, exploit
Euradh, refuſing, denying
Falcag, a ſea-fowl
Faoghailt, chace, game, men that ſtart the game
Farranta, great, ſtout, generous
Faimeachail, that ſurroundeth, or hemmeth in
Fachaint, ſcoff, deriſion, ridicule
Falair, funeral, entertainment
Farbhalach, a ſtranger, a foreigner
Farſpag, a ſea gull
Fargradh, a report, rumour
Faradh, a litter put in a boat
Fathunn rumour, news, report
Farfhuadach, baniſhing, forcing away
Faruiſg, lees, dregs, mean born
Fairſgin, viewing, eſpying
Faoincadh, indulging, humouring
Feardha, brave, manly, powerful
Feart, a grave, or tomb
Fearn, a ſhield
Feuthaidh, ſubject, matter
Fiadhanta, fierce, cruel
Fiughar, earneſt expectation, hope
Fiui, a hero, a brave man
Flichne fleet
Flathmhaiſeach, brave, heroic, princely
Fò, *no fògh*, quiet, eaſy, unconcerned
Foirneanta, ſtout, firm, ſteady
Fortail, ſtrong, hardy, patient
Foſgarach, open, frank, free
Foſadh, delaying, ſtoping
Fotus, a ſtaw, a blemiſh
Foghmhoireachd, ſea robbery, piracy
Friotach, fretful, angery, ill-natured
Freachnamhach, careful, cautious
Frinnèaſach, fretful, peeviſh
Frithir, earneſt, eager, fervent
Frioghail, ſharp, keen, piercing
Fuadarach, active, diligent
Fuaſnadh, aſtoniſhing, driving forward
Fuirbi, *Furbuirneach*, } a ſtrong, ſtout fellow
Fulmair, a St Kildian bird
Furbhailteach, courteous, civil
Gaine, a ſhaft
Gaiſe, a ſtaw
Gangaideach, crafty, ſly, alſo mean, narrow
Gantar, ſcarcity, hunger
Garthmor, abounding with liberality
Garran, a grove, foreſt, or thicket
Geinnail, ſtout, firm, compact
Giort, buttocks
Glac, a quiver, alſo ſword
Glaigeis, loquacity, talkativeneſs
Glor, ſpeech, noiſe
Goinlamhach, wounding with the hands
Golghaireach, lamenting, or cauſing lamentation
Graiſneach, alarming
Graſt, ugly, hard favoured
Greadanach, fighting, or dealing blows
Gregh, a dog

Grimail, warlike, ſkilful
Grinneaſach, neat, clean, elegant
Griogchanach, blazing like ſtars
Grionga lach, induſtrious, careful
Grioſnamach, inimically hot
Guaiſbheartach, enterprizing, adventerous
Guaiſmhor, dangerous, critical
Guſmhor, valid, ſtrong, powerful
Guga, a St Kildian bird
Iarguil, a ſkirmiſh, battle, ſtrife
Idnearach, happy, proſperous
Imeaſarganach, that ſtriketh on all ſides
Imchubhaidh, fit, proper, becoming
Imfeach, revengeful
Imſhniomhach, ſolicitous, uneaſy
Inghreimeach, ravening, perſecuting
Iolachdach, diſaſterous, diſtructive
Iogarnach, falſe, deceitful
Iolchuadhach, victorious, triumphant
Iolghuthach, of various tongues
Iolghonach, inflicting various wounds
Iolghneach, heterogeneous
Iomaithbhiorach, } that checketh,
Iomaithfhearach, } or rebuketh
Iomarbhaidh, a debate, controverſy, alſo compariſon
Iomchan, behaviour, comportment
Iomdheargach, reviling, reproaching
Iomghonach, giving many wounds
Iomluagail, wandering, ſtraying
Ionbhuadhach, victorious
Ionnradhach, that deſtroying, or layeth waſte
Iordhalta, certain, conſtant
Irifeach, juſt, judicious, equitable
Labanach, laborious, active
Laiſde, eaſy, in good circumſtances
Laoidheadh, exhorting, adviſing
Laomſgiorra, great, prodigeous
Lambadh, daring, preſuming
Lapachas, a failing, miſtake
Leacanta, rigid, preciſe, ſtiff
Leirg, a plain, the ſurface of the ſea
Leirs, knowledge, inſight
Liobhara, poliſhed neat, ſmooth
Lioſda, ſlow, lingering ſtiff
Loghmhor, excellent, famous
Loinnearach, bright, ſhining
Loiſceanta, fiery, fierce, keen
Lòn, an elk
Lucharman, a dwarf, a pigmy
Luidheachanach one that lieth in ambuſh
Lunnadh, to invade, or preſs upon
Macnas, mirth, wantonneſs
Malgul flattery adulation
Maiſtreadh, to churn, make butter
Meaghlach, alarming
Meaghlach, glad, joyful
Meang, craft, deceit
Mearganta, briſk, obſtinate
Meirghe, a banner
Miuhuiſeach, modeſt, unaſſuming
Milganta, brave, ſoldiery
Mioſgan, grudge, ſpite
Mireag, ſport, play, wantonneſs
Mogur, ſoft, effeminate
Moltach, praiſe-worthy
Morghulach, great, proud, vainglorious
Morurranta, very bold, daring, dauntleſs
Mothar, a high ſea, loud noiſe
Muigeachd, ſurlineſs, churliſhneſs
Mùnadh, inſtruction, admonition
Muran, a ſpecies of graſs called bent
Mùr, a wall, a fortified place
Nàbuidh, a neighbour
Nàile, name of a ſaint
Nathairneimheach, venemous like a ſerpent
Neimhneach, ſore, painful, paſſionate
Neoeſleanach, healthy, ſound, ſpirited
Neomheata, fearleſs, intimid

Neoiochdranach, not ſubmiſſive, diſobedient
Niota, brave, valiant
Nuadarra, four, ſulky, angery
Nualghuthach, howling, roaring
Nuar, alas!
Oineach, mercy, liberality
Oirdheirc excellent, famous
Oiltheabhach, truely brave
Oirfheadhnach, having excellent leaders
Oirchioſach, charitable
Oirnealta, neat, elegant
Oirchilleach, bearing, carrying
Oirail, meet, proper, fit
Ol ſaid
Ollabhar, a great army
Onfhadhach, boiſterous, tempeſtuous
Onnchon, a ſtandard, enſign
Oradh gilding
Orbheartach, of noble deeds
Orbhuadhach, nobly victorious
Orloinneach, highly elegant, very becoming
Oſcach, eminent, ſuperior
Oſcardha, renowned, famous
Oſcartha, loud, clamorous, energetic
Oſnadhach, groaning, ſighing
Painntireach, that enſnareth
Peannaideach, that puniſheth
Peirſeach formed into regular ranks
Peilghuineach, that tormenteth, or giveth pain
Piollaiſteach, that vexeth, diſturbeth
Piollach, hairy, alſo neat
Pleaſganach that ſtriketh, breaketh
Ploſgarnach, quick, bold
Porneimheach, being radically venemous
Prac, a kind of tax paid in the north of Scotland
Pracais, idle talk, not to the purpoſe
Praidhinneach, earneſt, expeditious
Praiſbhallach. ſtrong, brazen limbed
Preabanach, kicking, ſtamping, ſpurning
Preachanach, ravening, or ravenous
Priomburlamh, ready handed, firſt engaging
Priobarrach, acting bravely, and quickly
Prab, *Prop*, } quick, nimble
Proſda, ſtrong, firm
Pronntach breaking to pieces
Proſnadhach, exhorting, inciting
Puinneanach, belabouring, beating
Pùdbar, hurt, harm
Ràpal, noiſe, buſtle
Reachdach, ſtrong, ſtout, powerful
Reimheach, arrogant, proud, haughty
Reothart, ſpring-tide
Reimail, *Reumail*, } bearing great away, conſtant
Riaſtrain, outrages, villany
Riatach. illegitimate, foreign
Ribach, rough, hairy
Righfheinneach, a generaliſſimo
Ringthach tearing parting
Ro-chrannaibh, the taleſt trees
Roſgfhradharcach, ſharp ſighted
Ruaimneach, ſtrong, active
Ruidigh, friſky, glad cheerful
Ruiſceanta, warlike, fighting
Ruireachail, famous, renowned, celebrated
Ruganta, ſtrong, ſtout, tough
Ruatharach, fighting, ſkirmiſhing ſmartly
Saidh, prow of a ſhip
Samhain, pleaſure, delight
Scanradh, diſperſing, a ſurpriſe
Sceilm, boaſting, vain-glory
Scrubaire, a ſcrub, a narrow fellow
Screitidh, abhorrent
Seagha, curious, ingenious

Seotant, lazy, indolent
Seimhidh, mild, gentle, ſingle
Seunail, happy, proſperous
Sgailceara, giving hard blows
Sgabullach, carrying helmets
Sgraing, a gloomy, contracted appearance
Suanſach, harmonious, pleaſant
Sionn, here, in this place
Sligheach. artful, ſly
Sliſneach, chips
Smeorne, point of a dart, or arrow
Smuiſeach, ſtirring up, moving
Smuis, *no ſmuais*, marrow
Snaſachadh, to ſoften, affect
Snotadh, to ſmell, ſuſpect
Sogh, proſperity, pleaſure
Soibheuſach, well-bred
Sonnta, courageous
Soighne, pleaſant, agreeable
Spailp, pride, ſelf-conceit
Speala, a ſcythe, mowing-hook
Speirid. ſtrength, ability, livelineſs
Spealanta, acute, cutting
Spiocach, narrow, mean, churliſh
Spuineach, that plundereth
Sracaireachd, tearing away, extorting
Sraoileach, given to tear
Srolbhratach, having colours of ſilk, or ſattin
Straonadh, to turn, ſtumble
Starbhanach, ſtout, robuſt, ſteady
Stacadh, to deafen
Starn, an upſtart
Steornadh, to ſteer, manage, regulate
Stoc, a trumpet, ſounding horn
Strianach, a badger
Stuaghghreannach, rough, gloomy, full of waves
Suigeartach, joyful, glad
Sulaire, a St Kildian bird
Sunnailt, likeneſs, compariſon
Sunngbaothach, given to boaſt

Tailceaſach, that ſcorneth, diſdaineth
Tain, cattle
Taiſtealach, a traveller, ſojourner
Taoghas, the grave
Teallſanach a philoſopher
Teamhair, pleaſant, agreeable, mild
Teireadh, a recommendation
Teis, *no ſeis*, an air
Teughmhaileach, contentious, quarrelſome
Tionſgnamhach, deviſing, ploting
Tiogaireach, fierce like a tiger
Tinneanas, fits
Tiunnal, match, likeneſs, compariſon
Tochdſheargach, that rageth ſilently
Tochailleach, that rooteth out, extirpateth
Toic, wealth, riches
Toichmuirc, loving, affectionate
Toichioſdalach, preſuming, arrogant
Todhar, bleaching, alſo manuring
Toimhiſail, judicious, ſenſible, ſagacious
Toma, *na Tuama*, a grave, tomb
Tortail, tight, ſtout, reſpectful
Torradh, burial, alſo heaping up
Toſtalach, preſumptuous, arrogant
Treubhair, a home-ſtall, homeſtead
Treiſail, ſtrong, of great power
Treuntboiſgeach, brave, and expeditious
Triolanta, triſling
Triochad, thirty
Troſg, a codfiſh; alſo a booby, a ruſtic
Truaghmheilach, compaſſionate, pitiful
Tuar, food, colour, appearance; alſo omen
Tuirioſgach, that ſaweth, or heweth down

Tuinneasach, that bringeth, or causeth death
Uaillsheartach, roaring, howling; of illustrious deeds
Uchsa, the name given to the cuddie in its fourth year
Ugan, the upper part of the breast
Uigh, care, heed, attention
Upairneach, that maketh a great bustle
Upagach, that pusheth, or thrusteth
Urlaim, readiness, promptness
Uirgioll, speech, eloquence
Urchleasach, active, quick in performing feats
Urchoideach, detrimental, hurtful
Urlaimh, expert, ready-handed
Urladh, front, countenance
Urloisgeach, keen, zealous, fervent
Urronta, bold, daring, dauntless
Urspealach, that moweth, or cuteth down quickly

ERRATA.

page.	line.		
30	3	*for* uadar,	*read* nadar.
33	14	math,	mhath.
36	10	a,	an.
56	3	Marbhrann,	Mharbhrann.
57	8	fhear	fhearr.
57	12	gu,	gun,
58	12	aodananch,	aodanach.
59	13	doine,	daoine.
59	21	gnothaicibh,	gnothaichibh.
61	7	fan,	fann.
64	10	ch,	cha.
78	13	uir,	air.
82	10	chluitaich,	chliutaich.
106	11	buinneadh,	buineadh.
107	7	and,	an.
109	6	an,	ann.
109	9	fsnadh,	fnuadh.
109	17	fan,	fann.
113	9	finneadh,	fineadh.
125	12	bhoideach,	bhoidheach.
128	17	durachd,	dhurachd.
311	6	biodh,	bhiodh.
311	16	bhord,	bord
315	10	gradh,	grad.
351	2	masrg,	mairg.
502	10	cuinsearch,	cuinsear.
518	11	na,	nach.
530	12	meal,	mheal.
544	7	fuighar,	fiugar.
545	1	seaga,	seagha.
570	5	reulan,	reidhlein.

NATIONAL LIBRARY OF SCOTLAND